

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

październik – grudzień 2010 r.

Spis treści	
Część 1	3
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków	3
II. Wystąpienia o charakterze generalnym	13
III. Kasacje do Sądu Najwyższego. Przystąpienie do postępowania sądowego	38
IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego	45
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego, przystąpienie do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym	48
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych	50
VII. Wystąpienia legislacyjne	57
VIII. Opinie i stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich	58
IX. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	59
Część 2	67
Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w IV kwartale 2010 r.	67
Część 3	
Wybór spraw indywidualnych	86

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

Dane informacyjno-statystyczne za IV kwartał 2010 r.

Tabela 1. Wpływ do Rzecznika Praw Obywatelskich.

	IV kwartał 2009	IV kwartał 2010	%	Cały okres funkcjonowania instytucji RPO (1.01.1988 - 31.12.2010)
Wpływ ogółem	15 229	15 004	-1,5	1 100 342
w tym nowe sprawy	6 841	7 384	+7,9	665 625
Liczba odpowiedzi na wystąpienia RPO	5 138	4 673	-9,1	368 873

W IV kwartale 2010 r. w Biurze RPO przyjęto 1406 interesantów oraz przeprowadzono 5024 rozmowy telefoniczne, udzielając wyjaśnień i porad. Wysłano 18831 pism w 12262 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 1040 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 2. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:

	IV kwartał 2010	2010
wystąpień problemowych	40	293
wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z aktem wyższego rzędu	2	10
zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	5	10
pytań prawnych do Sądu Najwyższego	2	6
kasacji	12	61
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	-	3

skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	-	1
wniosków do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	-	3
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	1	9
wniosków o unieważnienie orzeczenia	-	1
przystąpił do postępowania sądowego	2	3
przystąpił do postępowania administracyjnego	-	4
Razem	64	404

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone.

	Sposób rozpatrzenia sprawy		Liczba	%
1	2		3	4
Podjęto do prowadzenia	1	Razem (2+3)	2437	25,5
	2	podjęto do prowadzenia	2334	24,4
	3	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	103	1,1
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4	Razem (5)	6337	66,2
	5	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	6337	66,2
Inne	6	Razem (7+9)	801	8,3
	7	przekazano wniosek wg. właściwości	154	1,6
	8	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	411	4,3
	9	nie podjęto **	236	2,4
Razem			9575	100,0

Sposób rozpatrzenia spraw

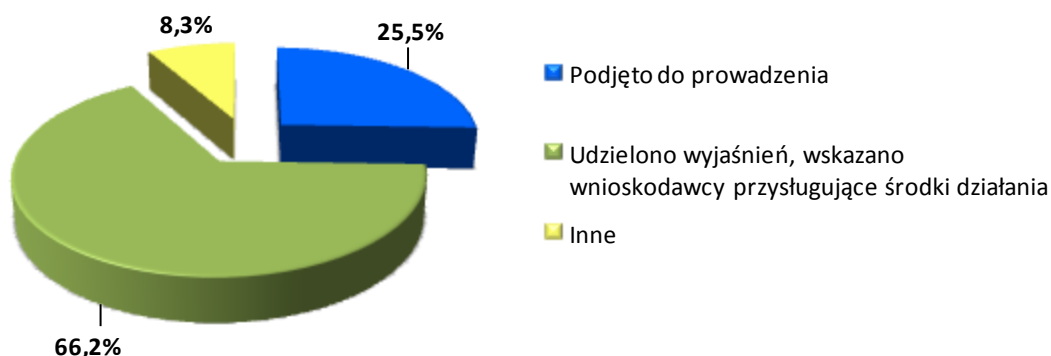

Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania		Liczba	%
1	2		3	4
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	1	Razem (2+3)	380	16,0
	2	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	261	11,0
	3	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	119	5,0
Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	4	Razem (5+6)	230	9,8
	5	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	96	4,1
	6	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	134	5,7
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	7	Razem (8+9+10)	1756	74,2
	8	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1698	71,8
	9	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	55	2,3
	10	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	3	0,1
Razem			2366	100,0

Zakończenie spraw podjętych

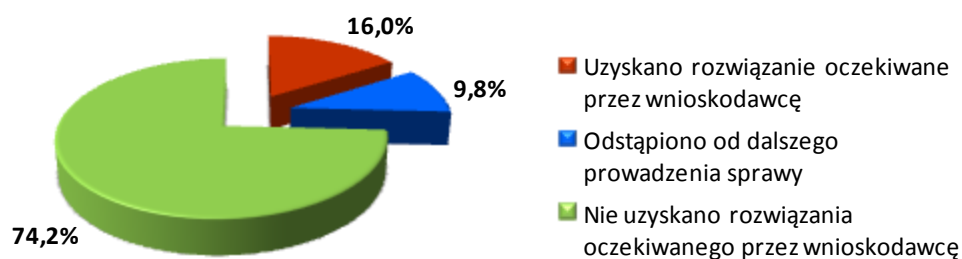
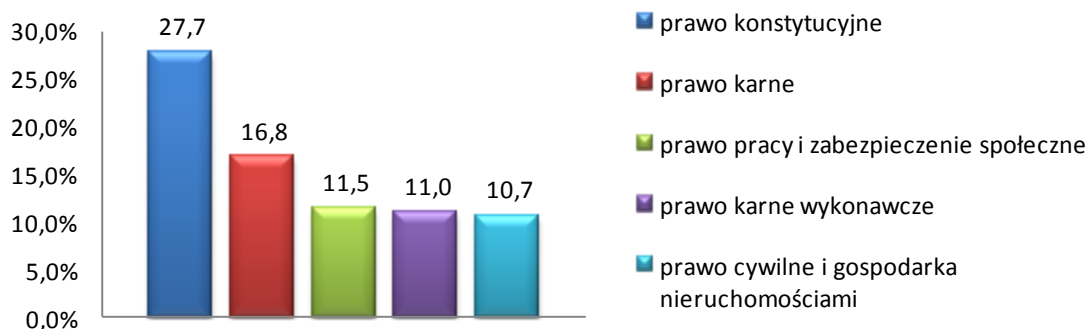

Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich (według właściwości zespołów merytorycznych)

		Liczba	%
1	prawo konstytucyjne i międzynarodowe	2044	27,7
2	prawo karne	1243	16,8
3	prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	849	11,5
4	prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	792	10,7
5	prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	484	6,6
6	prawo gospodarcze, daniny publiczne, ochrona praw konsumentów	616	8,3
7	prawo karne wykonawcze	807	11,0
8	prawa żołnierzy i funkcjonariuszy służb publicznych	72	1,0
9	administracja publiczna, zdrowie i ochrona praw cudzoziemców	419	5,6
10	inne	58	0,8
11	Razem	7384	100,0

Wiodące problematyki spraw nowych

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Biura Pełnomocników Terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników Terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W IV kwartale 2010 r. do Biur Pełnomocników Terenowych wpłynęło 1069 pism, z czego 105 pism przekazano zgodnie z właściwością do Biura w Warszawie, a 116 pism przyjęto z Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 583. Z ogólnej liczby 1406 interesantów w Biurach Pełnomocników Terenowych przyjęto 676. Przeprowadzono 1450 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 583 sprawy.

Tabela 6. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych.

Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	%
podjęto do prowadzenia *	176	30,2
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	357	61,2
przekazano wniosek wg. właściwości	11	1,9
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	18	3,1
nie podjęto	21	3,6
łącznie	583	100

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

Tabela 7. Wiodące problematyki spraw nowych w Biurach Pełnomocników Terenowych.

Przedmiot sprawy	Liczba	%
prawo cywilne i gospodarka nieruchomościami	130	25,0
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	112	21,5
prawo karne	81	15,5
prawo administracyjne i sprawy mieszkaniowe	53	10,2
prawo konstytucyjne i międzynarodowe	42	8,1

Tabela 8. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w IV kwartale 2010 r.

1.	Spotkanie Pełnomocnika RPO we Wrocławiu z Wojewodą Śląskim, Prezydentem miasta Kielce i Pełnomocnikiem Świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka.	05.10.2010 r.
2.	Izba Wytrzeźwień, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Chełmie oraz Zakład Karny w Hrubieszowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	12-15.10.2010 r.
3.	Dom Pomocy Społecznej Caritas w Bytomiu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	13-15.10.2010 r.
4.	Spotkanie z Dyrektorami Domów Pomocy Społecznej z województwa mazowieckiego na którym zaprezentowano stan przestrzegania praw mieszkańców DPS w oparciu o wyniki wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji. Jachranka.	14.10.2010 r.
5.	49 pułk śmigłowców bojowych – badanie przestrzegania praw żołnierzy. Pruszcz Gdański.	18-19.10.2010 r.
6.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z organizacjami działającymi na rzecz gejów, lesbijek, osób bi- i transseksualnych oraz Pełnomocnikiem Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka nt. przejawów przemocy werbalnej i fizycznej wobec osób LGBT. Warszawa.	20.10.2010 r.
7.	Spotkanie z grupą tadżyckich prawników świadczących nieodpłatnie pomoc prawną zorganizowane przez Helsińską Fundację Praw Człowieka, spotkanie dotyczyło systemu dostępu do pomocy prawnej w Polsce oraz działalności instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich. Warszawa.	20.10.2010 r.
8.	Areszt Śledczy i Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Wałbrzychu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	03-05.11.2010 r.
9.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Wojewodą Dolnośląskim na którym poruszono kwestię wypłat rekompensat za tzw. mienie zabużańskie jak również problemy dotyczące nadzoru nad działalnością samorządów lokalnych w zakresie praktyki	04.11.2010 r.

	uchwałodawczej. Wrocław.	
10.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta Kielce przez Biuro Pełnomocnika Terenowego w Katowicach. Kielce	04.11.2010 r.
11.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Wojewodą Mazowieckim dotyczące wspólnych działań na rzecz poszanowania praw cudzoziemców jak również zarządzania kryzysowego w sytuacjach nadzwyczajnych zwłaszcza w świetle doświadczeń z ostatnich powodzi. Warszawa.	15.11.2010 r.
12.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w spotkaniu zorganizowanym przez Kancelarię Prezydenta nt. „Kobiety w samorządzie”. Warszawa.	16.11.2010 r.
13.	Areszt Śledczy w Katowicach, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Jaworznie oraz Ośrodek Profilaktyki Uzależnień od Alkoholu oraz Pobytu Nietrzeźwych w Jaworznie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	16-19.11.2010 r.
14.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez Biuro Pełnomocnika Terenowego w Katowicach. Częstochowa.	17.11.2010 r.
15.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami Stowarzyszenia Rannych i Poszkodowanych w Misjach Poza Granicami Kraju nt. prac nad projektem ustawy o weteranach oraz problemach związanych z leczeniem i rehabilitacją. Warszawa.	18.11.2010 r.
16.	Marsz równości w Poznaniu – obserwacja przebiegu manifestacji.	20.11.2010 r.
17.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. J. Korczaka oraz Izba Wytrzeźwień w Szczecinie oraz Zakład karny w Goleniowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	22-26.11.2010 r.
18.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z prof. J. Barczem nt. przygotowania Polski do Prezydencji w Unii Europejskiej.	25.11.2010 r.
19.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta Kielce przez Biuro Pełnomocnika Terenowego w Katowicach. Kielce.	02.12.2010 r.
20.	Zakład karny w Rzeszowie-Załężu, Izba Wytrzeźwień oraz Policyjna Izba Dziecka w Rzeszowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	06-09.12.2010 r.
21.	Spotkanie z grupą studentów z Ukrainy, Białorusi i Polski nt. działalności RPO w zakresie ochrony praw mniejszości narodowych i etnicznych, zorganizowane z inicjatywy Fundacji Humanity In Action Polska.	08.12.2010 r.
22.	Spotkanie dotyczące sytuacji prawnej i aktualnych problemów osób pokrzywdzonych handlem ludźmi, w którym uczestniczyli przedstawiciele: Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, organizacji pozarządowych oraz eksperci.	09.12.2010 r.
23.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji oraz Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kielcach,	13-15.12.2010 r.

	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podzamczu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	
24.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez Biuro Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	16.12.2010 r.
25.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z grupą byłych więźniów obozu Mauthausen-Gusen, rozmowy dotyczyły sytuacji życiowej i prawnej kombatantów.	20.12.2010 r.
26.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta Kielce oraz spotkanie z Wojewódzkim Komendantem Policji w Kielcach.	22.12.2010 r.
27.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta Olsztyn przez Biuro Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	22.12.2010 r.
28.	1 Warszawska Dywizja Zmechanizowana – badanie przestrzegania praw żołnierzy. Legionowo.	22.12.2010 r.

Tabela 9. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w IV kwartale 2010 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Konferencja zorganizowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nt. „Nie krzywdź, a nie będziesz krzywdzony”. Warszawa.	04-05.10.2010 r.
2.	Konferencja nt. „Human Dimension Sessions of the 2010 Review Conference”. Warszawa.	05.10.2010 r.
3.	Rzecznik Praw Obywatelskich wręczał nagrody laureatom konkursu zorganizowanego przez Biuro RPO wspólnie ze Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich na przygotowanie materiału medialnego „Partnerstwo wschodnie – co nas łączy, co dzieli”. Warszawa.	07.10.2010 r.
4.	Konferencja nt. „Partnerstwo wschodnie – idealizm czy realizm”. Kraków.	15.10.2010r.
5.	Rzecznik Praw Obywatelskich wręczył odznaki honorowe RPO „Za zasługi dla Ochrony Praw Człowieka”, siostrze Małgorzacie Chmielewskiej, przedstawicielom Caritas Polska, Polskiej Akcji Humanitarnej oraz Kamiliańskiej Misji Pomocy Społecznej, wręczenie odznak odbyło się w trakcie Jubileuszowej X Konwencji Ruchu Przeciw Bezradności Społecznej, zorganizowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa.	17.10.2010 r.
6.	Debata zorganizowana w Biurze RPO nt. „Prawo ucznia do lekcji etyki”.	21.10.2010 r.
7.	Konferencja zorganizowana przez Ministra Sprawiedliwości i Rzecznika Praw Dziecka z okazji Międzynarodowego Dnia Mediacji w Polsce nt. „Mediacja – nowa droga rozwiązywania	21.10.2010 r.

	konfliktów”. Warszawa.	
8.	Konferencja naukowa zorganizowana przez Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku nt. „Determinanty prawne i socjologiczne funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej w Polsce”. Białystok.	20-22.10.2010 r.
9.	Konferencja zorganizowana przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego nt. „Pełno (S)Prawny Student”. Kraków.	25.10.2010 r.
10.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Fundację „Dzieci niczyje”, Urząd Miasta Stołecznego Warszawy oraz Ministerstwo Sprawiedliwości nt. „Dziecko jako obywatel”. Warszawa.	25.10.2010 r.
11.	Konferencja zorganizowana przez Reprezentację Samorządowych Kolegiów Odwoławczych, Polską Akademię Umiejętności oraz Wyższą Szkołę Europejską im. Ks. Józefa Tischnera nt. „Co można zrobić, by samorząd działał jeszcze lepiej ...?” Kraków.	27.10.2010 r.
12.	Konferencja zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich nt. działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2009. Warszawa.	27.10.2010 r.
13.	Uroczysta sesja naukowa nt. „30 rocznicy założenia w Krakowie Centrum Obywatelskich Inicjatyw ustawodawczych NSZZ Solidarność – Społecznej Rady Legislacyjnej”. Kraków.	29.10.2010 r.
14.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w Międzynarodowej debacie zorganizowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rektora Wyższej Szkoły Europejskiej nt. „Partnerstwo Wschodnie dla Praw Człowieka – szanse i wyzwania”. Kraków.	15-16.11.2010 r.
15.	Seminarium w ramach projektu „Partnerstwo Wschodnie dla Praw człowieka” nt. Krajowego Mechanizmu Prewencji, polskiego systemu penitencjarnego, pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, zagadnienia zwalczania dyskryminacji oraz przeciwdziałania zjawisku handlu ludźmi – kontynuacja debaty. Warszawa.	17-19.11.2010 r.
16.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie zorganizowanej przez Collegium Civitas oraz Fundację Wspomagania Wsi nt. „Polacy 2010. Jacy jesteśmy? Co się z nami stało? Dokąd zmierzamy?”. Warszawa.	18.11.2010 r.
17.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w międzynarodowej konferencji, zorganizowanej przez Ministra Sprawiedliwości nt. „Ofiary wypadków drogowych – nasza wspólna odpowiedzialność”. Warszawa.	22.11.2010 r.
18.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji podsumowującej Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym w Polsce. Warszawa.	23.11.2010 r.

19.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Instytut Polityki Społecznej Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW nt. „Wyzwania dla współczesnej polityki społecznej”. Warszawa.	23.11.2010 r.
20.	Wykład Rzecznika Praw Obywatelskich w Akademii Obrony Narodowej nt. „Dylematy armii zawodowej w demokratycznym państwie prawnym”. Warszawa.	26.11.2010 r.
21.	Debata zorganizowana w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich nt. „Bilingi, inwigilacja, interes publiczny”.	02.12.2010 r.
22.	Uroczystość wręczenia przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Odznaki Honorowej „Za zasługi dla Ochrony Praw Człowieka” Panu Piotrowi Pawłowskiemu.	03.12.2010 r.
23.	Konferencja zorganizowana przez Akademię Obrony Narodowej nt. „Ochrona praw człowieka w konfliktach zbrojnych”. Warszawa.	06.12.2010 r.
24.	V spotkanie Krajowej Platformy na rzecz Integracji nt. „Przeciwdziałanie ksenofobii, rasizmowi i dyskryminacji wobec imigrantów w Polsce. Wyzwania dla polskiej polityki migracyjnej i integracyjnej”. Warszawa.	07.12.2010 r.
25.	Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka zorganizowany przez Rzecznika Praw Obywatelskich we współpracy z Biurem Informacji Rady Europy. W ramach obchodów wręczona została nagroda RPO im. Pawła Włodkowica oraz odbyło się seminarium nt. „ Współczesne kierunki resocjalizacji”. Warszawa..	10.12.2010 r.
26.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Naukowe Centrum Prawno-Informatyczne nt. „Reforma ochrony prywatności”. Warszawa.	16.12.2010 r.

Tabela 10. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w IV kwartale 2010 r.

1.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w zorganizowanej przez Międzynarodowy Instytut Ombudsmana konferencji poświęconej prawom imigrantów i budowie społeczeństwa obywatelskiego. Barcelona.	04-05.10.2010 r.
2.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Sekretarzem Wykonawczym Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji – Stephanosem Stavrosem. Warszawa.	07.10.2010 r.
3.	Seminarium zorganizowane przez Instytut Nauk Politycznych w Grenoble nt. „Polityki publiczne i działania instytucji publicznych w zakresie walki z dyskryminacją. Doświadczenia i praktyki”. Grenoble.	07-10.10.2010 r.
4.	Seminarium w ramach projektu współpracy ombudsmanów Polski,	10-16.10.2010 r.

	Gruzji oraz Mediatora Republiki Francuskiej: „Partnerstwo dla praw człowieka: Polska – Gruzja - Mołdowa”, realizowanego w ramach Programu Współpracy Ombudsmanów Państw Partnerstwa Wschodniego UE 2009-2013”. Tbilisi.	
5.	Posiedzenie Komitetu Praw Człowieka ONZ dotyczące implementacji przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych”. Genewa.	11-13.10.2010 r.
6.	Warsztaty zorganizowane w ramach projektu „European NPM Project” nt. „Metodologia: przeprowadzanie i planowanie strategii wizytacji KMP”. Erewań.	11-15.10.2010 r.
7.	Seminarium nt. „Publiczny monitoring miejsc pozbawienia wolności: doświadczenia państw członkowskich Unii Europejskiej”. Ankara.	20-22.10.2010 r.
8.	Spotkanie z p. Hansem Frostellem, sędzią Sądu Okręgowego z Solna w Szwecji, przebywającym w Polsce w ramach programu wymiany stażowej sędziów i prokuratorów zorganizowanej przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury. Warszawa.	21.10.2010 r.
9.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Das KZ Lublin-Majdanek Und die Justiz. Polnische, deutsche und österreichische Prozesse im Vergleich – eine Bilanz”. Wiedeń.	28-29.10.2010 r.
10.	II Warsztaty tematyczne „Rola Krajowych Struktur Praw Człowieka w ochronie i promocji praw osób z problemami ze zdrowiem psychicznym” w ramach wspólnego programu Rady Europy i Komisji Europejskiej. Bilbao.	16-19.11.2010 r.
11.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w posiedzeniu Zarządu Międzynarodowego Instytutu Ombudsmana. Oslo.	28-29.11.2010 r.
12.	Spotkanie przedstawicieli Europejskich Krajowych Mechanizmów Prewencji. Strasburg.	30.11.-03.12.2010 r.
13.	4 Spotkanie przedstawicieli Krajowych Instytucji Ochrony Praw Człowieka wyznaczonych ds. kontaktów z Radą Europy. Strasburg.	02-04.12.2010 r.
14.	Warsztaty nt. orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka realizowanego w ramach projektu Rady Europy – „Democracy – Support Programme for Moldova”. Kiszyniowa (Mołdowa).	15-18.12.2010 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Ministra Środowiska (RPO-654179-X/10) z dnia 1 października 2010 r. – w sprawie nadmiernego hałasu spowodowanego ruchem pojazdów samochodowych na drogach powiatowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu problem podnoszony przez osoby zamieszkujące przy drogach powiatowych, związany z emisjami powodującymi nadmierny hałas, którego źródłem jest ruch pojazdów samochodowych. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 października 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem nie wymienia dróg powiatowych w katalogu obiektów budowlanych infrastruktury komunikacyjnej, których zarządcy zobowiązani są do dokonywania okresowych pomiarów poziomu hałasu. Ogranicza to możliwość stosowania art. 173 pkt 1 lit. a ustawy Prawo ochrony środowiska (stosowne zabezpieczenia akustyczne), co nie tylko ma niekorzystny wpływ na zdrowie ludzi, ale również na środowisko. Opisana sytuacja może budzić wątpliwości w świetle art. 5 oraz 74 ust. 1 i 2 Konstytucji RP. Rzecznik zwraca się o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska (27.10.2010 r.) nie podzielił wątpliwości Rzecznika i poinformował, że przepis art. 174 ustawy Prawo ochrony środowiska stanowiący, iż eksploatacja dróg nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, a więc także dopuszczalnego poziomu hałasu, odnosi się do wszystkich dróg publicznych. Kontrola akustycznego oddziaływania na środowisko dróg powiatowych powinna być prowadzona w trybie planowych kontroli realizowanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, bądź w trybie kontroli realizowanych w związku ze skargami mieszkańców na uciążliwości akustyczne wynikające z eksploatacji tych dróg.

Organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, nałożyć na zarządzającego drogą obowiązek prowadzenia w określonym czasie pomiarów hałasu wykraczających poza obowiązki, o których mowa w art. 175 ust. 3 ustawy – Prawo ochrony środowiska. W sytuacji, gdy kontrola wykaże przekroczenie, w wyniku eksploatacji drogi, dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku, zarządzający drogą powinien podjąć działania na rzecz ograniczenia ponadnormatywnych oddziaływań akustycznych na środowisko. Jeżeli zastosowanie zabezpieczeń akustycznych nie wyeliminuje ponadnormatywnych oddziaływań, wówczas tworzy się obszar ograniczonego użytkowania.

2. Ministra Obrony Narodowej (RPO-590552-XVIII/09) z dnia 1 października 2010 r. – w sprawie potrzeby wydania rozporządzenia Rady Ministrów określającego szczegółowe warunki oczyszczania terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych.

W toku badania w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich trybu i sposobu oraz warunków normatywnych funkcjonowania patroli rozminowania ustalono, iż art. 25 b ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym stanowi, że Siły Zbrojne RP mogą być użyte do oczyszczania terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego. Art. 25c powyższej ustawy zawiera delegację dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia, które określić miało szczegółowe warunki oczyszczania terenów z materiałów wybuchowych i

niebezpiecznych. Pomimo rozpoczęcia pierwszych prac nad rozporządzeniem w 2003 r., do chwili obecnej nie wydano aktu o mocy powszechnie obowiązującej, który regulowałby powyższe kwestie. Obecnie są one regulowane w drodze wytycznych, instrukcji, czy rozkazów. Wykonanie upoważnienia ustawowego jest niezbędne dla zapewnienia ochrony tak podstawowych wartości jak życie i zdrowie obywateli. Rzecznik zwraca się o podjęcie działań w celu doprowadzenia do wykonania omawianego upoważnienia ustawowego.

Minister Obrony Narodowej (28.10.2010 r.) poinformował, że nie jest organem właściwym w tej sprawie. Negatywny spór kompetencyjny został rozstrzygnięty przez Prezesa Rady Ministrów, który uznał, że organem odpowiedzialnym za przygotowanie rozporządzenia na podstawie art. 25c ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3. Ministra Sprawiedliwości (RPO-636359-I/09) z dnia 5 października 2010 r. – w sprawie przepisów ograniczających możliwości przystąpienia do egzaminu radcowskiego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwracają się osoby, które wnoszą o analizę konstytucyjności przepisu art. 25 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Regulacja ta umożliwia przystępowanie do egzaminu radcowskiego - bez konieczności odbywania aplikacji - przez osoby, które po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej 5 lat w okresie nie dłuższym niż 10 lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez radcę prawnego lub adwokata w kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o radcach prawnych lub kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej, o których mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej. Skarżący wskazują, że wadą tej regulacji jest to, iż nie pozwala ona na przystąpienie do egzaminu radcowskiego osobom, które uzyskały odpowiednią praktykę prawniczą pracując pod nadzorem radcy prawnego w innych podmiotach, w szczególności spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i spółkach akcyjnych. W tym zakresie skarżący dopatrują się naruszenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji). Rzecznik zwraca się z prośbą o ocenę powyższej regulacji oraz o rozważenie podjęcia stosownej inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (10.11.2010 r.) nie zgodził się z poglądem o naruszeniu przez przepis art. 25 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych konstytucyjnej zasady równości wobec prawa. Obecnie obowiązująca treść art. 25 ust. 2 ustawy o radcach prawnych została nadana ustawą z dnia 20 lutego 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz ustawy - Prawo o notariacie i była konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2006 r. (sygn. akt K 30/06), w którym Trybunał uznał za niezgodny z Konstytucją RP m.in. art. 25 ust. 2 - 4 w ówczesnym brzmieniu ustawy o radcach prawnych, stwierdzając brak dostatecznej określoności prawa, a tym samym niespełnienie wymogu poprawnej legislacji.

W odpowiedzi podkreślono ponadto, że przepis art. 25 ust. 2 pkt 3 ustawy o radcach prawnych stanowi odzwierciedlenie określonych w art. 8 ust. 1 ustawy o radcach prawnych form wykonywania zawodu radcy prawnego.

4. Ministra Sportu i Turystyki (RPO-654566-I/10) z dnia 7 października 2010 r. – w sprawie dyskryminacyjnego traktowania ze względu na płeć lub niepełnosprawność podczas niektórych zawodów sportowych.

W kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich skargach podnoszony jest problem odmiennego traktowania kobiet i mężczyzn podczas zawodów sportowych organizowanych przez różne podmioty, w tym z udziałem lub pod patronatem władz publicznych różnego szczebla. Przejawia się to przede wszystkim w sposobie ukształtowania nagród za zajęcie poszczególnych miejsc w zależności od płci. Zdarzają się też przypadki odmiennego traktowania osób ze względu na ich niepełnosprawność. W ocenie Rzecznika uzasadnione wydają się być wątpliwości dotyczące zgodności tego rodzaju praktyk z Konstytucją RP, a także przepisami ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej. Konstytucja RP w art. 68 ust. 5 nakłada bowiem na władze publiczne obowiązek popierania rozwoju kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Działania te powinny dotyczyć również osób niepełnosprawnych. Z kolei w art. 32 ust. 2 Konstytucji RP wyrażony został zakaz dyskryminacji kogokolwiek w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym. Choć przepis ten dotyczy także zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, to z uwagi na znaczenie problemu, wyraźna norma stanowiąca o równych prawach kobiet i mężczyzn zawarta została w art. 33 Konstytucji RP. Wskazane normy konstytucyjne znajdują swoje rozwinięcie w przepisach ustawy o kulturze fizycznej. Wobec powyższego Rzecznik zwraca się o zajęcie stanowiska w sprawie.

Minister Sportu i Turystyki (08.11.2010 r.) poinformował, że zakres nadzoru sprawowany przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej jest ograniczony do zagadnień objętych ustawą o sporcie i dotyczy wyłącznie polskich związków sportowych. Tym samym brak jest prawnych środków oddziaływania na zachowania, które mogą być uznane za dyskryminujące w obszarze sportu, w zakresie wyłączonym spod nadzoru ministra.

5. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-649614-I/10) z dnia 8 października 2010 r. – w sprawie sposobu korzystania z czynnego prawa wyborczego przez osoby przebywające w okresie wyborów w szpitalu i opuszczające te placówki.

Na tle skarg, jakie Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymała po wyborach Prezydenta RP, ujawniły się wątpliwości co do sposobu korzystania z czynnego prawa wyborczego przez osoby przebywające w okresie wyborów w szpitalu i opuszczające te placówki. W świetle przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 sierpnia 2000 r. w sprawie spisu wyborców oraz wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania w wyborach Prezydenta RP, osoba, która przed dniem wyborów opuszcza szpital, aby głosować w obwodzie głosowania właściwym ze względu na swoje miejsce zamieszkania, powinna uzyskać stosowne zaświadczenie z urzędu gminy, na terenie której położony jest szpital. Natomiast zgodnie z wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej wystarczy, że osoby takie udokumentują obwodowej komisji wyborczej fakt opuszczenia szpitala przed dniem

ponownego głosowania. W ocenie Rzecznika wskazana jest w opisanej sytuacji zmiana przepisów rozporządzeń MSWiA: w sprawie spisu wyborców oraz wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania w wyborach Prezydenta RP, w sprawie spisu wyborców w wyborach do Sejmu i do Senatu, w sprawie spisu wyborców w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w sprawie spisu wyborców w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, uwzględniająca zasadę dopisywania do spisu wyborców w obwodzie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania w wyniku udokumentowania opuszczenia szpitala przed dniem wyborów, bez potrzeby uprzedniego uzyskania zaświadczenia o prawie do głosowania z urzędu gminy, na terenie której położony jest szpital.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (05.11.2010 r.) poinformował, że organem właściwym w kwestii będącej przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich jest Państwowa Komisja Wyborcza.

6. Ministra Sprawiedliwości (RPO-652728-II/10) z dnia 8 października 2010 r. – w sprawie ochrony pokrzywdzonych i świadków w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej.

Do wiadomości Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu - La Strada, skierowany do Ministra Sprawiedliwości. Wniosek dotyczy podjęcia inicjatywy legislacyjnej w związku z treścią Zarządzenia Komendanta Głównego Policji z dnia 15 lipca 2005 r. w sprawie metod i form ochrony udzielanej przez Policję osobom zagrożonym. Fundacja podniosła zarzut niejawności uregulowań zarządzenia, która uniemożliwia kontrolę przyznawania ochrony i przestrzegania praw osób zagrożonych. W ocenie Rzecznika, obowiązujące unormowania określające środki ochrony pokrzywdzonych i świadków w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej są niewystarczające. Dotyczy to instytucji świadka anonimowego (art. 184 k.p.k.), pozwalającej jedynie na zachowanie w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka. W wymienionej kategorii spraw jest to ochrona iluzoryczna, zważywszy, iż świadek może zostać zidentyfikowany na podstawie treści złożonych zeznań. Wspomniane zarządzenie także zawiera niewystarczające rozwiązania. Wątpliwości budzi nadto, iż jest to akt nie stanowiący źródła powszechnie obowiązującego prawa i mający charakter niejawnny. Rozważenia wymaga, czy zakres ochrony świadka (pokrzywdzonego) lub osób mu bliskich, w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej, w których istnieje realne zagrożenie dla ich życia, zdrowia i wolności, nie powinien być tożsamy z określonym w ustawie z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym. Ponadto, decyzja o ochronie uczestników postępowania karnego oraz niektórych innych osób powinna być podejmowana również z urzędu i uwzględniać fakt, że zagrożenie może nie być stanem przejściowym. Rzecznik zwraca się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

7. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-642467-II/10) z dnia 8 października 2010 r. – w sprawie braku możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu lub prokuratora w przedmiocie zwrotu zatrzymanego prawa jazdy.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje, iż przepisy ustawy Prawo o ruchu drogowym nie przewidują możliwości zaskarżenia postanowienia sądu lub prokuratora w przedmiocie

zwrotu zatrzymanego prawa jazdy. We wnioskach kierowanych do Rzecznika pojawiają się zarzuty, iż obowiązujący stan prawny, ograniczający stronę postępowania karnego w zakresie możliwości zaskarżenia wydanego przez organ pierwszej instancji orzeczenia dotyczącego odmowy lub uwzględnienia wniosku o zwrot zatrzymanego prawa jazdy, narusza prawo wyrażone w art. 78 Konstytucji RP. Odmiennie sytuacja przedstawia się w przypadku, gdy organem wydającym decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy jest starosta. Rozpatrując wniosek o zwrot zatrzymanego prawa jazdy, starosta wydaje decyzję, od której stronie przysługuje odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego, a następnie skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego. Sytuacja taka rodzi wątpliwości, czy omawiane uregulowania nie naruszają konstytucyjnej zasady równości wobec prawa. Warto zauważyć, że przepisy dawnej ustawy Prawo o ruchu drogowym stanowiły, iż na postanowienie (sądu lub prokuratora) w przedmiocie zatrzymania prawa jazdy przysługuje zażalenie. Należałoby zatem rozważyć wprowadzenie w obowiązujących przepisach zmian, mających na celu przywrócenie możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu lub prokuratora dotyczące zwrotu zatrzymanego prawa jazdy lub odmowy takiego zwrotu. Rzecznik prosi o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (25.10.2010 r.) poinformował, że poruszona w wystąpieniu problematyka braku możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu lub prokuratora w przedmiocie zwrotu prawa jazdy zatrzymanego na podstawie art. 137 ustawy - Prawo o ruchu drogowym, wykracza poza właściwość Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W opinii MSWiA organami właściwymi do zajęcia stanowiska w poruszanej sprawie są Minister Infrastruktury oraz Minister Sprawiedliwości. Biuro Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji przekazało wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Ministerstwie Infrastruktury.

8. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-649010-X/10) z dnia 11 października 2010 r. – w sprawie braku możliwości ubiegania się przez niektóre osoby niepełnosprawne o dofinansowanie nauki w ramach Programu PFRON „Student II – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”.

Rzecznik sygnalizuje w wystąpieniu, iż osoby niepełnosprawne odbywające aplikacje przygotowujące do samodzielnego wykonywania zawodu, m.in. zawodów prawniczych, nie mogą ubiegać się o dofinansowanie przez PFRON nauki w ramach Programu „Student II – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”. Celem tego programu jest wyrównanie szans w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne oraz przygotowanie osób niepełnosprawnych, poprzez stałe podwyższanie kwalifikacji, do rywalizacji o zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Program ma również stworzyć warunki mobilizujące osoby niepełnosprawne do kształcenia ustawicznego. Adresatami programu są osoby z orzeczoną znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniem równoważnym), które są uczniami szkół policealnych, studentami, osobami kształcącymi się na studiach podyplomowych, uczestnikami studiów doktoranckich. Możliwość uzyskania wsparcia finansowego na pokrycie kosztów aplikacji uprawniającej do samodzielnego wykonywania zawodu stanowiłaby ważny element w procesie podwyższania kwalifikacji

zawodowych osób niepełnosprawnych, a tym samym przyczyniłaby się do wzmocnienia szans tych osób na rynku pracy. Obecnie przyjęte rozwiązanie nie znajduje należytego uzasadnienia merytorycznego oraz stawia problem naruszenia zasady równego traktowania osób niepełnosprawnych. Rzecznik zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości wprowadzenia zmian w katalogu adresatów Programu „Student II”, mających na celu objęcie dofinansowaniem także innych form kształcenia ustawicznego.

9. Ministra Sprawiedliwości (RPO-657569-I/10) z dnia 14 października 2010 r. – w sprawie planowych przez Ministerstwo Sprawiedliwości zmian w dostępie do zawodu sędziego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich napływają ostatnio skargi indywidualne, a także doniesienia prasowe o planowanych zmianach legislacyjnych, zmierzających do zamknięcia dostępu do zawodu sędziego dla osób, które ukończyły aplikację sądową prowadzoną przez Sądy Apelacyjne oraz zdały egzamin sędziowski lub zdały ten egzamin po przepracowaniu odpowiedniego stażu na stanowisku asystenta sędziego lub referendarza sądowego (artykuł „*Aplikanci z trzech lat nie zostaną sędziami*”, „Dziennik Gazeta Prawna” z dnia 5 października 2010 r.). Kwestia ta budzi zastrzeżenia Rzecznika z punktu widzenia naruszenia zasady ochrony praw nabytych, konstytucyjnej zasady równości wobec prawa oraz zakazu dyskryminacji. Planowane skreślenie przepisów art. 65 ust. 3-7 oraz art. 67 ust. 3 pozbawi osoby, które egzamin sędziowski zdały na tzw. starych zasadach (tj. po odbyciu aplikacji poza Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury lub bez jej odbywania) możliwości ubiegania się o powołanie na stanowisko sędziego sądu rejonowego. Zgodnie bowiem z art. 61 § 1, 3 i 4 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych wymogiem ubiegania się o powołanie na stanowisko sędziego sądu rejonowego jest ukończenie aplikacji sędziowskiej lub aplikacji ogólnej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Rzecznik zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (17.11.2010 r.) poinformował, że przyjęty przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 19 października 2010 r. projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw nie zawiera przepisu uchylającego art. 65 ust. 3-7 oraz art. 67 ust. 3 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

10. Przewodniczącego Sejmowej Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych (RPO-637036-II/09) z dnia 18 października 2010 r. – w sprawie braku skutecznej kontroli parlamentarnej nad wywiadem skarbowym.

Na podstawie artykułu pt. „*Służba poza kontrolą*”, opublikowanego w Dzienniku Gazecie Prawnej z dnia 16 grudnia 2009 r., Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z urzędu sprawę nadzoru nad czynnościami operacyjnymi podejmowanymi przez wywiad skarbowy. Departament wywiadu skarbowego, jako jedyna służba nie podlega spekomisji, a jest jedynie kontrolowana przez sejmową komisję finansów publicznych, której posłowie najczęściej nie posiadają certyfikatu dostępu do tajemnic państwowych. W praktyce uniemożliwia to uzyskanie od wezwanego przez komisję szefa wywiadu skarbowego informacji na temat działań oraz efektów pracy tej służby, co może prowadzić do nadużyć. Mimo zapewnień, iż

stan ten zostanie usunięty przez przygotowywaną ustawę o czynnościach operacyjnych, rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 2915) nie przewiduje stosownych zmian w zakresie parlamentarnej kontroli nad wywiadem skarbowym. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

11. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-548554-I/07) z dnia 18 października 2010 r. - w sprawie realizacji obywatelskiego prawa do uzyskiwania informacji o sprawach publicznych.

Po analizie obowiązujących regulacji prawnych, w szczególności ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, a także praktyki ich stosowania przez podmioty zobowiązane i orzecznictwa sądów, Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o podjęcie działań – o charakterze legislacyjnym i pozalegisłacyjnym – mających na celu zapewnienie skutecznego korzystania przez wszystkich zainteresowanych obywateli z zagwarantowanego im przez Konstytucję RP prawa do uzyskiwania informacji o sprawach publicznych. Wątpliwości interpretacyjne budzą niektóre terminy ustawowe, w tym pojęcie „informacji publicznej”. Istotne jest również rozgraniczenie pomiędzy rozpowszechnianiem a ponownym wykorzystaniem informacji sektora publicznego. Niepokój wywołuje praktyka przewlekłości postępowania dotyczącego udzielenia informacji. Ponadto wskazane byłoby wyznaczenie jednolitych zasad pobierania opłat za udostępnianie informacji. Trudności interpretacyjne wynikają też z podziału kompetencji do rozstrzygania w sprawach odmowy udostępnienia informacji publicznej pomiędzy sądy administracyjne i sądy powszechne. Rzecznik wskazuje również na konieczność rozwoju bezwzrostkowej formy udzielania informacji publicznej, jaką jest Biuletyn Informacji Publicznej oraz zwraca się z prośbą o powiadomienie, na jakim etapie znajdują się prace nad aplikacjami do tworzenia stron podmiotowych dla podmiotów zobowiązanych do publikowania informacji publicznych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (18.11.2010 r.) poinformował, iż ze względu na dużą liczbę uwag do projektu założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o dostępie do informacji publicznej oraz niektórych innych ustaw, zgłaszanych podczas konsultacji międzyresortowych, MSWiA prowadzi prace mające na celu zmianę treści tego projektu. Po zakończeniu prac projekt założeń zostanie skierowany do rozpatrzenia przez Stały Komitet Rady Ministrów. Projektowane zmiany w ustawie o dostępie do informacji publicznej mają jedynie uzupełnić lukę w zakresie wyznaczenia zasad ponownego wykorzystania informacji. Zmianie nie ulegnie definicja „informacji publicznej”, zawarta w art. 1 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej. Jednocześnie w rozdziale dotyczącym ponownego wykorzystania informacji publicznej zostanie implementowane pojęcie „dokumentu” zawarte w dyrektywie 2003/98/WE. Wprowadzenie instytucji ponownego wykorzystania informacji publicznej wiąże się z potrzebą ujednoczenia kontroli sądowej i objęcia wszystkich spraw indywidualnych kognicją sądu administracyjnego. Po zakończeniu niezbędnych procedur, wszystkim podmiotom zobowiązanym na mocy art. 4 ustawy o dostępie do informacji publicznej, do prowadzenia stron podmiotowych BIP, a więc również organizacjom pozarządowym, zostanie udostępniony Scentralizowany System Dostępu do Informacji Publicznej.

12. Ministra Zdrowia (RPO-636972-I/09) z dnia 21 października 2010 r. - w sprawie przypadków zgonów dzieci na lekcjach wychowania fizycznego, w tym podczas zawodów szkolnych.

Obowiązujące już ponad rok rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą miało w założeniu usprawnić system opieki medycznej w szkołach. W tym kontekście niepokojące są doniesienia o tragicznych wydarzeniach, do których dochodzi na terenie szkół. Szczególną uwagę zwracają przypadki zgonów dzieci na lekcjach wychowania fizycznego, w tym podczas zawodów szkolnych. W związku z powyższymi zdarzeniami, Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z urzędu postępowania wyjaśniające, zwracając się do odpowiednich Prokuratorów Rejonowych o poinformowanie o stanie postępowań przygotowawczych prowadzonych w tych sprawach, w szczególności w zakresie ustalenia przyczyny zgonu uczniów. W wystąpieniu do Ministra Zdrowia Rzecznik zwraca się o poinformowanie o skali tego typu wypadków w ostatnich latach oraz działaniach podejmowanych w związku z ich występowaniem na terenie szkół.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (23.11.2010 r.) poinformował, że kwestie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad populacją dzieci i młodzieży reguluje ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz wydane na jej podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia: z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą oraz z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. W opinii ekspertów, ustalona częstość profilaktycznych badań lekarskich jest wystarczająca do oceny rozwoju dzieci i młodzieży. Istnieje także możliwość zwolnienia ucznia ze względów zdrowotnych z zajęć wychowania fizycznego, uregulowana w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Obowiązek stworzenia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki przez szkołę wynika natomiast z przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Sposób postępowania w sytuacji zaistnienia wypadku osoby pozostającej pod opieką szkoły określony został w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach. W przypadkach opisanych w wystąpieniu, nauczyciele podjęli natychmiast wszystkie niezbędne działania (czynności reanimacyjne oraz wezwanie pomocy medycznej) w sposób właściwy, z zachowaniem obowiązujących procedur.

13. Ministra Zdrowia (RPO-658072-X/10) z dnia 22 października 2010 r. – w sprawie możliwości wdrożenia Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

W 2008 r. w wyniku zmiany ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego stworzono podstawy funkcjonowania Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Ustawa przewiduje, że Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego określa Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia. Niestety, rozporządzenie to dotychczas nie

zostało wydane. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego ma określać strategię działań mających na celu ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego, poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich oraz zapewnienie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej. W związku z powyższym, Rzecznik zwraca się z prośbą o przedstawienie informacji w przedmiotowej sprawie, zwłaszcza dotyczących terminu przyjęcia stosownego rozporządzenia i możliwości wdrożenia Programu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (09.12.2010 r.) wyjaśnił, że przedłużające się prace nad projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego wynikają z rozległości tematyki dokumentu i zaangażowania wielu podmiotów odpowiedzialnych za realizację Programu. Obecnie projekt rozporządzenia został przekazany do rozpatrzenia przez Radę Ministrów.

14. Ministra Środowiska (RPO-643483-XVIII/10) z dnia 25 października 2010 r. – w sprawie problemu finansowania utrzymania psów rasy chart lub ich mieszańców odebranych właścicielom na mocy wyroku sądowego.

W związku ze sprawą badaną przez Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Katowicach ujawnił się problem finansowania utrzymania psów rasy chart lub ich mieszańców odebranych właścicielom na mocy wyroku sądowego w trybie art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie. Przepisy tej ustawy nie regulują wspomnianej problematyki. Zgodnie z odpowiedzią udzieloną przez Departament Leśnictwa Ministerstwa Środowiska z dnia 14 czerwca 2010 r., kwestia finansowania utrzymywania psów rasy chart lub ich mieszańców odebranych właścicielom na mocy wyroku sądowego w trybie art. 54 ust. 1 Prawa łowieckiego, nie może być przedmiotem regulacji tej ustawy. Z pisma Departamentu Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wynika natomiast, iż Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie jest właściwy w zakresie składania wyjaśnień w omawianej sprawie. Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi ewentualna regulacja w zakresie finansowania utrzymania psów, wobec których orzeczono przepadek, powinna zostać zamieszczona w Prawie łowieckim. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w zakresie właściwości resortu środowiska w tej sprawie, a w przypadku uznania swej właściwości, o stanowisko w zakresie potrzeby zmiany obowiązującego stanu prawnego.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska (07.12.2010 r.) stwierdził, iż nie zachodzi potrzeba rozpoczęcia prac legislacyjnych w celu uregulowania problemu finansowania utrzymania chartów rasowych lub ich mieszańców odebranych właścicielom w wyniku orzeczenia ich przypadku przez sąd. Z mających zastosowanie w tej kwestii przepisów ustawy Kodeks karny wykonawczy (art. 187 i 188 k.k.w.) oraz ustawy o ochronie zwierząt wynika, że koszty utrzymania tych zwierząt spoczywają na urzędzie skarbowym, w związku z przejściem w posiadanie składników mienia objętego przypadkiem.

15. Szefa Służby Cywilnej (RPO-655840-III/10) z dnia 25 października 2010 r. – w sprawie rozwiązań prawnych przyjętych w ustawie o służbie cywilnej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się urzędniczka mianowana służby cywilnej podnosząc, że rozwiązania prawne przyjęte w ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie

cywilnej przewidują przywiązanie przywilejów urzędnika do pracodawcy, a nie samego urzędnika. Również zdaniem Rzecznika niezrozumiała jest regulacja prawna pozbawiająca urzędnika uprawnień w przypadku czasowej zmiany pracodawcy, pomimo iż wciąż wykorzystuje on swoją wiedzę i kompetencje w służbie państwu w ramach jednostek administracji rządowej i na stanowiskach wchodzących w zakres korpusu służby cywilnej. Wnioskodawczyni proponuje wprowadzenie odpowiednich zmian w ustawie o służbie cywilnej, zgodnie z którymi zatrudnienie urzędnika w ramach korpusu służby cywilnej zawsze następowałoby na podstawie mianowania, bez względu na to, czy jest to kolejny pracodawca, albo istniałby obowiązek przeniesienia służbowego urzędnika - na jego wniosek - do pracy w innym urzędzie administracji rządowej, w tym w polskiej placówce za granicą, w której działa korpus służby cywilnej, z zachowaniem wszystkich związanych z mianowaniem uprawnień. Rzecznik zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Szef Służby Cywilnej (08.12.2010 r.) nie podzielił stanowiska Rzecznika. W udzielonej odpowiedzi stwierdził, że rozwiązania systemowe zawarte w ustawie o służbie cywilnej umożliwiają dokonywanie czasowych przeniesień urzędników służby cywilnej i nie ma potrzeby wprowadzania zmian w tym zakresie.

16. Ministra Obrony Narodowej (RPO-638116-V/10) z dnia 27 października 2010 r. – w sprawie egzekucji zaległych opłat za używanie lokalu mieszkalnego i opłat pośrednich wobec osób zajmujących lokale mieszkalne w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi od osób zajmujących lokale mieszkalne w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej na podstawie decyzji administracyjnych o przydziale, w których poruszony jest problem wszczynania i prowadzenia wobec nich egzekucji zaległych opłat za używanie lokalu mieszkalnego i opłat pośrednich. Zdaniem Wojskowej Agencji Mieszkaniowej w odniesieniu do tych osób należności pieniężne przysługujące WAM z tytułu zaległych opłat pośrednich i opłat za używanie lokali mieszkalnych będących w dyspozycji WAM nie ulegają przedawnieniu. W ocenie Rzecznika istnieje potrzeba ustawowego uregulowania kwestii przedawnienia tych należności. Przedawnienie należności o charakterze publicznoprawnym musi być rozumiane jako instytucja wyjątkowa. Trudna do zaakceptowania byłaby jednak sytuacja, w której należności pieniężne przysługujące WAM z tytułu opłat pośrednich i opłat za używanie lokali mieszkalnych będących w dyspozycji WAM nie ulegałyby w ogóle przedawnieniu. Ponadto stawianie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej na uprzywilejowanej pozycji w stosunku do innych wierzycieli poprzez przyznanie możliwości egzekwowania przysługujących jej należności bez żadnych ograniczeń czasowych, mogłoby zostać uznane za naruszenie zasady równości wyrażonej w art. 32 Konstytucji RP. Sytuacja, w której dane zobowiązanie, nawet o charakterze publicznoprawnym, nigdy nie ulegnie przedawnieniu, naruszałaby art. 2 Konstytucji RP uznający Rzeczpospolitą Polską za demokratyczne państwo prawne. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie oraz ewentualne podjęcie stosownych działań legislacyjnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej (19.11.2010 r.) podzielił pogląd o potrzebie kompleksowego uregulowania zasad przedawnienia należności z tytułu opłat pośrednich i opłat za używanie lokalu mieszkalnego. Jednocześnie poinformował, iż z dniem 1 stycznia 2012 r. Wojskowa Agencja Mieszkaniowa stanie się agencją wykonawczą w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, co wiąże się z kolejną nowelizacją ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP. Przy tej okazji zostanie również uregulowana kwestia przedawnienia ww. należności.

17. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-654804-III/10) z dnia 28 października 2010 r. – w sprawie rozbieżności w wykładni prawa powstałej w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczącym rozwiązania stosunku pracy z radnym.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, związaną z wykładnią art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Przepis ten stanowi, że „Rozwiązanie z radnym stosunku pracy wymaga uprzedniej zgody rady gminy, której jest członkiem. Rada gminy odmówi zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym, jeżeli podstawą rozwiązania tego stosunku są zdarzenia związane z wykonywaniem przez radnego mandatu”. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przedstawiono pogląd, zgodnie z którym omawiany przepis nie zobowiązuje rady gminy do uzasadnienia swojego stanowiska. W orzecznictwie Wojewódzkich Sądów Administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego podkreśla się natomiast, że wprawdzie żaden przepis ustawy o samorządzie gminnym nie określa warunków czy kryteriów, jakimi miałyby się kierować rada gminy przy podejmowaniu uchwały o wyrażeniu zgody na rozwiązanie stosunku pracy radnego lub jej odmowy, to jednak motywy zajętego przez radę stanowiska muszą wynikać z treści uzasadnienia uchwały. Rzecznik zwraca się o rozważenie potrzeby uzupełnienia przepisu art. 25 ust. 2 ustawy samorządzie gminnym o zapis nakładający na radę gminy obowiązek uzasadnienia uchwały odmawiającej zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym, będącym jej członkiem. Przyjęcie takiego rozwiązania wyeliminowałoby na przyszłość sygnalizowaną rozbieżność w orzecznictwie i odciążałoby sądy administracyjne od konieczności rozpatrywania skarg na uchwały rad gmin w tym zakresie. Podobnej korekty wymagałyby przepisy art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (29.11.2010 r.) poinformował, iż w ocenie MSWiA, zmiana przepisów ustaw samorządowych, w zakresie wskazanym w wystąpieniu Rzecznika, nie znajduje uzasadnienia. Jednocześnie dodał, że chociaż z literalnego brzmienia art. 25 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym nie wynika obowiązek uzasadnienia uchwał rady w przedmiocie wyrażenia zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym, obowiązek ten można wywieść z ogólnych zasad funkcjonowania organów władzy publicznej, tj. z zasady działania na podstawie przepisów prawa, zasady zaufania do organów władzy publicznej, a także zasady jawności działania organów władzy publicznej, do której elementów należy zaliczyć obowiązek motywowania swoich rozstrzygnięć.

18. Ministra Zdrowia (RPO-599677-VI/08) z dnia 2 listopada 2010 r. – w sprawie potrzeby uregulowania zasad prowadzenia szkoleń z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej.

W ramach statutowej działalności Warszawskie Hospicjum dla Dzieci organizuje bezpłatne szkolenia dotyczące opieki paliatywnej i hospicyjnej. Uczestnikami tych szkoleń są lekarze, pielęgniarki, a także inne osoby, w tym wolontariusze. Z unormowań ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych wynika, że uczestnicy szkoleń osiągają przychód w postaci nieodpłatnych świadczeń, który zwiększa ich zobowiązanie w podatku dochodowym od osób fizycznych. Rzecznik Praw Obywatelskich, na wniosek Hospicjum, podjął działania zmierzające do zainicjowania prac nad wprowadzeniem zwolnienia od podatku dla nieodpłatnych świadczeń osiągniętych z tytułu uczestniczenia w tego rodzaju szkoleniach. Minister Finansów konsekwentnie prezentuje pogląd, że podstawowym warunkiem wprowadzenia zwolnienia przedmiotowego jest kompleksowe uregulowanie zasad organizowania szkoleń dla lekarzy, pielęgniarek i innych grup zawodowych uczestniczących w opiece paliatywnej i hospicyjnej. Wobec powyższego Rzecznik zwraca się o rozważenie podjęcia prac nad odpowiednim uregulowaniem zasad prowadzenia szkoleń z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej oraz przekazania Ministrowi Finansów danych pozwalających na określenie skutków wprowadzenia omawianego zwolnienia.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (28.12.2010 r.) poinformował, że Ministerstwo Zdrowia podejmowało działania mające na celu zwolnienie od podatku dochodowego od osób fizycznych wydatków ponoszonych na szkolenia. Minister Zdrowia w dniu 17 listopada 2005 r. przekazał Ministrowi Finansów projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych pozwalający na odliczanie od dochodów tych osób kwoty nie przekraczającej w roku podatkowym 2.000,00 zł, co pozwoliłoby na zmniejszenie kwoty należnego podatku dochodowego dla jednej osoby o 380 zł rocznie. Odliczone wydatki dotyczyły miały wydatków poniesionych na odpłatne formy kształcenia i zakup wydawnictw fachowych bezpośrednio związanych z wykonywaniem zawodu lekarza i lekarza dentystry oraz realizacją obowiązku doskonalenia zawodowego. Minister Finansów w piśmie z dnia 9 lutego 2006 r. poinformował, że wprowadzenie proponowanych zmian, w związku z uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi jest niemożliwe. Jednocześnie zapewnił, że kwestia ewentualnej zmiany przepisów podatkowych w zakresie wprowadzenia przedmiotowego odliczenia będzie ponownie analizowana podczas prac związanych z nowelizacją ustaw podatkowych.

19. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-657446-III/10) z dnia 12 listopada 2010 r. – w sprawie regulacji dotyczących pracy w godzinach nadliczbowych pracowników służby zagranicznej.

W związku z badaną sprawą indywidualną, uwagę Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił przepis art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej, w myśl którego, jeżeli wymagają tego potrzeby służby zagranicznej, członek służby zagranicznej wykonuje pracę poza normalnymi godzinami pracy, a w wyjątkowych przypadkach także w niedziele i święta, bez prawa do oddzielnego wynagrodzenia i prawa do czasu wolnego w

zamian za czas przepracowany. Pragmatyka pracownicza, do której należy ustawa o służbie zagranicznej, może regulować kwestie czasu pracy w sposób odbiegający od zasad powszechnie obowiązujących, określonych w Kodeksie pracy, musi być jednak zgodna z Konstytucją RP oraz Europejską Kartą Społeczną sporządzoną w Turynie dnia 18 października 1961 r. Komitet Niezależnych Ekspertów, kontrolując obowiązujące w Polsce pragmatyki pracownicze stwierdził, że ich przepisy są niezgodne z art. 4 pkt 2 Europejskiej Karty Społecznej, ponieważ nie rekompensują godzin przepracowanych nadliczbowo ani wynagrodzeniem, ani czasem wolnym w zwiększonym wymiarze. Odstąpienie od obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 Europejskiej Karty Społecznej - w ocenie Komitetu Niezależnych Ekspertów - może nastąpić jedynie w odniesieniu do „wysokich funkcjonariuszy państwowych”, nie zaś wszystkich osób pełniących funkcje publiczne. Rzecznik zwraca się o rozważenie zmiany rozwiązania przyjętego w art. 32 ust. 1 ustawy o służbie zagranicznej.

20. Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, do wiadomości Prezesa Rządowego Centrum Legislacji (RPO-583307-I/08) z dnia 15 listopada 2010 r. – w sprawie sposobu realizacji przez organy administracji rządowej obowiązku wydawania aktów wykonawczych do ustaw.

W obszarze zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje sposób realizacji przez organy administracji rządowej obowiązku wydawania aktów wykonawczych do ustaw. Z informacji otrzymanej od Prezesa Rządowego Centrum Legislacji wynika, że na dzień 25 sierpnia 2010 r. pozostawało 185 niezrealizowanych upoważnień do wydania aktu wykonawczego. Istotnym problemem, na który zwraca uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich, jest pomijanie niektórych zasad techniki prawodawczej, jak też wymogów sformułowanych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego w zakresie wydawania aktów wykonawczych. Projekty tych aktów normatywnych winny być przygotowane już na etapie opracowywania projektu ustawy. Opóźnienia w tym zakresie nie pozwalają na prawidłowe stosowanie przepisów ustawy, a co się z tym wiąże, nie dają obywatelom poczucia pewności prawa. Szczególnie niepokojące są przypadki niezrealizowanych upoważnień ustawowych, które na skutek planowanych nowelizacji ustaw mają zostać w przyszłości uchylone. Prowadzi to do osłabienia zaufania obywateli do stanowionego prawa, może również powodować wymierne szkody, gdy brak przepisów wykonawczych uniemożliwia realizację ich uprawnień ustawowych. Rzecznik zwraca się o przedstawienie informacji o działaniach mających przeciwdziałać opisanemu problemowi.

21. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-561928-III/10) z dnia 15 listopada 2010 r. – w sprawie decyzji Kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych odmawiających przyznania uprawnienia do świadczenia pieniężnego przysługującego osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR.

Do Rzecznika wpływają skargi na decyzje Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych odmawiające przyznania uprawnienia do świadczenia pieniężnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach

pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, po wejściu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 grudnia 2009 r. z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich (sygn. akt K 49/07). Trybunał orzekł wówczas, że art. 2 ust. 2 ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich w zakresie, w jakim pomija przesłankę deportacji (wywiezienia) do pracy przymusowej w granicach przedwojennego państwa polskiego, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Wskazał także, iż ustawodawca powinien w możliwie najkrótszym terminie z uwagi na wiek i sytuację osobistą ofiar tej represji na nowo określić definicję wywiezienia do pracy przymusowej. Z informacji posiadanych przez Rzecznika wynika, że przygotowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej projekt nowelizacji ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich został skierowany pod obrady Komitetu Rady Ministrów. Ponadto w Sejmie znajdują się dwa projekty nowelizacji tej ustawy. Wobec powyższego Rzecznik zwraca się o podjęcie działań, których celem byłoby przyspieszenie prac legislacyjnych.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (02.12.2010 r.) poinformowała, iż z uwagi na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 grudnia 2009 r. (sygn. akt K 49/07) w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej został przygotowany projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich. W dniu 26 października 2010 r. projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów, natomiast pierwsze czytanie tego projektu (druk nr 3599) zostało wyznaczone w Sejmie na 2 grudnia 2010 r.

22. Ministra Sprawiedliwości (RPO-651515-II/10) z dnia 19 listopada 2010 r. – w sprawie możliwości wnoszenia przez oskarżonego zażalenia jedynie na ustne uzasadnienie postanowienia wydanego na rozprawie.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócono się ze skargą dotyczącą zgodności z Konstytucją RP regulacji przewidującej 7-dniowy termin do wniesienia zażalenia na uzasadnienie postanowienia wydanego na rozprawie i nie doręczanego stronom. W sprawie indywidualnej sąd wydał postanowienie o umorzeniu postępowania, uzasadniając to postanowienie ustnie na rozprawie. Oskarżony zwrócił się o wydanie postanowienia z pisemnym uzasadnieniem, które otrzymał po 3 tygodniach, a następnie wniósł zażalenie na uzasadnienie postanowienia, jednak sąd odmówił jego przyjęcia, z uwagi na to, że zostało złożone po terminie. Z przepisu art. 100 § 1 k.p.k. wynika reguła, że wyroki, postanowienia i zarządzenia wydane na rozprawie ogłaszane są ustnie. W konsekwencji - co do zasady - nie są one doręczane stronom z urzędu. Oskarżony posiada jedynie możliwość wnoszenia zażalenia na ustne uzasadnienie postanowienia wydanego na rozprawie. Rzecznik zwraca się o wyjaśnienie, czy obecna regulacja nie narusza prawa oskarżonego do informacji, a w konsekwencji do rzetelnego procesu oraz do dwuinstancyjnego postępowania.

23. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (RPO-652811-III/10) z dnia 23 listopada 2010 r. – w sprawie nabycia uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego przez osoby, które w ostatnich latach ukończyły studia wyższe przygotowujące do zawodu pracownika socjalnego.

Do Rzecznika wpływają skargi dotyczące nabycia uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego przez osoby, które w ostatnich latach ukończyły studia wyższe przygotowujące do zawodu pracownika socjalnego. Na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej pracownikiem socjalnym mogła być osoba, która posiadała dyplom pracownika socjalnego, dyplom ukończenia studiów wyższych w wyższej szkole zawodowej o specjalności praca socjalna lub ukończyła studia wyższe na kierunkach: pedagogika, politologia i nauki społeczne, psychologia, socjologia. Przepis ten obowiązywał do wejścia w życie w maju 2004 r. nowej ustawy o pomocy społecznej, która obligowała uczelnie zainteresowane kształceniem pracowników socjalnych do wprowadzenia od roku akademickiego 2004/2005 samodzielnej specjalności praca socjalna na studiach licencjackich i magisterskich. Przepisy wykonawcze wyznaczające standardy kształcenia na kierunku praca socjalna zaczęły obowiązywać dopiero od 1 października 2008 r. Przed tą datą trudno oceniać, a tym bardziej negować realizowane w tym zakresie programy nauczania. W ocenie Rzecznika konieczna jest taka interpretacja przepisów, która zapewni uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego wszystkim osobom, które w ostatnich latach podejmowały naukę i kończyły studia w przekonaniu (były często o tym zapewniane przez władze uczelni), że nabeżdą uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Rzecznik zwraca się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (01.12.2010 r.) zapewnił, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej biorąc pod uwagę wynikające ze strony uczelni, a niezawinione przez studentów nieprawidłowości w zakresie realizacji studiów dodatkowo przygotowujących do zawodu pracownika socjalnego, pozytywnie interpretuje uprawnienia osób posiadających dyplom ukończenia studiów o specjalności praca socjalna, które teoretycznie z dniem 1 października 2008 r. powinny były już rozpocząć kształcenie na specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu pracownika socjalnego w oparciu o minimum programowe. Osoby takie, jeżeli tylko rozpoczęły realizację specjalności praca socjalna przed dniem 1 października 2008 r., mają prawo do uznania uprawnienia do wykonywania zawodu i otrzymania potwierdzenia tego prawa dla celów uznawalności za granicą.

24. Ministra Obrony Narodowej (RPO-658873-IX/10) z dnia 24 listopada 2010 r. – w sprawie wizytacji jednostki wojskowej przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich.

Podczas wizytacji jednostki wojskowej przez współpracowników Rzecznika Praw Obywatelskich, w celu sprawdzenia przestrzegania praw obywatelskich oraz zapoznania się z warunkami szkolenia i pełnienia służby, przeprowadzone spotkania z dowództwem, kadrą kierowniczą jednostki oraz żołnierzami zostały zdominowane okolicznościami podjętej decyzji o rozwiązaniu jednostki, planowanym w połowie 2011 r. Szczególnie mocno akcentowano brak jasnych i przejrzystych kryteriów przy podejmowaniu decyzji. Zdaniem Rzecznika, dokonanie ponownej rzetelnej analizy kosztów planowanej operacji być może

spowoduje przyjęcie innych rozwiązań od tych proponowanych obecnie. W celu zapobieżenia w przyszłości podobnym sytuacjom wydaje się stosownym, aby każda propozycja rozwiązania lub przeniesienia jednostki była dokładnie badana, głównie w zakresie przewidywanych kosztów. Rzecznik zwraca się o wnikliwe zbadanie sprawy.

Minister Obrony Narodowej (14.12.2010 r.) podziękował za zainteresowanie się przyszłością wizytowanej jednostki wojskowej i poinformował, że planowane działania reorganizacyjne w Siłach Zbrojnych RP wynikają ze zmieniających się uwarunkowań i potrzeb obronnych naszego kraju. Aktualnie w resorcie obrony narodowej wdrażane są postanowienia zaakceptowanego przez Ministra Obrony Narodowej „Programu rozwoju SZ RP w latach 2009 – 2018”. Znajdują się w nim zapisy dotyczące przeformowania, rozformowania lub integracji części jednostek wojskowych, jak również odnoszące się do sformowania nowych. Kryteria podjęcia decyzji o rozformowaniu wizytowanej jednostki wojskowej są jasne i nie budzą wątpliwości. Planowana do utworzenia brygada będzie funkcjonowała w ramach trzech, a następnie – po 2012 roku - dwóch garnizonów. W razie wystąpienia konieczności zwolnienia żołnierzy, zostaną oni objęci systemem pomocy rekonwersyjnej, natomiast w odniesieniu do zwalnianych pracowników wojska zostaną podjęte stosowne działania osłonowe, zgodnie z ustawą z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

25. Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (RPO-661550-X/10) z dnia 30 listopada 2010 r. – w sprawie konsekwencji wprowadzenia terminu do występowania z ponownym wnioskiem o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.

Z treści skarg wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, iż wprowadzenie w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, ograniczenia terminu do złożenia wniosku o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności spowodowało, że przez okres pomiędzy utratą ważności posiadanego orzeczenia a terminem wydania nowego orzeczenia, wnioskodawcy niejednokrotnie pozbawieni są dokumentu poświadczającego niepełnosprawność. Zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami, osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane na czas określony, może wystąpić z wnioskiem o wydanie orzeczenia o ponowne ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, nie wcześniej niż 30 dni przed upływem ważności posiadanego orzeczenia. Rzecznik, podkreślając, że przed dniem 1 stycznia 2010 r. wspomniane powyżej rozporządzenie nie zawierało takiego ograniczenia, zwraca się z prośbą o wyrażenie stanowiska w zasygnalizowanej sprawie.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (23.12.2010 r.) poinformował, że powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności również przed nowelizacją rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności nie miały prawnej możliwości wydania kolejnego orzeczenia w czasie ważności dotychczasowego orzeczenia,

ze względu na funkcjonowanie w obrocie prawnym ważnej decyzji. Celem wprowadzenia terminu instrukcyjnego 30 dni było zapewnienie sprawności działania organu, a także doprowadzenie do stanu, w którym zaświadczenie lekarskie stanowiące podstawowy dokument w procesie orzekania, będzie odzwierciedlało aktualny stan zdrowia osoby, której dotyczy orzeczenie.

26. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-590552-XVIII/09) z dnia 1 grudnia 2010 r. – w sprawie potrzeby wydania rozporządzenia Rady Ministrów określającego szczegółowe warunki oczyszczania terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich, w toku realizacji ustawowych kompetencji, badał tryb i sposób oraz warunki normatywne funkcjonowania patroli rozminowania w szczególności w aspekcie trybu zabezpieczenia materiałów wybuchowych i niebezpiecznych. Przepis art. 25c ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, zawiera delegację dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia, które ma określić szczegółowe warunki oczyszczania terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych, a w szczególności tryb zgłaszania i zabezpieczenia tych materiałów oraz warunki wyznaczania miejsc przeznaczonych do niszczenia materiałów wybuchowych i niebezpiecznych. Obecnie kwestie oczyszczania terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych są regulowane w drodze wytycznych, instrukcji, czy rozkazów. Materia ta nie jest uregulowana jednak w akcie o mocy powszechnie obowiązującej. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się o podjęcie działań w celu doprowadzenia do wykonania omawianego upoważnienia ustawowego.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (23.12.2010 r.) wyjaśnił, że projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie oczyszczania terenu z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych, mający na celu wykonanie delegacji zawartej w art. 25c ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, był procedowany w latach 2004-2005. Komitet Rady Ministrów, na posiedzeniu w dniu 20 maja 2005 r., po wstępnej dyskusji nad projektem rozporządzenia, podjął decyzję o zaniechaniu prac do czasu uchwalenia stosownych przepisów ustawowych regulujących przedmiotową materię. Obecnie trwają prace parlamentarne nad nowelizacją wspomnianej ustawy, zmierzające do zmiany art. 25c. Projekt rozporządzenia znajduje się na etapie uzgodnień wewnątrzresortowych.

27. Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (RPO-620459-II/09) z dnia 1 grudnia 2010 r. – w sprawie wykorzystywania i upubliczniania przez organy ścigania materiałów pochodzących z monitoringu.

W zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje problematyka dotycząca uprawnienia organów ścigania do wykorzystywania i upubliczniania materiałów pochodzących z monitoringu. Problematyka ta ujawniła się na tle spraw podejmowanych w Biurze RPO. W ocenie Rzecznika, w polskim systemie prawnym brak jest rozwiązań

legislacyjnych, które stanowiłyby podstawę prawną uprawniającą organy ścigania do przetwarzania i upubliczniania materiałów pochodzących z monitoringu, które zawierają dane osobowe obywateli. Czynności organów ścigania polegające na wykorzystywaniu i upublicznianiu materiałów uzyskanych za pomocą monitoringu, wkraczają dalece w konstytucyjnie chronione prawa obywateli, w tym prawo do prywatności i ochrony wizerunku. Rzecznik zwraca się o zbadanie przedmiotowej problematyki, a w szczególności o rozważenie, czy nie zachodzi potrzeba podjęcia, przez uprawnione podmioty, działań związanych z opracowaniem ustawy, która w sposób kompleksowy określałaby zasady wykorzystywania przez organy państwowe danych pochodzących z monitoringu.

28. Ministra Sprawiedliwości (RPO-563445-VII/07) z dnia 2 grudnia 2010 r. – w sprawie długotrwałego rozpatrywania przez sądy wniosków osób pozbawionych wolności o udzielenie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności lub warunkowego przedterminowego zwolnienia z pozostałej do odbycia kary.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi od osób pozbawionych wolności, które załóżą się na długotrwałe rozpatrywanie przez sądy ich wniosków złożonych w toku postępowania wykonawczego, dotyczących udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności lub warunkowego przedterminowego zwolnienia z pozostałej do odbycia kary. W znacznej liczbie przypadków przyczyną długotrwałości postępowań jest wielokrotne transportowanie skazanych do jednostek penitencjarnych położonych w różnych okręgach, czego skutkiem jest zmiana właściwości miejscowej sądu i konieczność przekazania wniosku do rozpatrzenia sądowi miejscowo właściwemu. Zdaniem Rzecznika niezbędnym wydaje się uregulowanie kwestii dotyczących transportowania skazanych, wobec których toczy się postępowanie w przedmiocie przerwy lub warunkowego zwolnienia, w akcie prawa o charakterze ogólnie obowiązującym. Na przykładzie sprawy Rokosz przeciwko Polsce, w której Europejski Trybunał Praw Człowieka nakazał państwu polskiemu wypłatę odszkodowania, uznając, że pobyt skazanego w warunkach zakładu karnego w jego stanie zdrowia, stanowił naruszenie art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyraźnie widać potrzebę wprowadzenia regulacji prawnych, które umożliwią sprawne procedowanie sądów w postępowaniu wykonawczym. Szczególnie w przypadku skazanych ubiegających się o udzielenie przerwy w odbywaniu kary, powinny mieć priorytet względy humanitarne i dobro jednostki oraz prawo do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie, a nie wyłącznie interes wymiaru sprawiedliwości. Rzecznik zwraca się o podjęcie w tym celu stosownych działań.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (28.12.2010 r.) polecił zwrócenie się do wszystkich Prezesów Sądów Okręgowych o przeprowadzenie kontroli sprawności postępowań sądowych dotyczących rozpoznania wniosków o udzielenie przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności oraz o udzielenie warunkowego zwolnienia z pozostałej do odbycia reszty kary pozbawienia wolności, z uwagi na stan zdrowia skazanego, za okres 2009 r. - 2010 r. Po uzyskaniu stosownych informacji z sądów, zostaną one wnikliwie przeanalizowane, również pod kątem ewentualnej potrzeby zmian legislacyjnych w zakresie aktualnych rozwiązań prawnych, celem wzmocnienia sprawności procedowania w tych sprawach.

29. Ministra Zdrowia (RPO-651112-X/10) z dnia 3 grudnia 2010 r. - w sprawie problemu konsekwencji całkowitego zakazu palenia dla pacjentów zakładów psychiatrycznych.

We wnioskach kierowanych do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pracownicy placówek psychiatrycznych wskazują, że wprowadzenie ustawą z dnia 8 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, całkowitego zakazu palenia jest trudne do zrozumienia dla pacjentów zakładów psychiatrycznych oraz zakładów opiekuńczo-leczniczych o profilu psychiatrycznym, którzy najczęściej nie mają możliwości podjęcia świadomej walki z nałogiem. Zakaz ten odbierany może być przez nich jako dodatkowa, nieuzasadniona uciążliwość. W opinii wnioskodawców istnieje duże prawdopodobieństwo, że jego egzekwowanie spowodować może potrzebę częstszego stosowania środków przymusu bezpośredniego. Nadto w placówkach, w których całkowity zakaz palenia i posiadania papierosów wprowadzono wcześniej, obserwowany był wzrost agresywnych zachowań wśród palących pacjentów, a także miały miejsce przypadki nielegalnego handlu papierosami oraz wymuszania na współpacjentach określonych zachowań i „usług” w zamian za papierosy. Wnioskodawcy wyrażają też wątpliwość, czy tak dalekie ograniczenie praw pacjentów psychiatrycznych, narażające ich na dodatkowy silny stres, pozostaje w odpowiedniej proporcji do celu leczenia psychiatrycznego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu.

30. Ministra Środowiska (RPO-643913-X/10) z dnia 3 grudnia 2010 r. – w sprawie braku możliwości uzyskania odszkodowania od Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez zwierzęta chronione.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich kierowane są skargi dotyczące braku możliwości uzyskania od Skarbu Państwa odszkodowania za szkody wyrządzone przez zwierzęta chronione. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie oraz bobry. Na podstawie art. 126 ust. 12 ustawy o ochronie przyrody, Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, inne gatunki zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa, kierując się potrzebą utrzymania ochrony gatunkowej zwierząt zagrożonych wyginięciem i wyrządzających szkody w gospodarce człowieka. Dotychczas taki akt prawny nie został wydany. Tymczasem, z kierowanych do Rzecznika skarg wynika, że również pozostałe zwierzęta objęte ścisłą ochroną gatunkową powodują istotne szkody w majątku trwałym, hodowlach i uprawach. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się z prośbą o poinformowanie, czy Minister Środowiska planuje podjęcie działań zmierzających do wydania przez Radę Ministrów stosownego rozporządzenia, a jeśli tak, to w odniesieniu do jakich gatunków objętych ochroną ścisłą będzie ono miało zastosowanie.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (24.12.2010 r.) wyjaśnił, że nie rozważano ewentualnego rozszerzenia listy gatunków zwierząt objętych ochroną, za których szkody Skarb Państwa wypłaca odszkodowanie, na podstawie art. 126 ust. 12 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Wynika to w głównej mierze z trudności, jakie powstają przy szacowaniu szkód powodowanych przez zwierzęta objęte ochroną, takie jak

m.in. kormoran, czapla siwa, żuraw oraz wydra. W odpowiedzi poinformowano jednocześnie, iż obecnie trwają prace nad krajową strategią gospodarowania populacją żurawia, kormorana i wydry, których celem jest minimalizacja szkód wyrządzanych przez żurawia na polach uprawnych oraz kormorana i wydry w gospodarstwach rybackich.

31. Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów - Sekretarza Kolegium ds. Służb Specjalnych (RPO-611291-IX/09) z dnia 3 grudnia 2010 r. – w sprawie braku przepisów wykonawczych regulujących sposób obliczania ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy funkcjonariuszy ABW i AW.

Na podstawie otrzymanej skargi indywidualnej Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje, że dotychczas nie zostało wykonane upoważnienie ustawowe zawarte w art. 100 pkt 3 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, zobowiązujące do określenia przez Prezesa Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, odrębnie dla każdej Agencji sposobu obliczenia ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy. Materia przekazana przez ustawodawcę do uregulowania w akcie wykonawczym pozostaje w ścisłym związku ze sferą konstytucyjnie chronionych praw jednostki, tj. prawem do płatnych urlopów (art. 66 ust. 2 Konstytucji RP) oraz ochroną praw majątkowych (art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP). Niewydanie aktu normatywnego, którego obowiązkiem wydania przewiduje przepis prawa, rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą władzy publicznej. Wobec powyższego, Rzecznik zwraca się o podjęcie działań w celu doprowadzenia do wykonania omawianego upoważnienia ustawowego.

Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów - Sekretarz Kolegium ds. Służb Specjalnych (21.12.2010 r.) poinformował, że w dniu 7 grudnia 2010 r. wpłynął projekt rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie urlopów funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, celem zaopiniowania przez Kolegium do Spraw Służb Specjalnych. Po zakończeniu tego etapu prac, przedłożonemu projektowi regulacji zostanie nadany dalszy bieg legislacyjny. Natomiast projekt rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie urlopów funkcjonariuszy Agencji Wywiadu znajduje się na etapie konsultacji wewnętrznych, które mają zostać zakończone w 2010 r.

32. Ministra Sprawiedliwości (RPO-662364-II/10) z dnia 5 grudnia 2010 r. – w sprawie zasad porozumiewania się tymczasowo aresztowanego ze swoim obrońcą.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich obowiązujące przepisy normujące zasady porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą budzą wątpliwości z punktu widzenia standardów konstytucyjnych. Oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Swoboda porozumiewania się z obrońcą podlega ograniczeniu w stosunku do podejrzanego, wobec którego stosowany jest areszt tymczasowy (art. 73 § 2 i 3 k.p.k.). Prokurator może zastrzec obecność swoją albo osoby trzeciej podczas widzenia podejrzanego z obrońcą, może także kontrolować korespondencję z obrońcą. Ograniczenia te mogą obowiązywać tylko przez 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania, mimo to stanowią one niewątpliwą ingerencję w sferę konstytucyjnego prawa do obrony. Wątpliwości budzi przyjęte kryterium ograniczenia swobody kontaktu obrońcy z podejrzanym, może ono

bowiem zostać wprowadzone „w szczególnie uzasadnionym wypadku”. Omawiana regulacja pozostawia prokuratorowi swobodę unormowania ostatecznego kształtu ograniczenia prawa do obrony, nie gwarantując w wystarczający sposób ochrony przed arbitralnością. Problem ten widać wyraźnie na tle art. 73 § 3 k.p.k., który daje prokuratorowi możliwość kontroli korespondencji podejrzanego z obrońcą. Istnieją więc uzasadnione wątpliwości, czy omawiane przepisy są zgodne z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Rzecznik zwraca się z prośbą o podjęcie działań w celu zmiany krytykowanego stanu prawnego.

33. Ministra Zdrowia (RPO-643623-IX/10) z dnia 6 grudnia 2010 r. - w sprawie potrzeby dostosowania przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie przeprowadzenia okresowych bezpłatnych badań lekarskich członka ochotniczej straży pożarnej biorącego bezpośredni udział w działaniach ratowniczych do treści dyspozycji zawartej w art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej.

W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji w przedmiotowej sprawie, Rzecznik Praw Obywatelskich ponownie zwraca się o rozważenie ewentualnego zainicjowania działań legislacyjnych mających na celu zmianę przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie przeprowadzenia okresowych bezpłatnych badań lekarskich członka ochotniczej straży pożarnej biorącego bezpośredni udział w działaniach ratowniczych, dostosowującą te przepisy do treści dyspozycji zawartej w art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (14.12.2010 r.) poinformował, że Minister Zdrowia wystąpi z wnioskiem do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, jako właściwego merytorycznie, o podjęcie prac legislacyjnych mających na celu zmianę przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej tak, aby częstotliwość przeprowadzania obowiązkowych badań lekarskich została uregulowana na poziomie ustawowym.

34. Ministra Sprawiedliwości (RPO-567136-VII/07) z dnia 14 grudnia 2010 r. - w sprawie badania osób pozbawionych wolności na obecność narkotyków.

Obowiązujące przepisy nie nakładają w sposób jednoznaczny na osoby pozbawione wolności obowiązku poddania się badaniom na obecność środków odurzających lub substancji psychotropowych. Stosowana praktyka wymierzania kar dyscyplinarnych osobom odmawiającym wykonania tego polecenia, nie ma oparcia prawnego. Mimo zapowiedzi ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości, iż powyższa luka prawna zostanie usunięta poprzez nowelizację Kodeksu karnego wykonawczego, nadal obowiązuje art. 116 k.k.w. w brzmieniu kwestionowanym przez Rzecznika Praw Obywatelskich. W związku z powyższym Rzecznik zwraca się o poinformowanie o aktualnym stanie prac legislacyjnych w przedstawionej sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (21.12.2010 r.) wyjaśnił, że opracowany w Ministerstwie Sprawiedliwości projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw reguluje m.in. kwestie związane z obowiązkiem poddania się osób pozbawionych wolności badaniom na obecność w ich

organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych. Projekt ustawy, po uzgodnieniach międzyresortowych, był objęty porządkiem obrad posiedzenia Komitetu Rady Ministrów w dniu 14 października 2010 r., jednak zgodnie z decyzją Komitetu został skierowany do dalszych uzgodnień z Ministrem Finansów w zakresie niektórych rozwiązań. W dniu 14 grudnia 2010 r. projekt ponownie został skierowany pod obrady Komitetu Rady Ministrów. Pismem z dnia 16 grudnia 2010 r. Komitet Rady Ministrów określił termin do składania ewentualnych uwag do projektu do dnia 3 stycznia 2011 r. Aktualna wersja projektu dostępna jest na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

35. Ministra Infrastruktury (RPO-663177-VI/10) z dnia 15 grudnia 2010 r. – w sprawie jakości usług przewozu osób świadczonych przez przewoźników kolejowych.

Dokonana niedawno zmiana kolejowego rozkładu jazdy ujawniła po raz kolejny problem jakości usług przewozu osób świadczonych przez przewoźników kolejowych. Z informacji przekazywanych w mediach wynika, że podróżni nie zostali w odpowiedni sposób poinformowani o nowym kolejowym rozkładzie jazdy, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. - Prawo przewozowe. Poważne zastrzeżenia budzą warunki podróży koleją, pomimo iż art. 14 ust. 1 Prawa przewozowego nakłada na przewoźników kolejowych obowiązek zapewnienia podróżnym odpowiednich warunków bezpieczeństwa i higieny oraz wygody i należytej obsługi. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o wskazanie, czy i jakie działania są podejmowane wobec przewoźników, którzy otrzymują dotacje z budżetu państwa, lecz nie wywiązują się z obowiązków nałożonych na nich przez prawodawcę.

36. Ministra Finansów (RPO-661873-VI/10) z dnia 16 grudnia 2010 r. – w sprawie sankcji dla podatników za niezłożenie w obowiązującym terminie zestawienia oświadczeń o przeznaczeniu nabywanych olejów i paliw na cele opałowe, przewidzianej w ustawie o podatku akcyzowym.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje, że z uregulowań zawartych w art. 89 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym wynika, iż taka sama sankcja podatkowa (pozbawienie podatnika prawa do stosowania obniżonej stawki akcyzy) jest stosowana w przypadku nieprawidłowego sporządzenia oświadczeń o przeznaczeniu nabywanych olejów i paliw na cele opałowe, jak i w przypadku uchybienia polegającego na niezłożeniu w terminie ich zestawienia. Obowiązki ciężące na sprzedawcy w zakresie prawidłowego sporządzenia oświadczeń są racjonalnie uzasadnione celem rozwiązań kontrolnych, jakim jest zapobieganie opodatkowaniu obniżonymi stawkami akcyzy sprzedaży olejów i paliw, ostatecznie wykorzystanych jako silnikowe, które są opodatkowane wyższą stawką akcyzy. W ocenie Rzecznika nie ma jednak uzasadnienia dla zastosowania takiej samej sankcji podatkowej, gdy sprzedawca uchybi obowiązkowi złożenia w terminie zestawienia oświadczeń spełniających ustawowe warunki. Wystarczającym instrumentem dyscyplinującym sprzedawcę, który nie złożył zestawienia w obowiązującym terminie, jest sankcja przewidziana w Kodeksie karnym skarbowym, stosowana w przypadku niezłożenia w terminie deklaracji podatkowych lub oświadczeń, gdy nie dochodzi do narażenia podatku na uszczerpienie. Rzecznik zwraca się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

37. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-551675-II/07) z dnia 17 grudnia 2010 r. – w sprawie ujednoczenia regulacji dotyczących użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez uprawnionych funkcjonariuszy.

W dniu 30 listopada 2010 r. Trybunał Konstytucyjny wydał postanowienie sygnalizacyjne (sygn. akt S 5/10) w związku z wyrokiem z dnia 10 marca 2010 r. (sygn. akt U 5/07) wydanym w sprawie z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich. Zdaniem Trybunału niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego jest podjęcie stosownych działań legislacyjnych, celem usunięcia uchybień dotyczących rozporządzeń regulujących rodzaje środków przymusu bezpośredniego, przypadki i sposoby ich użycia przez funkcjonariuszy CBA, ABW, Policji i Straży Granicznej. Kwestie te powinny być określone w ustawie, a nie w rozporządzeniu. Jest to szczególnie istotne w sytuacjach, w których władza publiczna dysponuje oczywistą przewagą wobec jednostki, z racji nieodzownej w pewnych sferach potrzeby szybkości działania, jego niejawności, przy jednoczesnym zagrożeniu dla dóbr o bardzo wysokiej randze konstytucyjnej, takich jak wolność czy prywatność jednostki. Rzecznik zwraca się o poinformowanie o przebiegu prac legislacyjnych w przedmiotowym zakresie.

38. Ministra Finansów (RPO-640098-I/10) z dnia 22 grudnia 2010 r. – w sprawie nadmiernego ograniczenia konstytucyjnego prawa dostępu do informacji publicznej w zakresie dokumentów wytworzonych w ramach audytu wewnętrznego prowadzonego w jednostkach sektora finansów publicznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi dotyczące nadmiernego ograniczenia konstytucyjnego prawa dostępu do informacji publicznej w zakresie dokumentów wytworzonych w ramach audytu wewnętrznego prowadzonego w jednostkach sektora finansów publicznych, które ustanawia art. 284 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Zgodnie z tym przepisem, informację publiczną stanowią tylko plan audytu i sprawozdanie z wykonania planu audytu. Zdaniem Rzecznika art. 284 ustawy o finansach publicznych ogranicza prawo dostępu do informacji publicznej w sposób niezgodny z art. 61 Konstytucji RP, przez to, że umożliwia dostęp tylko do niektórych dokumentów wytworzonych w toku audytu wewnętrznego, wyłączając tym samym - bez należytego uzasadnienia - dostęp do szeregu istotnych dokumentów, które mogą mieć znaczenie dla świadomej i rzetelnej oceny działania danej jednostki przez obywatela. Dokumenty wytworzone w toku audytu wewnętrznego prowadzonego w jednostkach sektora finansów publicznych, co do zasady, powinny być udostępniane bez ograniczeń. Nie ma przy tym znaczenia, czy dokumenty te zostały wytworzone przez pracownika danej jednostki - audytora wewnętrznego, czy przez podmiot zewnętrzny - usługodawcę w rozumieniu przepisów ustawy o finansach publicznych. Odstępstwa od możliwości pełnego dostępu powinny stanowić wyjątek i być należyście uzasadnione względami konstytucyjnymi. Rzecznik prosi o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie i poinformowanie o przyczynach wprowadzenia ograniczenia przewidzianego w art. 284 ustawy o finansach publicznych oraz zasadności dalszego utrzymania tego przepisu.

39. Ministra Infrastruktury (RPO-621132-IV/09) z dnia 23 grudnia 2010 r. – w sprawie niepełnej regulacji prawnej kwestii przedawnienia w zakresie odpowiedzialności zawodowej rzeczoznawców majątkowych, pośredników w obrocie nieruchomościami oraz zarządców nieruchomości, a także architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów. Regulacje prawne przewidujące odpowiedzialność zawodową (dyscyplinarną) w zakresie zawodów regulowanych co do zasady rozróżniają dwa okresy przedawnienia, limitując czasowo zarówno możliwość wszczęcia postępowania w zakresie odpowiedzialności zawodowej (dyscyplinarnej), jak i możliwość orzekania w zakresie tej odpowiedzialności. Tak ujęty model przedawnienia sprzyja ochronie słuszych praw osób podlegających odpowiedzialności zawodowej, a także służy samym celom dyscyplinarnego karania. Brak w ustawie o gospodarce nieruchomościami oraz w ustawie o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów czasowego ograniczenia w możliwości kontynuowania postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej może niekorzystnie wpływać na sytuację prawną podmiotów uczestniczących w danym postępowaniu w charakterze obwinionych. Za odbiegające od standardów państwa prawnego należy uznać sytuacje, w ramach których podmiot prawny pozostaje przez długi okres w niepewności co do treści zapadłego ostatecznie rozstrzygnięcia w zakresie postawionych mu zarzutów. Rzecznik zwraca się o rozważenie podjęcia stosownych działań legislacyjnych, mających na celu wprowadzenie w ustawie o gospodarce nieruchomościami oraz w ustawie o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, terminów limitujących karalność przewinień zawodowych.

40. Ministra Obrony Narodowej (RPO-627291-IX/09) z dnia 29 grudnia 2010 r. – w sprawie stanu realizacji wniosków zgłoszonych przez pilotów z Brygady Lotnictwa Marynarki Wojennej w G.

W dniu 25 listopada 2010 r. pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wizytowali Brygadę Lotnictwa Marynarki Wojennej w G. Celem wizyty było zapoznanie się ze stanem realizacji wniosków zgłoszonych przez pilotów pracownikom Biura podczas poprzedniego pobytu w jednostce w sierpniu 2009 r. i przesłanych w wystąpieniu Ministrowi Obrony Narodowej. Większość z przedstawionych wówczas problemów została rozwiązana korzystnie dla żołnierzy. Dotyczy to w szczególności poprawy warunków pełnienia służby przez pilotów (remont obiektów socjalnych i szkoleniowych, nowe kombinezony i okulary dla pilotów). Pomimo podejmowanych wysiłków ze strony dowództwa Brygady, nie udało się rozwiązać sprawy wykorzystywania przez pilotów dni wolnych za pełnione służby i dyżury. Spowodowane jest to przede wszystkim niepełną obsadą etatową pilotów w jednostce. Innym problemem podnoszonym przez żołnierzy był w dalszym ciągu niski wskaźnik sprawności posiadanych przez Brygadę statków powietrznych. Utrudnia to realizację codziennych zadań oraz proces szkolenia. Ponownie podniesiona została sprawa dodatków dla nawigatorów, które obecnie są określone na takim samym poziomie jak dla technika pokładowego i radiotelegrafisty. Rzecznik zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie przedstawionych problemów.

III. Kasacje do Sądu Najwyższego. Przystąpienie do postępowania sądowego

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-610399-II/09 z dnia 7 października 2010 r. – kasacja na rzecz Artura B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w R.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k. w związku z art. 109 § 2 k.p.w., polegające na tym, że Sąd II instancji rozpatrując apelację obrońcy obwinionego i osobistą apelację obwinionego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwy wyrok Sądu I instancji, przy czym rażąca niesprawiedliwość tego wyroku polegała na tym, że obwiniony został uznany winnym popełnienia wykroczenia z art. 107 k.w., podczas gdy przypisany mu czyn nie wyczerpywał znamion tego wykroczenia. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w R. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w R. i uniewinnienie Artura B. od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-626775-II/10 z dnia 7 października 2010 r. – kasacja na rzecz Zbigniewa H. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k., polegające na tym, że Sąd II instancji rozpoznając apelację obrońcy skazanego nie przekroczył z urzędu granic zakreślonych zarzutami środka odwoławczego i utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie Sądu I instancji, które zapadło z obrazą prawa karnego materialnego, tj. art. 85 § 1 k.k., polegającą na połączeniu kar pozbawienia wolności orzeczonych w sprawach Sądu Rejonowego w B. (1 rok i 6 miesięcy) i Sądu Rejonowego w K. (3 lata) i wymierzeniu kary łącznej 4 lat pozbawienia wolności, w sytuacji, gdy w jednej ze spraw nastąpiło zatarcie skazania, co skutkuje uznaniem go za niebyłe. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w B. w zaskarżonej części oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu Rejonowego w B. i umorzenie postępowania w tej części, z uwagi na brak warunków do orzeczenia kary łącznej.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 10 listopada 2010 r., sygn. akt IV KK 326/10).

RPO-600585-II/08 z dnia 14 października 2010 r. – kasacja na rzecz Stanisława S. od prawomocnego, w części, wyroku Sądu Okręgowego w O. w zakresie, w jakim utrzymano nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 k.p.k. i art. 7 k.p.k., polegające na niewłaściwym rozpatrzeniu podniesionego w apelacjach, oskarżonego i

jego obrońcy, zarzutu naruszenia art. 212 § 1 i 2 k.k. poprzez wadliwą, bo obarczoną błędem dowolnego rozumowania analizę jednoznacznego materiału dowodowego, podczas gdy prawidłowa analiza tego materiału, oparta o swobodną ocenę dowodów prowadzi do wniosku, że w działaniu oskarżonego brak było znamion przestępstwa opisanego w tym przepisie, co skutkowało niezasadnym oddaleniem wniesionych środków odwoławczych. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w O., w zaskarżonej części oraz utrzymanego w mocy wyroku Sądu Rejonowego w S. i uniewinnienie oskarżonego od przypisanego mu czynu.

RPO-642364-II/10 z dnia 18 października 2010 r. – kasacja na rzecz Wiesława J. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w R.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca, w odniesieniu do czynów wskazanych w punktach I i II wyroku, naruszenie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w związku z art. 114 § 3 pkt 3 k.k. w związku z art. 54 Konwencji wykonawczej do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluxu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, polegające na skazaniu oskarżonego za przypisane mu czyny popełnione w Republice Federalnej Niemiec w sytuacji, gdy został za to samo uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem niemieckiego Sądu Krajowego w K. Ponadto Rzecznik zarzuca rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 242 § 1 k.k. poprzez przyjęcie, iż skazany dopuścił się czynu opisanego w tym przepisie, podczas gdy jego zachowanie nie wyczerpywało wszystkich znamion przypisanego mu występku.

Rzecznik wnosi w zakresie przypisania odpowiedzialności za czyny wskazane w punktach I i II wyroku, uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania, na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., z powodu zaistnienia ujemnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej, natomiast w zakresie przypisania odpowiedzialności za czyn z art. 242 § 1 k.k. - o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

RPO-616496-II/09 z dnia 5 listopada 2010 r. – kasacja na rzecz oskarżonych od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w L.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarża powyższy wyrok w części dotyczącej oskarżonych w zakresie orzeczonego wobec nich – w oparciu o treść art. 46 § 1 k.k. - środka karnego w postaci obowiązku naprawienia wyrządzonej szkody w całości poprzez zapłatę określonej kwoty na rzecz spółki „B.” S.A. Rzecznik zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 387 § 2 k.p.k. poprzez wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego w sytuacji, gdy nie zostały wyjaśnione wszystkie okoliczności popełnienia przestępstwa na szkodę spółki „B.” S.A., co do rzeczywistej wysokości szkody poniesionej przez Spółkę, wynikającej bezpośrednio z przestępstwa, co skutkowało nałożeniem na oskarżonych obowiązku naprawienia tejże szkody w wysokości znacznie przekraczającej jej rzeczywisty rozmiar. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w L. do ponownego rozpoznania.

RPO-650676-II/10 z dnia 12 listopada 2010 r. – kasacja na rzecz Aliaksandra K. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, mające istotny wpływ na jego treść, oraz wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w S. i uniewinnienie Aliaksandra K. od popełnienia przypisanego mu czynu.

RPO-623612-II/09 z dnia 18 listopada 2010 r. - kasacja na rzecz Edwarda F. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w M., w części dotyczącej orzeczenia o karze grzywny oraz o kosztach.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 71 § 1 k.k., polegające na orzeczeniu obok kary pozbawienia wolności, kary grzywny, w sytuacji gdy wymierzenie tej kary nie było możliwe, bowiem Edward F. skazany został za występki przewidujący w swej sankcji kumulatywną karę grzywny, co z kolei spowodowało błędne ustalenie wysokości zasądzonych kosztów sądowych przez objęcie ich wysokością, stosownie do treści art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych, 10% kary grzywny. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w M. w zaskarżonej części.

RPO-648566-II/10 z dnia 18 listopada 2010 r. – kasacja na rzecz Tadeusza D. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Ś., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k., polegające na nienależytym rozpoznaniu przez Sąd II instancji zarzutów postawionych w zażaleniu obrońcy podejrzanego. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania.

RPO-651038-II/10 z dnia 29 listopada 2010 r. – kasacja na rzecz Wiolety S. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w G., w zakresie orzeczenia o karze łącznej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 86 § 1 k.k., polegające na wymierzeniu skazanej przez sąd meriti kary łącznej pozbawienia wolności w rozmiarze przekraczającym sumę orzeczonych wobec niej za zbiegające się przestępstwa jednostkowych kar pozbawienia wolności podlegających łączeniu i wnosi o uchylenie wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w G. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

RPO-635763-II/10 z dnia 2 grudnia 2010 r. – kasacja na rzecz Jarosława P. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, tj. art. 89 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania – 2008 r.), polegające na orzeczeniu kary łącznej bezwzględnie pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa, za które wyrokami jednostkowymi orzeczono kary pozbawienia wolności bez warunkowego oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w R. do ponownego rozpoznania.

RPO-653884-II/10 z dnia 6 grudnia 2010 r. – kasacja na niekorzyść Ireneusza D. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R., uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w następstwie wyrażenia błędnego poglądu, w realiach przedmiotowej sprawy, że prawomocne postanowienie Prokuratury Rejonowej w S. o umorzeniu śledztwa - na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego, tworzy stan powagi rzeczy zakończonej i w konsekwencji stanowi podstawę umorzenia postępowania przeciwko Ireneuszowi D. Rzecznik wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w R. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

RPO-640279-II/10 z dnia 15 grudnia 2010 r. – kasacja na rzecz Stanisława P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w E., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. oraz wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w E. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpiła do postępowania sądowego:

RPO-645549-X/10 z dnia 20 października 2010 r. - przystąpienie do postępowania przed Sądem Okręgowym w W. z powództwa Sebastiana C. przeciwko Zarządowi Transportu Miejskiego w W. w przedmiocie zwrotu pobranej opłaty dodatkowej za przejazd komunikacją miejską bez ważnego biletu.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku w całości, poprzez uznanie powództwa Sebastiana C., w związku z niedopuszczalnością negatywnego załatwienia reklamacji po upływie 30 dni od jej wniesienia.

Stosownie do § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 24 lutego 2006 r. w sprawie ustalania stanu przesyłek oraz postępowania reklamacyjnego, odpowiedź na reklamację złożoną przez podróżnego powinna być udzielona niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni od daty przyjęcia reklamacji przez przewoźnika. Natomiast

zgodnie z § 10 rozporządzenia, nieudzielenie przez przewoźnika odpowiedzi na reklamację w ciągu 30 dni, skutkuje obowiązkiem uwzględnienia reklamacji. Niespełnienie warunku dołączenia do reklamacji oryginału dokumentu uprawniającego do przejazdu nie może przesądzać automatycznie o braku prawa do jej wniesienia. W takiej sytuacji, zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia, należy wezwać reklamującego, aby uzupełnił reklamację w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania, pod rygorem pozostawienia jej bez rozpoznania. Nieskorzystanie z procedury wezwania do usunięcia braków formalnych reklamacji uprawnia do domniemania, że pozwany uznał reklamację powoda za pozbawioną takich braków. W takiej sytuacji 30-dniowy termin na załatwienie reklamacji powoda rozpoczął bieg od daty wniesienia tej reklamacji, czyli od dnia 5 czerwca 2009 r. Zatem udzielenie odpowiedzi przez pozwanego o nieuwzględnieniu reklamacji pismem z dnia 13 lipca 2009 r. oznaczać musi, że rozpatrzenie reklamacji powoda nastąpiło z uchybieniem 30-dniowego terminu, co winno skutkować uwzględnieniem reklamacji.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-641200-II/10 z dnia 5 marca 2010 r. – kasacja od postanowienia Sądu Okręgowego w W. utrzymującego w mocy postanowienie Prokuratury Okręgowej w R. o umorzeniu śledztwa, na niekorzyść osób podejrzanych w sprawie.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 12 października 2010 r., sygn. akt II KK 53/10).

RPO-623609-II/09 z dnia 13 maja 2010 r. - kasacja na rzecz Romana K. od prawomocnego postanowienia Najwyższego Sądu Wojskowego z 1954 r., utrzymującego w mocy wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w G.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 30 września 2010 r., sygn. akt III KK 161/10).

RPO-632499-II/09 z dnia 13 maja 2010 r. - kasacja na rzecz Bogdana W. od prawomocnego postanowienia b. Sądu Wojewódzkiego w B.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 29 września 2010 r., sygn. akt III KK 160/10).

RPO-581209-II/08 z dnia 19 maja 2010 r. - kasacja na rzecz Jana T. od prawomocnego orzeczenia Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym w W. z 1952 r.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 12 października 2010 r., sygn. akt II KK 123/10).

RPO-608622-II/09 z dnia 19 maja 2010 r. - kasacja na rzecz Jana K. od prawomocnego orzeczenia Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym w W. z 1953 r.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 3 listopada 2010 r., sygn. akt IV KK 164/10).

RPO-617959-II/09 z dnia 20 maja 2010 r. - kasacja na rzecz Wiktora S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 listopada 2010 r., sygn. akt IV KK 174/10).

RPO-630503-II/09 z dnia 20 maja 2010 r. - kasacja na rzecz Stanisława W. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w G. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 21 października 2010 r., sygn. akt III KK 167/10).

RPO-530067-II/06 z dnia 20 maja 2010 r. – kasacja na rzecz Mieczysława S. i innych od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w K.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 25 listopada 2010 r., sygn. akt IV KK 170/10).

RPO-591545-II/08 z dnia 31 maja 2010 r. – kasacja na rzecz Stanisława R. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W., zmieniającego częściowo, a w pozostałym zakresie utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 listopada 2010 r., sygn. akt V KK 178/10).

RPO-585537-II/08 z dnia 14 czerwca 2010 r. – kasacja na rzecz Agnieszki S. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w B.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 2 grudnia 2010 r., sygn. akt III KK 205/10).

RPO-636809-II/09 z dnia 15 czerwca 2010 r. – kasacja na rzecz Antoniego L. od prawomocnego orzeczenia Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym w Warszawie z 1952 r.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 1 października 2010 r., sygn. akt II KK 158/10).

RPO-635869-II/09 z dnia 21 czerwca 2010 r. – kasacja na rzecz Bronisława P. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z 1960 r.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 18 listopada 2010 r., sygn. akt V KK 202/10).

RPO-624257-II/09 z dnia 25 czerwca 2010 r. – kasacja na rzecz Jana K. i Ireneusza W. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 2 lutego 1982 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w D. P. z dnia 28 grudnia 1981 r.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 1 września 2010 r., sygn. akt V KK 206/10).

RPO-636956-II/09 z dnia 5 lipca 2010 r. – kasacja na rzecz Danuty P. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Z.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 listopada 2010 r., sygn. akt V KK 215/10).

RPO-571135-II/07 z dnia 22 lipca 2010 r. - kasacja na rzecz Haliny P. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w W.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 5 listopada 2010 r., sygn. akt III KK 254/10).

RPO-600478-II/08 z dnia 5 sierpnia 2010 r. – kasacja na rzecz Jana S. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z października 1960 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Powiatowego w Z. z czerwca 1960 r.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 23 listopada 2010 r., sygn. akt V KK 254/10).

RPO-629857-II/09 z dnia 24 sierpnia 2010 r. - kasacja na rzecz Svetlany D. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w G.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 5 listopada 2010 r., sygn. akt III KK 286/10).

RPO-645978-II/10 z dnia 24 sierpnia 2010 r. - kasacja na rzecz Wojciecha S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 9 grudnia 2010 r., sygn. akt III KK 285/10).

RPO-634181-II/09 z dnia 25 sierpnia 2010 r. – kasacja na rzecz Zbigniewa K. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w R., w części zobowiązującej go do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego określonej kwoty pieniężnej.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 listopada 2010 r., sygn. akt KK IV 282/10).

RPO-643282-II/10 z dnia 1 września 2010 r. – kasacja na rzecz Józefa S., od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w E., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B., w części utrzymującej w mocy orzeczenie Sądu I instancji zobowiązujące go do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 21 października 2010 r., sygn. akt III KK 305/10).

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące pytania prawne do Sądu Najwyższego:

RPO-647922-II/09 z dnia 12 października 2010 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie sądowym dotyczących kompetencji sądu w postępowaniu w przedmiocie tymczasowego aresztowania, do dokonania oceny zasadności przyjętej przez oskarżyciela publicznego kwalifikacji prawnej czynu.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: „Czy sąd orzekając na etapie postępowania przygotowawczego w przedmiocie tymczasowego aresztowania (przedłużenia jego stosowania) jest uprawniony do badania i oceny trafności kwalifikacji prawnej zarzucanego czynu przyjętej przez oskarżyciela publicznego, a w szczególności, czy badając przesłanki stosowania tego środka jest nią związany?”.

W orzecznictwie sądów powszechnych, ale także w starszym orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest stanowisko, zgodnie z którym, elementem podlegającym ocenie w postępowaniu w przedmiocie tymczasowego aresztowania są wyłącznie okoliczności związane z przedstawionym w opisie czynu zachowaniem, nie zaś elementy normatywne składające się na podstawę prawnokarnej kwalifikacji. W myśl tego stanowiska, sąd w postępowaniu incydentalnym nie posiada kompetencji do dokonywania oceny zasadności przyjętej przez oskarżyciela publicznego kwalifikacji prawnej czynu. Rzecznik Praw Obywatelskich przychyliła się jednak do odmiennego stanowiska reprezentowanego w orzecznictwie, zgodnie z którym sąd orzekając na etapie postępowania przygotowawczego w przedmiocie tymczasowego aresztowania (przedłużenia jego stosowania) jest uprawniony do badania i oceny trafności kwalifikacji prawnej zarzucanego czynu przyjętej przez oskarżyciela publicznego, a w szczególności, badając przesłanki stosowania tego środka nie jest nią związany.

RPO-635263-V/09 z dnia 27 października 2010 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w wykładni prawa dotyczących podejmowania uchwał walnego zgromadzenia spółdzielni mieszkaniowych.

W związku z ujawnionymi rozbieżnościami w wykładni prawa, Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: „Czy poddanie uchwały pod głosowanie wszystkich części walnego zgromadzenia (art. 83 ust. 9 zd. pierwsze ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych) oznacza obowiązek wyrażenia stanowiska przez każdą część walnego zgromadzenia w drodze aktu głosowania nad projektem treści uchwały, czy też warunek ten spełnia już samo głosowanie nad porządkiem obrad, w rezultacie którego doszło do skreślenia z porządku obrad którejkolwiek części walnego zgromadzenia głosowania nad projektem uchwały?”.

Rozbieżność rysująca się na tle orzecznictwa sądów powszechnych dotyczy tego, w jaki sposób należy interpretować pojęcie „uchwałę uważa się za podjętą, jeżeli była poddana pod

głosowanie wszystkich części walnego zgromadzenia” - czy w sposób literalny, jako obowiązek wyrażenia stanowiska przez członków spółdzielni w drodze formalnego aktu głosowania nad uchwałą walnego zgromadzenia, wyrażającego się w oddaniu głosu „za” lub „przeciw” uchwale, czy w sposób funkcjonalny i logiczny, jako stworzenie członkom spółdzielni samej możliwości głosowania w sprawie podjęcia uchwały, niezależnie od tego, czy z prawa tego faktycznie skorzystali, czy nie. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich przy wykładni przepisu art. 8³ ust. 9 zd. pierwsze ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych nie można poprzestać jedynie na literalnym brzmieniu tego przepisu, ponieważ prowadziłoby to do wniosków nie tylko sprzecznych z celem ustawodawcy, ale i niekorzystnych dla członków spółdzielni mieszkaniowych.

Sąd Najwyższy oraz Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznały następujące wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-632426-IV/09 z dnia 6 stycznia 2010 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie dotyczących przepisów określających relacje między postępowaniem przed Komisją Prawa Autorskiego a postępowaniem sądowym i zakres kognicji sądu w tym postępowaniu.

Wniosek rozpoznany (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 13 lipca 2010 r., sygn. akt III CZP 1/10). Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę: Sporem związanym z zawarciem umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.), jest także spór dotyczący treści umowy. Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach związanych z zawarciem takiej umowy uzależniona jest od wyczerpania postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego, określonego w art. 108 ust. 5 ustawy.

RPO-639565-IV/10 z dnia 1 lutego 2010 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie znaczenia procesowego wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stwierdzającego naruszenie w krajowym postępowaniu cywilnym prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd.

Wniosek rozpoznany (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 30 listopada 2010 r., sygn. akt III CZP 16/10). Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę: Ostateczny wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym stwierdzono naruszenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, zagwarantowanego w art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej dnia 4 listopada 1950 r. w Rzymie (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), nie stanowi podstawy wznowienia postępowania cywilnego. Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

RPO-646441-VI/10 z dnia 28 czerwca 2010 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego dotyczącego kwalifikacji podatników do kategorii osób samotnie wychowujących dzieci, którym przysługuje prawo do

preferencyjnego (wspólnego z dzieckiem) rozliczenia się z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Odmowa podjęcia uchwały (postanowienie składu siedmiu sędziów NSA z dnia 11 października 2010 r., sygn. akt II FPS 3/10).

RPO-624591-II/09 z dnia 27 sierpnia 2010 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie sądowym dotyczących uchylenia postanowienia sądu meriti o uwzględnieniu wniosku prokuratora o przedłużenie tymczasowego aresztowania.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 24 listopada 2010 r., sygn. akt I KZP 20/10). Sąd Najwyższy uchwalił udzielić następującej odpowiedzi: Uchylenie - w trybie kontroli instancyjnej - postanowienia o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania, niezależnie od tego, jakiej treści orzeczenie następcze wydano, rodzi obowiązek natychmiastowego zwolnienia oskarżonego, jeżeli upłynął termin, na który uprzednio zastosowano lub przedłużono stosowanie tego środka, a oskarżony nie podlega pozbawieniu wolności w innej sprawie.

RPO-494684-II/05 z dnia 8 września 2010 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie sądowym dotyczących zobowiązania sądu do przesłuchania dziecka po zgłoszeniu przez oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego, żądania ponownego przesłuchania.

Odmowa podjęcia uchwały (postanowienie z dnia 24 listopada 2010 r., sygn. akt I KZP 21/10).

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego, przystąpienie do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następującą skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego:

RPO-654804-III/10 z dnia 28 października 2010 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. na uchwałę Nr XXXVIII/360/10 Rady Gminy Z. w sprawie odmowy udzielenia zgody na wypowiedzenie warunków pracy i płacy radnemu gminy.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarża ww. uchwałę ze względu na brak jej uzasadnienia i wnosi o stwierdzenie nieważności tej uchwały w całości. W ocenie Rzecznika powyższa uchwała narusza obowiązujący porządek prawny, w tym art. 2 i art. 7 Konstytucji RP oraz art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, „rozwiązanie z radnym stosunku pracy wymaga uprzedniej zgody rady gminy, której jest członkiem. Rada gminy odmówi zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym, jeżeli podstawą rozwiązania tego stosunku są zdarzenia związane z wykonywaniem przez radnego mandatu”. Mając na uwadze wykładnię językową, jaką przyjął Sąd Najwyższy, z ww. przepisu nie wynika obowiązek uzasadnienia przez radę gminy uchwały w przedmiocie wyrażenia zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym. Orzecznictwo sądowo-administracyjne zwraca jednak uwagę na wykładnię systemową i celowościową tego przepisu, zgodnie z którą motywy pracodawcy zamierzającego rozwiązać stosunek pracy z radnym muszą być badane. Od tych ustaleń zależy bowiem, czy rada gminy zobowiązana będzie odmówić wyrażenia zgody (zdarzenia związane z wykonywaniem przez radnego mandatu), czy też odmówi zgody z innego powodu, albo wyrazi zgodę, kierując się okolicznościami konkretnego przypadku.

O motywach, jakimi kierowała się rada gminy można dowiedzieć się tylko z uzasadnienia uchwały. Konstytucyjna zasada praworządności wiąże wszystkie organy administracji publicznej, w tym organy samorządu terytorialnego. Wymóg działania na podstawie prawa, w połączeniu z zasadą zaufania do państwa, rodzi po stronie organów władzy publicznej obowiązek motywowania swych rozstrzygnięć, zaliczany do standardów demokratycznego państwa prawnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpiła do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym:

RPO-649770-IV/10 z dnia 17 listopada 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym mającym rozstrzygnąć zagadnienie prawne dotyczące trybu orzekania o przekształceniach własnościowych w ramach reform rolnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu

Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej może stanowić podstawę do orzekania w drodze decyzji administracyjnej o tym, czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej.

Zagadnienie prawne przedstawione do rozstrzygnięcia Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu stanowi kolejną próbę rozwiązania wątpliwości co do właściwego trybu rozstrzygnięcia spraw na tle przekształceń własnościowych wprowadzonych przepisami dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, a mianowicie, czy właściwa jest tu droga administracyjna, czy sądowa.

Rzecznik Praw Obywatelskich opowiada się za przyjęciem przez Naczelną Sąd Administracyjny takiego rozwiązania, które nie niesłoby ze sobą zagrożeń dla ładu prawnego na przyszłość - a zatem za „utrzymaniem” właściwości organów administracyjnych do orzekania o niepodpadaniu danej nieruchomości pod normy obszarowe dekretu o reformie rolnej. Naczelną Sąd Administracyjny w uchwale podjętej w składzie siedmiu sędziów z dnia 5 czerwca 2006 r. (sygn. I OPS 2/06) wyjaśnił, że przepis § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych może stanowić podstawę do orzekania w drodze decyzji administracyjnej o tym, czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu PKWN. Najistotniejszym argumentem przemawiającym za utrzymaniem linii orzecniczej NSA przyjętej w uchwale I OPS 2/06 jest konieczność poszanowania fundamentalnych wartości demokratycznego państwa prawnego, jakimi pozostają zasada zaufania obywateli do państwa, jego organów i stanowionego przezeń prawa, uszanowanie słusznie nabytych praw obywateli i ustabilizowanych stosunków prawnych oraz zapewnienie stabilności i przewidywalności działania państwa, a zatem - bezpieczeństwa prawnego, które stanowi konstytucyjną wartość uzasadniającą nawet ograniczenie gwarantowanych Konstytucją praw (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

Wojewódzki Sąd Administracyjny wydał następujące orzeczenie w sprawie skargi Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-623658-V/09 z dnia 19 lipca 2010 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. na pkt 1 ppkt 1.2 Załącznika Nr 5 oraz pkt 2 ppkt 2.2 Załącznika Nr 6 do Uchwały Nr XLIC/526/2001 Rady Miejskiej w L. z dnia 28 września 2001 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Miasto L.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 2 grudnia 2010 r., sygn. akt III SA/Gd 433/10).

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-637905-VII/10 z dnia 18 października 2010 r. – w sprawie regulacji prawnych dotyczących warunków udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności.

Na tle spraw badanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich ujawniony został problem konstytucyjności regulacji prawnych dotyczących warunków udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności. Zgodnie z treścią art. 115 § 7 k.k.w., skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego świadczenia zdrowotne są udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Jedynie na wniosek funkcjonariusza lub pracownika więziennego zakładu opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności, świadczenia zdrowotne mogą być udzielane skazanemu bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Kwestionowana regulacja odbiega w istotny sposób od ogólnych zasad udzielania świadczeń zdrowotnych pacjentom, zakładających poszanowanie ich godności i intymności. W art. 115 § 7 k.k.w. ustawodawca przyjął co do zasady założenie, że każdy skazany odbywający karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa osoby udzielającej świadczenia medycznego. Założenia tego nie można podzielić. Zdaniem Rzecznika przyjęte w art. 115 § 7 k.k.w. rozwiązanie wykracza poza granice tego, co jest konieczne. Zapewnienie bezpieczeństwa osobistego osób udzielających świadczeń medycznych jest możliwe do osiągnięcia przy zastosowaniu mniej uciążliwych z punktu widzenia prawa do prywatności środków. Świadczenia te powinny być udzielane w obecności funkcjonariusza wówczas, gdy rzeczywiście zostanie uprawdopodobnione w konkretnej sytuacji zagrożenie bezpieczeństwa osoby udzielającej świadczeń.

RPO-631137-IV/09 z dnia 7 grudnia 2010 r. – w sprawie tzw. postępowań regulacyjnych.

Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczy ustaw regulujących kwestię zwrotu osobom kościelnym oraz gminom żydowskim odebranego im wcześniej majątku: ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej. Zaskarżone przepisy regulują tryb orzekania o zwrocie Kościołowi Katolickiemu oraz gminom żydowskim nieruchomości upaństwowionych przede wszystkim w okresie PRL. Kompetencje do rozstrzygania w tym zakresie przekazano Komisji Majątkowej oraz Komisji Regulacyjnej do Spraw Gmin Wyznaniowych Żydowskich. Komisja może orzec albo o przywróceniu wnioskodawcy własności nieruchomości, albo o przyznaniu nieruchomości zamiennej, albo - gdy żadne z powyższych nie jest możliwe - o

przyznaniu odszkodowania ustalonego według przepisów o wywłaszczeniu nieruchomości. Zasadnicze zastrzeżenia Rzecznika budzi sposób ukształtowania sytuacji prawnej jednostek samorządu terytorialnego (w szczególności gminy) w tzw. postępowaniach regulacyjnych. Zdaniem Rzecznika, niekonstytucyjność przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań polega przede wszystkim na braku możliwości zaskarżenia orzeczenia wydanego przez tzw. komisje regulacyjne. Tym samym dochodzi do całkowitego pozbawienia ochrony sądowej prawa własności odebranego orzeczeniem właściwej komisji. Dodatkowym problemem, występującym jedynie w ustawie z 1989 r., jest pozbawienie jednostek samorządowych statusu uczestnika postępowania (art. 62 ust. 2 u.k.kat.) - mimo że częstokroć rozstrzygnięcia komisji to właśnie gminom nakazują zwrot mienia odebranego wcześniej przez Państwo, a zatem odnoszą one bezpośredni skutek w ich sferze majątkowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w postępowaniach w sprawie następujących skarg konstytucyjnych:

RPO-653529-IV/10 z dnia 10 października 2010 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Ewy C. dotyczącej zasad dziedziczenia roszczenia z tytułu zachowku (sygn. akt SK 14/10).

RPO-654116-II/10 z dnia 25 października 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Marcina S. dotyczącej wynagrodzenia adwokata za dyżur pełniony w postępowaniu przyspieszonym (sygn. akt SK 15/10).

RPO-655817-IV/10 z dnia 17 listopada 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Henryka C. dotyczącej przedawnienia roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie (sygn. akt SK 18/10).

RPO-660700-II/10 z dnia 22 grudnia 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Krystyny H. dotyczącej braku możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania (sygn. akt SK 23/10).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 547 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego - w zakresie w jakim pozbawia stronę prawa do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Uzasadniając zarzuty podniesione w skardze konstytucyjnej skarżąca wskazała, że jeżeli ustawodawca zdecydował się w art. 547 k.p.k. na rozwiązanie, zgodnie z którym merytoryczne orzeczenie sądu okręgowego oddalające wniosek o wznowienie postępowania podlega kontroli na drodze sądowej, to konstytucyjna zasada równego traktowania podmiotów znajdujących się w identycznym położeniu prawnym (wspólną cechą podmiotów jest w tym przypadku oddalenie ich wniosku o wznowienie postępowania) nakazuje także

taką drogę kontroli otworzyć dla skarżącej, której wniosek o wznowienie postępowania oddalił sąd apelacyjny. Popierając przedstawione powyżej argumenty Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla, iż ustawodawca decydując się na wprowadzenie do procedury karnej nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jakim jest wznowienie postępowania, powinien ukształtować tę procedurę z poszanowaniem konstytucyjnie zagwarantowanych praw, w tym prawa wynikającego z art. 32 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP.

RPO-628295-II/10 z dnia 30 grudnia 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Zygmunta G. dotyczącej braku możliwości przywrócenia terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia (sygn. akt SK 28/10).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 55 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie określa wymienionego w nim terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia jako terminu zawitego – jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

W uzasadnieniu swego stanowiska Rzecznik stwierdza m.in., iż przedstawiciele doktryny od początku obowiązywania zaskarżonego przepisu wskazywali na wadliwość uregulowania w nim terminu miesięcznego do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia jako terminu prekluzyjnego, którego przekroczenie powoduje bezskuteczność czynności procesowej, bez możliwości przywrócenia terminu. Wysoki rygorizm cechujący termin, o którym mowa w zaskarżonym przepisie, jest nie do pogodzenia z konstytucyjnymi wymogami prawa do sądu i może czynić to prawo iluzorycznym w sytuacji, gdy niedotrzymanie terminu nastąpi z przyczyn niezależnych od strony, lecz z winy organu procesowego.

W sprawie wniosku do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-616747-II/09 z dnia 30 listopada 2009 r. – w sprawie niekonstytucyjności przepisu art. 265 § 1 Kodeksu karnego rozumianego w ten sposób, że określone w nim przestępstwo ujawnienia lub wykorzystania wbrew przepisom ustawy informacji stanowiącej tajemnicę państwową, ma charakter powszechny (sygn. akt K 33/09).

Rzecznik Praw Obywatelskich wycofała ww. wniosek pismem procesowym z dnia 2 listopada 2010 r. Do ponownej analizy problemu przedstawionego Trybunałowi Konstytucyjnemu w przedmiotowym wniosku skłoniło Rzecznika Praw Obywatelskich uchwalenie w dniu 5 sierpnia 2010 r. nowej ustawy o ochronie informacji niejawnych, a następnie ogłoszenie jej w Dzienniku Ustaw z dnia 1 października 2010 r., Nr 182, pod poz. 1228. Pod rządami nowej ustawy nie będzie ulegało wątpliwości, że tylko w przypadku nadania informacji klauzuli „tajne” lub „ściśle tajne” może dojść do nieuprawnionego ujawnienia lub wykorzystania określonego rodzaju informacji niejawnych, a tym samym do odpowiedzialności karnej osoby dopuszczającej się takiego ujawnienia lub wykorzystania. Dezaktualizuje się zatem zasadniczy argument zawarty w uzasadnieniu wniosku Rzecznika, sprowadzający się do tego, że nie można oczekiwać od przeciętnego obywatela, aby samodzielnie dokonał oceny konkretnej informacji biorąc pod uwagę definicję tajemnicy

państwowej zawartej w ustawie o ochronie informacji niejawnych z 1999 r., a tym samym zarzut niezgodności zaskarżonego przepisu z art. 42 ust 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

RPO-563719-IV/07 z dnia 18 stycznia 2010 r. – w sprawie ograniczonej kognicji sądów administracyjnych w sprawach inwestycji w zakresie dróg publicznych oraz ograniczenia prawa do słusznego odszkodowania za nieruchomością zajęta pod drogę (sygn. akt K 4/10).

Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie procesowym z dnia 2 listopada 2010 r. modyfikuje swoje stanowisko przedstawione w pkt 2 wniosku z dnia 18 stycznia 2010 r. i wnosi o stwierdzenie niezgodności § 36 ust. 1 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego - nie tylko z art. 21 ust. 2 w związku z art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, ale także z art. 134 ust. 3 i 4, art. 152 ust. 3 w zw. z art. 151 ust. 1 i 153 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, a przez to z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

W pozostałym zakresie Rzecznik podtrzymuje swoje dotychczasowe stanowisko i wnosi o stwierdzenie, że: art. 31 ust. 1 oraz ust. 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

W sprawie skargi konstytucyjnej:

RPO-596582-II/08 z dnia 15 lipca 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Krzysztofa P. dotyczącej zasad postępowania z materiałami kontroli operacyjnej (sygn. akt SK 7/10).

W piśmie z dnia 25 października 2010 r. Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: art. 19 ustawy o Policji w zakresie, w jakim nie określa granic wkroczenia przez stosującego czynności operacyjno-rozpoznawcze w sferę kontaktów podejrzanego z jego obrońcą oraz gwarancji proceduralnych towarzyszących takiemu wkroczeniu, jak również sposobu postępowania z informacjami uzyskanymi odnośnie takich kontaktów, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 oraz z art. 51 ust. 2 i ust. 4 Konstytucji RP.

Przepis art. 19 ustawy o Policji w ramach kontroli operacyjnej dopuszcza możliwość zastosowania tzw. podsłuchu operacyjnego. Skarżący jako niezgodne z Konstytucją postrzega to, że ustawodawca nie uwzględnił w regulacjach dotyczących kontroli operacyjnej specyficznej sfery kontaktów podejrzanego z obrońcą. Skoro ustawodawca słusznie przewidział w przepisach postępowania karnego szereg gwarancji procesowych mających na celu ochronę skutecznego prawa do obrony, przede wszystkim poprzez zapewnienie poufności kontaktów podejrzanego (oskarżonego) z jego obrońcą, to dopuszczanie na gruncie art. 19 ustawy o Policji możliwości kontrolowania i nagrywania takich kontaktów, jawić się może jako obejście zakazu dowodowego wyrażonego w art. 178 pkt 1 k.p.k. oraz naruszenie zasad: poufności kontaktów tymczasowo aresztowanego z obrońcą (art. 73 § 1 k.p.k.) i ochrony tajemnicy pism lub innych dokumentów obejmujących okoliczności związane z wykonywaniem funkcji obrońcy (art. 225 § 3 k.p.k.). Gromadzenie przez Policję w ramach czynności operacyjnych informacji dotyczących rozmów podejrzanym z ich obrońcami

następuje w sposób sprzeczny z Konstytucją oraz normami Kodeksu postępowania karnego i przy braku uregulowania obowiązku zniszczenia takich materiałów, jest niezgodne z art. 51 ust. 2 i 4 Konstytucji.

RPO-650338-II/10 z dnia 26 sierpnia 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Małgorzaty K. dotyczącej braku przesłanek przyznania lub odmowy zasądzenia na rzecz skarżącego odszkodowania za przewlekłość postępowania (sygn. akt SK 12/10).

W piśmie z dnia 2 listopada 2010 r. Rzecznik Praw Obywatelskich sprecyzowała stanowisko przedstawione w dniu 26 sierpnia 2010 r.: art. 12 ust. 4 zd. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 20 lutego 2009 r. o zmianie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w zakresie, w jakim dotyczy przewlekłości postępowania sądowego jest niezgodny z art. 77 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Zarzuty skarżącej dotyczące niezgodności z Konstytucją art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki koncentrują się na tym, iż przepis ten przewiduje jedynie fakultatywność zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej w razie stwierdzenia przewlekłości postępowania. Ponadto regulacja ta nie określa żadnych przesłanek, którymi powinien kierować się sąd zasądzając odpowiednią sumę pieniężną, co daje sądowi całkowitą dowolność orzekania w tym zakresie. W rezultacie zmian dokonanych ustawą z dnia 20 lutego 2009 r. o zmianie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki aktualnie na żądanie skarżącego, sąd uwzględniając skargę obligatoryjnie przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 złotych do 20 000 złotych.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-502028-V/05 z dnia 22 czerwca 2006 r. – w sprawie braku możliwości skutecznego wykonania wyroków orzekających eksmisję, w tym wobec osób znęcających się nad rodziną (art. 1046 § 4 k.p.c.).

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 4 listopada 2010 r., sygn. akt K 19/06).

RPO-513931-I/06 z dnia 27 lutego 2007 r. – w sprawie udzielania przez sądy zabezpieczenia powództwa polegającego na zakazie publikacji w sprawach o ochronę dóbr osobistych z udziałem prasy, co stanowi nieproporcjonalne ograniczenie konstytucyjnej zasady wolności wypowiedzi.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 9 listopada 2010 r., sygn. akt K 13/07).

RPO-554612-II/07 z dnia 7 września 2007 r. – w sprawie zasad publikowania przez redaktora naczelnego sprostowania lub odpowiedzi.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 1 grudnia 2010 r., sygn. akt K 41/07).

RPO-565488-X/07 z dnia 11 listopada 2007 r. – w sprawie przepisów zobowiązujących budżet państwa do finansowania składek na ubezpieczenia zdrowotne rolników.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 26 października 2010 r., sygn. akt K 58/07).

RPO-580197-II/08 z dnia 6 maja 2008 r. – w sprawie odpowiedzialności karnej sędziów orzekających w sprawach karnych podczas stanu wojennego.

Wniosek częściowo uwzględniony (wyrok z dnia 27 października 2010 r., sygn. akt K 10/08).

RPO-583102-IX/08 z dnia 11 czerwca 2008 r. – w sprawie ograniczeń możliwości wypłaty równoważnika pieniężnego dla funkcjonariusza Służby Celnej za brak lokalu mieszkalnego.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 14 grudnia 2010 r., sygn. akt U 7/08).

RPO-598261-I/08 z dnia 12 stycznia 2009 r. - w sprawie przepisów przewidujących obowiązkową przynależność do samorządów zawodowych.

Wniosek częściowo uwzględniony (wyrok z dnia 18 października 2010 r., sygn. akt K 1/09).

RPO-616747-II/09 z dnia 30 listopada 2009 r. – w sprawie niekonstytucyjności przepisu art. 265 § 1 Kodeksu karnego rozumianego w ten sposób, że określone w nim przestępstwo ujawnienia lub wykorzystania wbrew przepisom ustawy informacji stanowiącej tajemnicę państwową, ma charakter powszechny.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 26 listopada 2010 r., sygn. akt K 33/09) na skutek cofnięcia wniosku przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

RPO-630197-I/09 z dnia 7 grudnia 2009 r. – w sprawie nadawania statutu Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 19 października 2010 r., sygn. akt K 35/09).

RPO-599453-VI/08 z dnia 7 stycznia 2010 r. – w sprawie przepisów wyłączających nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach z kręgu nauczycieli uprawnionych do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 16 listopada 2010 r., sygn. akt K 2/10).

RPO-584481-III/08 z dnia 1 lutego 2010 r. - w sprawie wcześniejszych emerytur żołnierzy i innych służb mundurowych.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 17 listopada 2010 r., sygn. akt K 6/10).

RPO-631290-III/09 z dnia 1 lutego 2010 r. - w sprawie utraty po osiągnięciu pełnoletności prawa do pobierania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, z powodu posiadania własnego dziecka.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 23 listopada 2010 r., sygn. akt K 5/10).

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-572484-I/08 z dnia 9 czerwca 2008 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Jerzego W., Elżbiety L.-R. i Przemysława K. dotyczącej niepowołania na stanowisko sędziego przez Prezydenta RP.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 29 listopada 2010 r., sygn. akt SK 16/08).

RPO-595041-I/08 z dnia 19 września 2008 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Marka S. dotyczącej zasad powoływania na stanowisko sędziego.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 29 listopada 2010 r., sygn. akt SK 39/08).

RPO-595048-I/08 z dnia 19 września 2008 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie połączonych skarg konstytucyjnych Adriana K., Ewy W., Aleksandry D.-B. i Marka D. dotyczących zasad powoływania na stanowisko sędziego.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 29 listopada 2010 r., sygn. akt SK 37/08).

RPO-609825-V/09 z 30 marca 2009 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Kazimierzy i Andrzeja C. dotyczącej ograniczenia prawa do dwuinstancyjnego postępowania przed sądami administracyjnymi.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 19 października 2010 r., sygn. akt SK 8/09).

RPO-618368-V/09 z dnia 9 lipca 2009 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Wspólnoty Mieszkaniowej Pilotów 22 w Krakowie, dotyczącej zarządu nieruchomością wspólną przez właścicieli lokali w budynku spółdzielczym.

Skarga konstytucyjna oddalona (wyrok z dnia 28 października 2010 r., sygn. akt SK 19/09).

RPO-648619-I/10 z dnia 20 lipca 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Leszka Mirosława H. dotyczącej zasad powoływania sędziów przez Prezydenta RP.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 29 listopada 2010 r., sygn. akt SK 8/10).

VII. Wystąpienia legislacyjne

Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wystąpienie do:

1. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (RPO-631137-IV/10) z dnia 16 listopada 2010 r. – w sprawie postępowań regulacyjnych przed komisjami majątkowymi.

W wyniku badania skarg obywateli w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzono analizę konstytucyjności przepisów normujących tzw. postępowanie regulacyjne, w którym kościołom i związkom wyznaniowym zwracane są nieruchomości odebrane w okresie PRL. Podstawowym zastrzeżeniem jest brak dostępu do sądu w sprawach spornych, w których organ pozasądowy (Komisja Majątkowa lub Komisja Regulacyjna) orzeka w jednej instancji i ostatecznie o prawach majątkowych (prawie własności) innych podmiotów. Istotnym problemem jest także status gminy w postępowaniu regulacyjnym. Obowiązujące w tym zakresie ustawy nie zapewniają właściwej ochrony interesów majątkowych gmin, to zaś powoduje wątpliwości co do zgodności art. 63 ust. 8 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 33 ust. 5 ustawy o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej z art. 165 ust. 2 Konstytucji RP. Wątpliwości konstytucyjne budzi również art. 62 ust. 2 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wyłączający z kręgu uczestników postępowania przed Komisją Majątkową jednostki samorządu terytorialnego, z których majątku dokonywana jest restytucja. Rozwiązaniu temu można zarzucić naruszenie zasady równości, poprzez dyskryminację jednostek samorządowych i uprzywilejowanie państwowych osób prawnych i jednostek organizacyjnych. Rzecznik postuluje, aby przedstawione uwagi zostały uwzględnione w ewentualnych pracach rządu nad dostosowaniem stanu prawnego w omawianym zakresie do obowiązujących standardów konstytucyjnych.

VIII. Opinie i stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich

RPO-647544-X/10 z dnia 7 października 2010 r. – wystąpienie do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie pomocy dla powodzian.

Pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzili wizytacje wybranych jednostek samorządu terytorialnego na terenach dotkniętych klęską powodzi. Do pozytywów zaliczyć należy ofiarność funkcjonariuszy służb publicznych i żołnierzy, a także członków Ochotniczej Straży Pożarnej i wolontariuszy, którzy bezpośrednio uczestniczyli w akcjach przeciwpowodziowych i ratowniczych. W toku wizytacji ujawniły się równocześnie słabości, występujące na poszczególnych etapach walki z klęską żywiołową i jej skutkami (np. niewystarczająca skuteczność systemu bieżącego informowania jednostek samorządu terytorialnego o zagrożeniu powodziowym). Mieszkańcy dobrze przyjęli zakres pomocy finansowej państwa udzielanej osobom poszkodowanym przez powódź. Po przejściu drugiej fali powodziowej ujawnił się jednak problem zróżnicowanych praktyk dotyczących wypłacania zasiłków celowych do wysokości 6 tys. zł. Więcej krytycznych opinii dotyczyło przewlekłości w załatwianiu wniosków o udzielenie pomocy w postaci zasiłków celowych w wysokości do 20 tys. zł i do 100 tys. zł.

Rzecznik Praw Obywatelskich postuluje dokonanie przeglądu stanu wykonania zadań wynikających z art. 80 ustawy Prawo wodne, dotyczących ochrony ludzi i mienia przed powodzią (zwł. utrzymanie i eksploatacja wałów i urządzeń przeciwpowodziowych oraz urządzeń melioracji wodnej). Należałoby rozważyć wprowadzenie systemowych zmian w zakresie likwidacji skutków klęsk żywiołowych. Ujednolicenia wymagałyby zasady i formy kwalifikowania podmiotów uprawnionych do korzystania z pomocy, szacowania zakresu i wysokości pomocy finansowej, pełnej koordynacji pomocy świadczonej przez rząd i terenowe organy administracji publicznej. Warto wziąć pod uwagę ewentualne ustanowienie na obszarach szczególnie zagrożonych specjalnego, obowiązkowego i powszechnego systemu ubezpieczeń nieruchomości, częściowo dofinansowanego ze środków publicznych dla najuboższych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (25.10.2010 r.) podziękował za przedstawione uwagi, spostrzeżenia i wnioski dotyczące działań podejmowanych przez rząd w zapobieganiu i usuwaniu skutków klęsk żywiołowych. Zostaną one wykorzystane podczas prac nad „specjalną ustawą” w sprawie przeciwdziałania, reagowania i usuwania skutków klęsk żywiołowych oraz nad przepisami o powszechnych ubezpieczeniach w tym zakresie. Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich zostało przekazane Prezesowi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Rządowemu Centrum Bezpieczeństwa. W odpowiedzi poinformowano ponadto, iż w dniu 24 września 2010 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji przekazał wszystkim wojewodom informację o zapewnieniu przez rząd wsparcia finansowego w postaci zasiłku celowego do 300 tys. zł dla osób lub rodzin, których budynki lub lokale mieszkalne zostały zniszczone w wyniku powodzi, osunięcia ziemi lub silnych wiatrów.

IX. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

1. RPO-628976-I/09 z dnia 3 lutego 2010 r. – w sprawie zawartych w reklamach treści dyskryminujących kobiety (Informacja 1-3/2010, str. 49).

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania (30.09.2010 r.) przedstawiła działania, które podejmuje na rzecz zmiany wizerunku kobiet w reklamie. W rezultacie spotkań Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania z przedstawicielami branży reklamowej zrzeszonymi w Radzie Reklamy, wypracowana została propozycja załącznika do Kodeksu Etyki Reklamy, dotycząca przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć. Załącznik ten ma być poddany szerokiej dyskusji wśród przedstawicieli branży reklamowej jesienią 2010 r. We współpracy z Radą Reklamy w maju 2010 r. Pełnomocnik Rządu zorganizowała konferencję *Wizerunek kobiet i mężczyzn w reklamie*. Również z inicjatywy Pełnomocnika Rządu w tegorocznej edycji konkursu Klubu Twórców Reklamy po raz pierwszy wręczono nagrodę za działania na rzecz „łamania stereotypów w reklamie”. Celem zaproponowania tej nagrody było upowszechnienie wśród reklamodawców i twórców reklam idei równości płci. Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania podjęła też działania o charakterze systemowym, kierując pisma do Komendanta Głównego Policji oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie potrzeby wypracowania wytycznych dla Policji dotyczących reagowania w przypadku zauważenia w przestrzeni publicznej reklam zawierających treści nieprzyzwoite, które mogą być zakwalifikowane jako wykroczenie lub zawierających treści pornograficzne, które mogą być zakwalifikowane jako przestępstwo. Pełnomocnik Rządu podejmuje również interwencje dotyczące konkretnych reklam.

2. RPO-572441-I/07 z dnia 16 czerwca 2010 r. - w sprawie niedostosowania lokali wyborczych do potrzeb osób niepełnosprawnych (Informacja 4-6/2010, str. 74).

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej (27.10.2010 r.) poinformował, że działaniami kontrolnymi objęto prawie wszystkie nieruchomości na terenie całego kraju, w których organizowane są lokale wyborcze przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych podczas głosowania. Jak wynika z przeprowadzonej kontroli, na terenie każdej gminy jest co najmniej jeden lokal wyborczy, który jest przystosowany dla potrzeb osób niepełnosprawnych i spełnia warunki określone w rozporządzeniu w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. O szczegółowych wynikach kontroli poinformowani zostali właściwi wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast. Komisarze wyborczy wskazali w informacji skierowanej do wójtów stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości oraz zwrócili uwagę na konieczność przestrzegania wymogów powołanego rozporządzenia, a także

wskazali możliwości zmiany usytuowania dotychczasowych lokali wyborczych na inną lokalizację, w budynkach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Państwowa Komisja Wyborcza zobowiązała komisarzy wyborczych do ponownego skontrolowania lokali wyborczych, co do których w wyniku kontroli wskazane zostały nieprawidłowości oraz zwróciła uwagę na konieczność ciągłego monitorowania stanu lokali wyborczych wskazanych przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast jako lokale dostosowane dla potrzeb wyborców niepełnosprawnych, jak też w miarę możliwości zapewnienia jak największej ilości takich lokali na terenie gminy.

3. RPO-584977-I/08 z dnia 9 lipca 2010 r. - w sprawie wysokości opłat związanych z decyzją w sprawie wpisu na listę radców prawnych (Informacja 7-9/2010, str. 19).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (29.10.2010 r.) w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 6 sierpnia 2010 r. poinformował, że Krajowa Rada Radców Prawnych podjęła w dniu 17 września 2010 r. uchwałę nr 144/VII/2010, w której na podstawie art. 60 pkt 11 ustawy o radcach prawnych w odmienny niż dotychczas sposób określono wysokość opłat za wpis na listę radców prawnych, rozróżniając je w zależności od sytuacji prawnej osoby ubiegającej się o wpis.

4. RPO-628272-IX/09 z dnia 14 lipca 2010 r. – w sprawie ustawowego zagwarantowania funkcjonariuszom Policji prawa do odsetek ustawowych za zwłokę w wypłacie należnych świadczeń (Informacja 7-9/2010, str. 22).

Przewodniczący Sejmowej Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych (19.10.2010 r.) podzielił pogląd Rzecznika, iż niezbędna jest odpowiednia regulacja prawna gwarantująca funkcjonariuszom służb mundurowych prawo do odsetek ustawowych za zwłokę w wypłacie uposażenia i innych należności. Dlatego też wystąpił do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z prośbą o przedstawienie stanowiska oraz poinformowanie, czy resort przewiduje w najbliższym czasie projekt odpowiednich zmian w ustawach dotyczących służb mundurowych.

5. RPO-552919-I/08 z dnia 22 lipca 2010 r. – w sprawie problemów powstałych w wyniku wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Informacja 7-9/2010, str. 24).

Minister Obrony Narodowej (13.12.2010 r.) w odpowiedzi podkreślił, iż priorytetem działań kadrowych realizowanych przez Departament Kadr w odniesieniu do żołnierzy przeniesionych do rezerwy kadrowej na skutek zniesienia Wojskowych Służb Informacyjnych było usytuowanie ich na stanowiskach służbowych w jednostkach organizacyjnych Sił Zbrojnych RP.

Odnosząc się do kolejnego pytania zawartego w wystąpieniu, Minister poinformował, że art. 70d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego, jednoznacznie wskazuje, że do sporządzenia uzupełnienia Raportu właściwy jest obecnie Szef Służby Kontrwywiadu Wojskowego lub Szef Służby Wywiadu Wojskowego. Jednocześnie stwierdził, że nie dysponuje informacją o złożeniu przez Komisję Weryfikacyjną Marszałkowi Sejmu RP sprawozdania ze swojej działalności, ani też o podaniu przez Komisję do publicznej wiadomości komunikatu o wynikach jej prac. Brak także informacji o podjętych inicjatywach legislacyjnych zmierzających do wskazania następcy prawnego zlikwidowanej Komisji Weryfikacyjnej. Poinformował ponadto, iż ani Minister Obrony Narodowej, ani Służba Wywiadu Wojskowego, ani Służba Kontrwywiadu Wojskowego nie uczestniczą w pracach legislacyjnych mających na celu wprowadzenie do powyższej ustawy zmian wynikających z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 czerwca 2008 r. (sygn. akt K 51/07).

6. RPO-653423-III/10 z dnia 6 września 2010 r. – w sprawie stosowania § 8a ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Informacja 7-9/2010, str. 44).

Minister Pracy i Polityki Społecznej (12.10.2010 r.) poinformowała, że w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej został opracowany projekt rozporządzenia w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Projektowane regulacje dotyczące rozliczenia kosztów podróży przez pracownika zakładają, że jeżeli przedstawienie dokumentu nie jest możliwe, pracownik składa pisemne oświadczenie o dokonanym wydatku i przyczynach braku jego udokumentowania. Skorygowana wersja projektu rozporządzenia zostanie wkrótce przesłana do ponownych uzgodnień międzyresortowych.

7. RPO-651501-IX/10 z dnia 7 września 2010 r. - w sprawie obligatoryjnego zawieszenia policjanta w czynnościach służbowych w przypadku wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia (Informacja 7-9/2010, str. 46).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (30.09.2010 r.) zgodził się z argumentami zawartymi w wystąpieniu Rzecznika i poinformował, że zasadnym wydaje się zmiana art. 39 ust. 1 ustawy o Policji. Kwestia ta zostanie rozważona w ramach prac nad

szerszą nowelizacją omawianej ustawy. W chwili uchwalania ustawy o Policji, system prawa karnego nie przewidywał instytucji subsydiarnego aktu oskarżenia, o którym mowa w art. 55 k.p.k. Jedynym sposobem wszczęcia postępowania karnego przeciwko osobie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego było wówczas przedstawienie jej zarzutów przez organ ścigania. Z taką sytuacją art. 39 ust. 1 ustawy o Policji wiązał przypadek obligatoryjnego zawieszenia policjanta w czynnościach służbowych. W ocenie resortu spraw wewnętrznych i administracji, jeżeli w umorzonym postępowaniu przygotowawczym nie przedstawiono policjantowi zarzutów, a tym bardziej, gdy postępowanie sprawdzające zakończyło się wydaniem postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa, to przepis art. 39 ust. 1 ustawy o Policji nie powinien mieć zastosowania. Warto również zauważyć, że według statystyk w około 90% przypadków wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, sąd umarza postępowanie na posiedzeniu - głównie z powodu oczywistego braku podstaw oskarżenia.

8. RPO-507916-VII/05 z dnia 8 września 2010 r. - w sprawie stosowania tymczasowego umieszczania nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii (Informacja 7-9/2010, str. 47).

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (11.10.2010 r.) poinformował, że w Ministerstwie Edukacji Narodowej trwają prace nad projektem rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii. Zaakceptowana przez Ministra Sprawiedliwości wersja projektu przewiduje skrócenie ważności skierowań do placówek, a nadto zwiększenie informatyzacji procedury kierowania, co usprawni umieszczanie nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii.

Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło prace nad niezbędnymi z punktu widzenia realizacji celów wynikających z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich zmianami, zmierzającymi do zwiększenia poziomu sprawności postępowania i zapewnienia skuteczności procesu wychowawczego. Przygotowany projekt ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich został przedstawiony do zaopiniowania Rzecznikowi Praw Obywatelskich w dniu 18 maja 2010 r. Ponadto w dniu 18 grudnia 2009 r. Dyrektor Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji zwrócił się do Dyrektora Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości z propozycją uwzględnienia w planie prac naukowo-badawczych problematyki badania efektywności postępowań związanych z umieszczaniem nieletnich w placówkach resocjalizacyjnych. Do chwili obecnej resort sprawiedliwości nie uzyskał wyników tych badań.

9. RPO-651888-III/10 z dnia 15 września 2010 r. – w sprawie przedłużających się postępowań w sprawie przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy (Informacja 7-9/2010, str. 49).

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (12.10.2010 r.) poinformował, że przepis art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej zobowiązuje organ rentowy do wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia lub jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Na czas rozpatrywania wniosków o świadczenia z ubezpieczeń społecznych, w których prawo uzależnione jest od niezdolności do pracy, w sposób istotny wpływa czas prowadzenia postępowania orzeczniczego. Wydane orzeczenie, po analizie zgromadzonej dokumentacji i na podstawie bezpośredniego badania osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenie, stanowi podstawę do wydania decyzji w sprawie. Jednocześnie w odpowiedzi zapewniono, że ZUS dokłada wszelkich starań, aby postępowanie orzecznicze przebiegało sprawnie i bez zbędnej zwłoki.

10. RPO-643009-IX/10 z dnia 17 września 2010 r. – w sprawie możliwości poddania kontroli sądowej aktu mianowania funkcjonariusza Służby Celnej na stanowisko służbowe w trybie art. 223 ustawy o Służbie Celnej (Informacja 7-9/2010, str. 50).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (19.10.2010 r.) wyjaśnił, że kwestia charakteru prawnego mianowania funkcjonariuszy w oparciu o art. 223 ustawy o Służbie Celnej jest przedmiotem badania przez sądy administracyjne, które rozpatrują indywidualne skargi wnoszone przez funkcjonariuszy. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie wyraził odmienne stanowisko od dotychczasowego orzecznictwa sądów administracyjnych, stwierdzając, że mianowanie na stopień służbowy funkcjonariusza celnego dokonane w oparciu o wskazywany przepis przejściowy ustawy o Służbie Celnej jest decyzją administracyjną. Wyroki te nie są jeszcze prawomocne, niemniej oznaczają one zmianę dotychczasowego orzecznictwa, w efekcie której byłaby możliwa kontrola sądów administracyjnych w wyżej wymienionym zakresie. Sprawa mianowania będzie również przedmiotem rozstrzygnięcia przez Naczelny Sąd Administracyjny. Ostateczne rozstrzygnięcie tej kwestii będzie uzależnione od stanowiska Naczelnego Sądu Administracyjnego.

11. RPO-516676-II/05 z dnia 17 września 2010 r. – w sprawie problemu przewlekłości postępowania karnego spowodowanej długotrwałością oczekiwania na sporządzenie opinii przez biegłych (Informacja 7-9/2010, str. 49).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (20.10.2010 r.) poinformował, iż jakkolwiek przeszkody natury finansowej utrudniają możliwość skutecznych działań legislacyjnych w zakresie usprawnienia

funkcjonowania korpusu biegłych sądowych, resort sprawiedliwości dokłada wszelkich starań, by w ramach obecnie obowiązujących przepisów prawa oddziaływać na biegłych sądowych i ustanawiających ich prezesów sądów okręgowych, w celu zwiększania jakości oraz sprawności opiniowania. Realizując wytyczne resortu sprawiedliwości, prezesi sądów okręgowych prowadzą cykliczne szkolenia biegłych, mające na celu uzupełnienie ich wiedzy na temat roli biegłego, jego uprawnień i obowiązków w procesie. Minister Sprawiedliwości działa również jako organ drugiej instancji w postępowaniach administracyjnych w przedmiocie ustanawiania oraz zwalniania biegłych z funkcji, rozpatrując odwołania od decyzji prezesów sądów okręgowych.

12. RPO-588091-IV/08 z dnia 20 września 2010 r. – w sprawie wypowiedania terminowych umów najmu, dzierżawy i użyczenia przez jednostki organizacyjne władające nieruchomością w formie trwałego zarządu (Informacja 7-9/2010, str. 50).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury (04.10.2010 r.) poinformował, że wskazywana przez Rzecznika potrzeba wzmocnienia pozycji prawnej osób, którym przysługują prawa zobowiązaniowe w stosunku do nieruchomości publicznych, została wnikliwie przeanalizowana. Zaproponowano zmianę art. 49 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami polegającą na wydłużeniu terminu wypowiedzenia umowy z obecnie obowiązujących 3 do 6 miesięcy. Powyższa zmiana dostosowałaby omawiane regulacje do przepisów ogólnych Kodeksu cywilnego, co pozwoliłoby na zachowanie zasady równości stron umów w stosunkach cywilno-prawnych. Propozycja ta była częścią szerszych założeń do ustawy o zmianie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, dotyczących zasad gospodarowania nieruchomościami publicznymi. Podjęto jednak decyzję o wycofaniu wspomnianego projektu założeń z planu prac resortu infrastruktury. Wobec powyższego problem zasygnalizowany przez Rzecznika zostanie podjęty przy najbliższej nowelizacji ustawy o gospodarce nieruchomościami.

13. RPO-607834-I/10 z dnia 20 września 2010 r. - w sprawie częstych zmian rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Informacja 7-9/2010, str. 51).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (18.11.2010 r.) nie podzielił stanowiska zawartego w wystąpieniu Rzecznika i wyjaśnił, że zmiana rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju

obszarów wiejskich, dotycząca nowej minimalnej obsady drzew i krzewów, była korzystna dla beneficjentów programu rolnośrodowiskowego. Jednocześnie podkreślił, że beneficjenci byli informowani na bieżąco o planowanych zmianach legislacyjnych. W związku z powyższym zmiana ta nie miała wpływu na dodatkowe nakłady finansowe ponoszone przez rolników.

14. RPO-582911-V/10 z dnia 24 września 2010 r. – w sprawie obowiązku okresowego sprawdzania kwalifikacji osób zajmujących się eksploatacją urządzeń i instalacji energetycznych (Informacja 7-9/2010, str. 51).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki (02.11.2010 r.) wyjaśniła, że stanowisko rządu do poselskiego projektu zmiany art. 54 ustawy - Prawo energetyczne (druk sejmowy nr 3237) zawiera propozycję stosowania przepisów ust. 1b i 1c z art. 54 ustawy - Prawo energetyczne względem osób będących obywatelami państwa członkowskiego UE, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które nabyły w tych państwach wymagane kwalifikacje w zakresie eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci i uzyskały ich potwierdzenie zgodnie z przepisami o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich UE kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych. Tym samym wyłączone byłoby wobec tych osób tylko stosowanie ust. 1 i 2 art. 54 ustawy - Prawo energetyczne. Odnosząc się do art. 54 ust. 1c pkt c, dotyczącego wyłączenia obowiązku potwierdzania co 5 lat posiadanych kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci, świadczące usługi na rzecz tzw. „dużych przedsiębiorców”, stwierdzono w odpowiedzi, że konstytucyjna zasada równości nie zezwala na różnicowanie podmiotów jedynie z powodów nieistotnych, co oznacza, że istotne powody mogą być podstawą objęcia konkretnych podmiotów odmienną regulacją prawną.

15. RPO-630719-XVIII/09 z dnia 30 września 2010 r. – w sprawie zapewnienia opieki medycznej osobom poszkodowanym, które doznały rozległych oparzeń (Informacja 7-9/2010, str. 53).

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (18.11.2010 r.) wyjaśnił, że zgodnie z decyzją kierownictwa Ministerstwa Zdrowia kombustiologia zostanie ujęta w katalogu umiejętności z zakresu węższych dziedzin medycyny. Projekt nowelizacji ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry przewiduje wprowadzenie do systemu ochrony zdrowia lekarzy legitymujących się tzw. świadectwami umiejętności. W związku z powyższym nie planuje się stworzenia nowej specjalizacji w zakresie kombustiologii. Ponadto w odpowiedzi poinformowano, że zmiana rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie

świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego w zakresie stwarzającym dodatkowe możliwości innego rozliczania przez NFZ ciężkich oparzeń jest na ostatnim etapie prac legislacyjnych.

Część 2

Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w IV kwartale 2010 r.

1. Wprowadzenie

Na koniec czwartego kwartału 2010 r. 57 państw było Stroną Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (zwanego dalej OPCAT lub Protokołem). Spośród nich 34 państwa wyznaczyły krajowe mechanizmy prewencji¹.

Zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem) wykonuje w Polsce Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej RPO), przeprowadzając wizytacje zapobiegawcze w miejscach zatrzymań, celem ochrony osób pozbawionych wolności przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem².

W czwartym kwartale 2010 r. zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji wykonywały trzy Zespoły merytoryczne w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich: Zespół Prawa Karnego Wykonawczego, Zespół Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego oraz Zespół Administracji Publicznej, Zdrowia i Ochrony Praw Cudzoziemców. Ponadto, w wizytacjach brali udział pracownicy Zespołów Terenowych Biura RPO z Gdańska i Katowic.

W dniu 14 października 2010 r. poprzez nadanie przez Marszałka Sejmu nowego statutu Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, doszło do wyodrębnienia Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji”. Od 2011 r. działalność Mechanizmu będzie realizowana przez jeden Zespół, wizytujący wszelkiego rodzaju miejsca zatrzymań, o których mowa w art. 4 OPCAT.

W okresie od 1 października do 31 grudnia 2010 r. pracownicy wskazanych powyżej Zespołów dokonali 16 wizytacji różnego rodzaju miejsc zatrzymań, położonych na terenie całej Polski. Poczynione oszczędności środków finansowych w Biurze RPO pozwoliły na przeznaczenie części funduszy na udział w wizytacjach eksperta zewnętrznego – doktora nauk medycznych. Uczestniczył on w wizytacjach 2 miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności. Opinie eksperta każdorazowo zostały zawarte w treści raportu opracowywanego w następstwie wizytacji oraz uwzględnione przy formułowaniu rekomendacji.

¹ Albania, Armenia, Azerbejdżan, Chile, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Kambodża, Kostaryka, Francja, Gruzja, Gwatemala, Niemcy, Honduras, Lichtenstein, Luksemburg, Malediwy, Mali, Malta, Mauritius, Meksyk, Nigeria, Nowa Zelandia, Polska, Republika Mołdowy, Republika Macedonii, Senegal, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania, Urugwaj - www.apr.ch, dane na dzień 31 grudnia 2010 r.

² Art. 3 OPCAT

Poniżej zaprezentowano wyniki wizytacji przeprowadzonych w czwartym kwartale 2010 r. w różnego rodzaju miejscach zatrzymań, ze wskazaniem zasadniczych problemów, jakie w nich dostrzeżono, a także działania podejmowane w ramach współpracy międzynarodowej Krajowego Mechanizmu Prewencji.

2. Współpraca międzynarodowa Krajowego Mechanizmu Prewencji

W czwartym kwartale 2010 r. przedstawiciele Rzecznika wykonujący zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji uczestniczyli w licznych spotkaniach oraz warsztatach organizowanych na forum międzynarodowym. W dniach 13-14 października 2010 r. w Erewaniu, odbyły się trzecie tematyczne warsztaty krajowych mechanizmów prewencji poświęcone tym razem metodologii przygotowywania wizytacji prewencyjnych. Zostały one zorganizowane przez Radę Europy, w ramach programu: *Utworzenie aktywnej sieci krajowych mechanizmów prewencji przeciw torturom, działalność sieci partnerskiej współpracy Peer-to-Peer*. Podczas warsztatów omówione zostały m. in. następujące zagadnienia: zbieranie i analiza informacji dotyczących miejsc pozbawienia wolności, kryteria wyboru wizytowanych jednostek, wybór celu i formy wizytacji, skład zespołu wizytującego oraz podział obowiązków. Wiele uwagi poświęcono również angażowaniu przedstawicieli organizacji pozarządowych w wizytacje mechanizmów. W ocenie ekspertów, ich uczestnictwo wzmacnia bowiem społeczny nadzór nad miejscami zatrzymań, a tym samym rozwija społeczeństwo obywatelskie. Ponadto, omówiono długość i częstotliwość wizytacji oraz strategię przeprowadzania rozmów z osobami pozbawionymi wolności. Zdaniem przedstawicieli Stowarzyszenia Zapobiegania Torturom (APT), nie jest wskazane zbyt częste przeprowadzanie wizytacji całościowych. Skuteczniej jest skupić się każdorazowo na jednym aspekcie detencji, przy jednoczesnym zwiększeniu liczby wizytacji miejsc pozbawienia wolności. Poinformowano również, iż zdaniem Specjalnego Sprawozdawcy ONZ ds. Tortur, wizytacje zapobiegawcze mechanizmów, typu ad hoc, powinny być przeprowadzane co kilka miesięcy, zaś wizytacje całościowe raz na 5 lat.

W ramach realizacji wspomnianego powyżej projektu *European NPM Project*, współfinansowanego przez Radę Europy i Unię Europejską, w dniach 1-2 grudnia 2010 r. w Strasburgu odbyło się drugie spotkanie osób kontaktowych krajowych mechanizmów prewencji. Wzięli w nim udział eksperci Podkomitetu ONZ do Spraw Prewencji Tortur (SPT), Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), Stowarzyszenia Zapobiegania Torturom (APT), reprezentanci Komisji Europejskiej, Rady Europy oraz osoby kontaktowe

mechanizmów, działających w państwach Rady Europy. Pierwszy dzień konferencji poświęcony był omówieniu stanu realizacji: *The European NPM Project*. Podczas spotkania przedstawiciel Polski zaprezentował wnioski oraz krótką ocenę szkolenia *On site visit & exchange of experiences*, organizowanego w ramach projektu współpracy europejskich krajowych mechanizmów prewencji, w dniach 4 – 7 maja 2010 r. w Warszawie³. Podczas drugiego dnia konferencji szczegółowo omówiono projekty działań na najbliższe 2 lata. Przedstawiciele krajowych mechanizmów prewencji przedstawili swoją wizję współpracy między poszczególnymi mechanizmami, a także przedstawiono plan szkoleń organizowanych przez Radę Europy w 2011 roku.

Ponadto, w ramach wymiany doświadczeń, przedstawicielka RPO uczestniczyła w seminarium *Publiczny monitoring miejsc pozbawienia wolności: doświadczenia państw członkowskich Unii Europejskiej*, które odbyło się w dniach 21-22 października 2010 r. w Ankarze. Organizatorem spotkania była Komisja Europejska. Przedstawiciele Służby Więziennej oraz Ministerstwa Sprawiedliwości w Turcji zaprezentowali system penitencjarny w Turcji. Natomiast reprezentanci krajowych mechanizmów prewencji z Estonii, Słowenii oraz Polski przedstawili sposób organizacji oraz metody przeprowadzania wizytacji zapobiegawczych przez mechanizmy w ich krajach. Poruszano następujące zagadnienia: częstotliwość wizytacji, skład zespołów wizytujących, a także angażowanie przedstawicieli organizacji pozarządowych w wizytacje mechanizmów. Przedstawiciele zespołów wizytujących w Turcji mieli możliwość zadawania pytań ekspertom z krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Warto również wskazać, iż od grudnia 2010 r. na stronie internetowej Stowarzyszenia Zapobiegania Torturom (APT) – www.apr.ch/opcat, uruchomiono nową bazę danych dotyczącą ratyfikacji oraz implementacji Protokołu. Zawarto w niej również szczegółowe informacje o funkcjonowaniu krajowych mechanizmów prewencji wyznaczonych przez poszczególne państwa.

3. Jednostki penitencjarne

W czwartym kwartale 2010 r. wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły jeden areszt śledczy⁴ oraz trzy zakłady karne⁵. W raporcie niniejszym przedstawione zostaną

³ Szczegółowy opis szkolenia zawarto w Raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w II kwartale 2010 r.

⁴ Areszt Śledczy w Katowicach (17-18.11.2010).

⁵ Zakład Karny w Hrubieszowie (13-14.10.2010), Zakład Karny w Goleniowie (24-25.11.2010), Zakład Karny Rzeszów-Załęże (07-08.12.2010).

również wnioski z wizytacji Aresztu Śledczego w Gliwicach, która została przeprowadzona w trzecim kwartale.

W trakcie wizytacji jednostek, przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócili uwagę na panujące w nich zróżnicowane **warunki bytowe**. Niemniej jednak, poczynione ustalenia w żadnym przypadku nie pozwoliły na stwierdzenie, iż warunki te są dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, że mogłyby wskazywać na okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie. Zarówno w Areszcie Śledczym w Gliwicach jak i w Zakładzie Karnym w Hrubieszowie stan techniczny cel mieszkalnych określono jako dobry. W niektórych celach dostrzeżono jednak konieczność przeprowadzenia remontu, zwłaszcza ze względu na zawilgocenie ścian oraz sufitów. Zalecono kontynuowanie prac remontowych, poprawę wentylacji oraz wymianę okien. W odpowiedzi na raport powizytacyjny Dyrektor Aresztu Śledczego w Gliwicach wskazał, iż prace remontowe w celach mieszkalnych oraz innych pomieszczeniach jednostki podnoszące ich estetykę oraz funkcjonalność są prowadzone systematycznie. Podczas wizytacji w Zakładzie Karnym w Goleniowie warunki bytowe panujące w celach mieszkalnych określono jako dobre (pawilon A) oraz bardzo dobre (pawilony B, C, D, E). Z wyjątkiem pawilonu A, do cel mieszkalnych doprowadzono ciepłą wodę. Panowała w nich odpowiednia do pory roku temperatura powietrza, a także został zapewniony dopływ światła dziennego i sztucznego pozwalającego na czytanie i pisanie. Bardzo dobrze oceniono też stan łaźni oddziałowych, oprócz łaźni w pawilonie D, przeznaczonej do remontu. Z kolei, w Zakładzie Karnym w Rzeszowie-Załężu stan techniczny cel mieszkalnych w poszczególnych oddziałach był bardzo zróżnicowany. Wszystkie cele zostały skanalizowane, jednakże ciepłą wodę doprowadzono jedynie do dwóch pawilonów mieszkalnych (A i D). Zapewniono możliwość wietrzenia celi oraz dopływ światła dziennego i oświetlenie sztuczne. Najlepsze warunki bytowe panowały w pawilonie mieszkalnym E. Zastrzeżeń wizytujących nie budziły również cele mieszkalne w pawilonie C oraz D. W pozostałych pawilonach mieszkalnych (A i B) warunki oceniono jako przeciętne. Cele mieszkalne w tych pawilonach wymagają przeprowadzenia zarówno bieżących, jak i gruntownych remontów. Przedstawiciele Rzecznika rekomendowali wykonanie zaplanowanych przez administrację jednostki prac modernizacyjnych.

Podczas wizytacji cel mieszkalnych w Zakładzie Karnym w Goleniowie oraz w Zakładzie Karnym w Rzeszowie-Załężu przedstawiciele Rzecznika stwierdzili brak **wyposażenia górnych łóżek w zabezpieczenia** przed wypadnięciem podczas snu oraz **drabinki** do wejścia na nie. Zalecono zamontowanie górnych zabezpieczeń oraz

zamontowanie drabinek, które znacznie podnoszą bezpieczeństwo osadzonych, szczególnie osób z ograniczoną sprawnością lub niedołącznych.

Z punktu widzenia poszanowania **prawa do intymności** osób pozbawionych wolności zastrzeżenia wzbudził pobyt osadzonych w celach z **niezabudowanymi kącikami sanitarnymi** (cele mieszkalne w oddziałach mieszkalnych I-IV oraz VII w ZK w Rzeszowie-Załęże). Mając na uwadze zalecenia Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom w Strasburgu (CPT) oraz orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zaznaczyć należy, że korzystanie z otwartego kącika sanitarnego w sytuacji, gdy w celi przebywa więcej niż jeden osadzony, może zostać uznane za poniżające traktowanie (por. wyrok z dnia 19 kwietnia 2001 r., ETPC 28524/95).

Wizytujący każdorazowo weryfikowali również czy **monitoring w celach mieszkalnych** był prowadzony w sposób uniemożliwiający ukazywanie intymnych części ciała skazanego podczas wykonywanych przez niego czynności fizjologicznych. Odpowiednie zalecenie w tym zakresie przedstawiciele RPO skierowali do administracji Zakładu Karnego w Hrubieszowie. W odpowiedzi Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Lublinie poinformował, iż sprzęty kwaterunkowe w celach zostały ustawione w taki sposób, że intymne części ciała w trakcie wykonywania potrzeb fizjologicznych nie są widoczne na podglądzie z kamer telewizji przemysłowej.

W wizytowanych jednostkach penitencjarnych zastrzeżenia wizytujących wzbudził również fakt **braku wyodrębnienia pomieszczenia do przeprowadzania kontroli osobistych**. Czynności kontrolne dokonywane były w pustych celach lub w pomieszczeniu świetlicy, co nie zapewniało intymności w trakcie ich przeprowadzania z uwagi na dostęp do tych pomieszczeń osób postronnych (AŚ w Gliwicach, ZK w Hrubieszowie). W odpowiedzi Dyrektor Aresztu Śledczego w Gliwicach poinformował przedstawicieli Rzecznika, iż decyzją z dnia 1 października 2010 r. wyznaczono dodatkowe pomieszczenia przeznaczone do kontroli osobistej, zapewniające intymność w trakcie jej przeprowadzania. Natomiast Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Lublinie wskazał, iż Zakład Karny w Hrubieszowie nie ma możliwości wyodrębnienia osobnych pomieszczeń do dokonywania kontroli osobistych. Jednakże w celu uniknięcia dostępu przypadkowych osób do miejsc, w których dokonywana jest taka kontrola, każdorazowo drzwi do dyżurek oddziałowych są zamykane, co uniemożliwia wgląd osób postronnych z korytarza, a okna posiadają żaluzje lub zasłony, które zabezpieczają pomieszczenie przed obserwacją dokonywanych czynności z zewnątrz budynku.

Przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich weryfikowali również czy osadzeni przebywają w warunkach zapewniających **zachowanie przewidzianej w art. 110 kodeksu karnego wykonawczego (dalej k.k.w.) normy 3 m² powierzchni celi na osobę**. W dniu wizytacji w jednostkach nie było przeludnienia, niemniej jednak wciąż spotykano się z praktyką zakwaterowywania osób pozbawionych wolności w świetlicach zaadoptowanych na cele mieszkalne np. w oddziale IX w ZK w Rzeszowie-Załężu. W jednostce tej zalecono zrezygnowanie z wykorzystywania pomieszczeń oddziału przeznaczonego dla osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu (dalej: tzw. „niebezpieczni”), do osadzania tam osób, które nie zostały do tej grupy zakwalifikowane. Zgodnie z informacjami udzielonymi przez Dyrektora jednostki, takie działania były podejmowane z powodu ograniczeń lokalowych i miały na celu zapewnienie osadzonemu odpowiedniego metrażu. Przedstawiciele Rzecznika podczas rozmów indywidualnych z osadzonymi odebrali natomiast sygnały, iż umieszczane były w tym oddziale osoby, które pomimo, że nie były zakwalifikowane jako tzw. „niebezpieczni”, to jednak swoim zachowaniem mogły naruszać bezpieczeństwo współosadzonych lub jednostki. W ocenie wizytujących, z uwagi na szczególny rygor oraz zabezpieczenia w oddziale dla tzw. niebezpiecznych, nie powinni być w nim zakwaterowywani osadzeni nie należący do tej grupy.

W rozmowach indywidualnych zdecydowana większość osadzonych przebywających w wizytowanych zakładach karnych oraz aresztach śledczych oceniła pozytywnie **traktowanie przez funkcjonariuszy**. Niemniej jednak w trzech jednostkach wizytujący zalecili wyeliminowanie niewłaściwych form zachowań w stosunku do osadzonych oraz przypomnieli o obowiązku traktowania osadzonych z poszanowaniem godności ludzkiej. Podczas rozmów indywidualnych osadzeni zgłaszali uwagi dotyczące agresji oraz poniżania słownego (np. używanie zwrotów „czub”, „psychiczny” w obecności innych osadzonych), głównie ze strony oddziałowych (ZK Rzeszów-Załęże, ZK Goleniów, ZK Hrubieszów). Ponadto, uczestniczący w wizytacji Aresztu Śledczego w Gliwicach ekspert zewnętrzny – doktor nauk medycznych – zwrócił uwagę na brak krzesła dla pacjenta, w wyniku czego badanie lekarskie odbywa się w pozycji stojącej. Zalecono zaniechanie stosowania tego typu praktyki. Z informacji udzielonej przez Dyrektora Aresztu Śledczego w Gliwicach wynika, iż zapewniono osadzonemu możliwość korzystania z krzesła podczas wizyty u lekarza.

W zakresie **respektowania prawa osadzonych do opieki medycznej** wizytujący zarekomendowali zatrudnienie na pełnym etacie dwóch lekarzy (ZK Rzeszów-Załęże). Zbyt mała liczba personelu medycznego znacznie ogranicza dostęp osadzonych do opieki

medycznej. Zdarzały się sytuacje, że osadzeni nie byli przyjmowani do lekarza zgodnie z obowiązującym grafikiem i oczekiwali na konsultację ponad miesiąc. W oddziałach panowała również dezorientacja w zakresie informacji kiedy będzie przyjmował lekarz. Ponadto, w rozmowach indywidualnych osadzeni skarżyli się, iż badanie przez lekarza ogólnego jest bardzo powierzchowne i trwa kilka sekund. Pojawiały się opinie, iż „lekarz bada na odległość” lub „bada wzrokiem”.

W tym miejscu wspomnieć należy, iż w dniu 18 października 2010 r. Rzecznik Praw Obywatelskich złożył wniosek do Trybunału Konstytucyjnego⁶ w sprawie regulacji prawnych dotyczących **warunków udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności**. Zgodnie z treścią art. 115 § 7 k.k.w., skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego świadczenia zdrowotne są udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Jedynie na wniosek funkcjonariusza lub pracownika więziennego zakładu opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności, świadczenia zdrowotne mogą być udzielane skazanemu bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Kwestionowana regulacja odbiega w istotny sposób od ogólnych zasad udzielania świadczeń zdrowotnych pacjentom zakładających poszanowanie ich godności i intymności. W art. 115 § 7 k.k.w. ustawodawca przyjął co do zasady założenie, że każdy skazany odbywający karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa osoby udzielającej świadczenia medycznego. Z założeniem tym nie można się zgodzić. Zdaniem Rzecznika przyjęte w art. 115 § 7 k.k.w. rozwiązanie wykracza poza granice tego, co jest konieczne. Zapewnienie bezpieczeństwa osobistego osób udzielających świadczeń medycznych jest możliwe do osiągnięcia przy zastosowaniu mniej uciążliwych z punktu widzenia prawa do prywatności środków. Świadczenia te powinny być udzielane w obecności funkcjonariusza wówczas, gdy rzeczywiście zostanie uprawdopodobnione w konkretnej sytuacji zagrożenie bezpieczeństwa osoby udzielającej świadczeń.

W Zakładzie Karnym w Goleniowie przedstawiciele Rzecznika zarekomendowali pouczenie osadzonych o **prawie złożenia zażalenia na decyzję o wymierzeniu kary dyscyplinarnej**. Wśród osób objętych rozmowami, które były jednocześnie karane dyscyplinarnie, kilku osadzonych potwierdziło, iż nie zostali pouczeni o tym uprawnieniu.

Po dokonanej analizie tekstów wewnętrznych przepisów obowiązujących w wizytowanych jednostkach (ZK w Goleniowie, ZK w Rzeszowie-Załężu) stwierdzono, iż są

⁶ RPO-637905-VII/10.

one niezgodne z obowiązującymi normami prawnymi w zakresie w jakim wprowadzają **czasowe ograniczenie używania wyrobów tytoniowych**. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 r. w *sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach podległych Ministrowi Sprawiedliwości*⁷, w aresztach śledczych i zakładach karnych typu zamkniętego dopuszcza się możliwość używania wyrobów tytoniowych w celach mieszkalnych przez osoby pozbawione wolności. Dla osadzonych używających wyroby tytoniowe wyznacza się odrębne cele mieszkalne. Rozporządzenie to nie wprowadza czasowego ograniczenia używania wyrobów tytoniowych. W związku z tym, nie można takiego ograniczenia wprowadzać przepisami wewnętrznymi. Ponadto, w Zakładzie Karnym Rzeszów-Załęże zwrócono uwagę na konieczność **zakwaterowania w osobnych celach osadzonych palących oraz niepalących wyroby tytoniowe**. Zapewniając prawa osób palących, należy bowiem mieć na uwadze ochronę praw osób niepalących.

Ponadto, w Zakładzie Karnym w Goleniowie oraz w Zakładzie Karnym Rzeszowie-Załężu zalecono zwiększenie nakładów finansowych na zakup do biblioteki nowych pozycji książkowych, w tym **aktualnych kodeksów**. Podczas oglądu pomieszczeń stwierdzono, iż w każdej bibliotece znajdowały się egzemplarze kodeksu karnego wykonawczego z 2003 r. bądź 2006 r. W trakcie wizytacji cel przejściowych, w niektórych stwierdzono brak kodeksu karnego wykonawczego, regulaminów organizacyjno-porządkowych oraz porządków wewnętrznych. Zastrzeżenia wizytujących wzbudził brak wymienionych przepisów, zwłaszcza w tych celach przejściowych, w których przebywały osoby pierwszy raz umieszczone w zakładzie karnym.

Przedstawiciele Rzecznika postulowali również informowanie osadzonych (m. in. w ramach zajęć kulturalno-oświatowych bądź za pomocą radiowęzła) o prawnych i praktycznych **skutkach wyroków Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka** w sprawach, które bezpośrednio dotyczą osób pozbawionych wolności (ZK Rzeszów-Załęże, ZK Goleniów).

4. Jednostki dla nieletnich

W czwartym kwartale 2010 r. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji przeprowadzili wizytacje trzech

⁷ Dz. U. z 1996 r. Nr 140, poz. 658 z późn. zm.

młodzieżowych ośrodków wychowawczych⁸ (dalej MOW) oraz jednej policyjnej izby dziecka⁹ (dalej PID).

W ocenie wizytujących wychowankowie wskazanych powyżej młodzieżowych ośrodków wychowawczych generalnie traktowani są z poszanowaniem godności ludzkiej oraz troską o kontakty z rodziną. Założone cele wychowawcze są realizowane z zaangażowaniem, co wielokrotnie potwierdzali sami nieletni podczas rozmów indywidualnych z przedstawicielami Rzecznika.

W zakresie **traktowania** tylko w jednej placówce zalecono dążenie do wyeliminowania agresywnych reakcji i postaw personelu wobec wychowanków (MOW w Podzamczu). W tej placówce chłopcy bardzo dobrze ocenili sposób ich traktowania, niemniej jednak kilku rozmówców wskazało na stosowanie przez dwóch wychowawców przemocy fizycznej oraz prowokujące zachowania. W opinii wizytujących pracownicy tego typu placówek powinni umiejętnie postępować z wychowankami, aby nie wywoływać ostrych konfliktów i nie powielać złych wzorców ze środowiska, w jakim się wychowali. Dyrektor placówki zobowiązał się zwrócić szczególną uwagę na sposób traktowania nieletnich przez wskazanych mu wychowawców.

Ponadto, zarekomendowano zaprzestanie stosowania **odpowiedzialności zbiorowej oraz pozaregulaminowych kar** (np. ukaranie wszystkich wychowanek za zaginiony klucz do pokoju dyrektora obowiązkiem uiszczenia opłaty 5 zł, zakaz korzystania z komputera, zakaz wyjść na świetlicę). Kilku wychowanków skarżyło się na praktykę stosowania odpowiedzialności zbiorowej również w przypadku, gdy ustalono sprawcę przewinienia (MOW w Podzamczu, MOW w Szczecinie).

Pomieszczenia wizytowanych jednostek dla nieletnich w większości były odnowione, utrzymane w czystości i zapewniały **dobrze warunki bytowe** (PID w Rzeszowie, MOW w Szczecinie, MOW w Podzamczu). W Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Szczecinie polecono zamontowanie sprawnej wentylacji w niektórych sypialniach, gdyż na sufitach widoczne były ślady zagrzybienia. Dyrektor placówki zapewnił, że w miarę posiadanych środków finansowych pokoje są na bieżąco remontowane i malowane.

Mając na uwadze poszanowanie **prawa nieletnich do intymności**, wizytujący zalecili wykonanie trwałych przegród pomiędzy prysznicami znajdującymi się sanitariatach oraz

⁸ Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Szczecinie (23.11.2010), Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kielcach (13.12.2010), Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podzamczu (14.12.2010).

⁹ Policyjna Izba Dziecka w Rzeszowie (09.12.2010).

wyposażenie natrysków w grupach wychowawczych w zasłony (MOW w Kielcach, MOW w Podzamczu).

Wciąż aktualna pozostaje rekomendacja zapewnienia wychowankom codziennej możliwości wychodzenia na **świeże powietrze**. W jednej z wizytowanych placówek, nieletnia wskazała, iż częstotliwość spędzania czasu na świeżym powietrzu uzależniona jest od grupy przywilejów, w której dana wychowanka się znajduje. Jednakże regulamin wewnętrzny ośrodka nie przewidywał możliwości ograniczania wyjść na świeże powietrze, ani też nie ustanawiał takiego prawa (MOW w Szczecinie). W ocenie wizytujących placówka powinna zapewniać wychowankom możliwość spędzania czasu wolnego na świeżym powietrzu codziennie. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż taki pobyt i aktywność nieletnich dobrze wpływa na właściwy rozwój młodych osób. Z ograniczeniem możliwości pobytu na świeżym powietrzu, a także uczestnictwa w zajęciach sportowych przedstawiciele Rzecznika spotkali się także podczas wizytacji w Policyjnej Izbie Dziecka w Rzeszowie. Z powodu braków kadrowych i dyżurów realizowanych jednoosobowo, w przypadku, gdy w Izbie przebywa więcej niż jeden nieletni, nie odbywają się zajęcia na ogrodzonym murem boisku.

W jednym z wizytowanych ośrodków wszyscy nieletni, z którymi rozmawiano stwierdzili, że podczas pobytu w placówce nie mają **możliwości uczestniczenia we mszy świętej** (MOW w Podzamczu). Natomiast zgodnie z informacją uzyskaną od Dyrektora tej placówki – wyjścia do kościoła organizowane są cotygodniowo przez wychowawcę, po wcześniejszym zgłoszeniu chętnych chłopców. W związku z przedstawionymi przez wizytujących zarzutami, Dyrektor MOW w Podzamczu zobowiązał się wyjaśnić tę kwestię. W innej placówce wychowanki stwierdziły, iż istnieje możliwość wyjścia na mszę świętą do pobliskiego kościoła, jednakże dotyczy to tylko tych wychowanek, które są w grupie mającej odpowiednią punktację wewnętrzną (MOW w Szczecinie). Dyrektor Ośrodka poinformował pracowników Biura RPO, iż zdarzało się, że niektóre wychowanki nie miały możliwości uczestnictwa w nabożeństwie, co wynikało z obawy o ucieczkę. Wizytujący zalecili zapewnienie wychowankom możliwości dobrowolnego uczestniczenia w nabożeństwach.

Niepokojący dla przedstawicieli Rzecznika był również fakt nadmiernej **kontroli korespondencji** wychowanków wizytowanych ośrodków (MOW w Szczecinie, MOW w Kielcach, MOW w Podzamczu). Nieletni, z którymi przeprowadzono indywidualne rozmowy stwierdzili, że zarówno otrzymywane, jak i wysyłane przez nich listy zawsze podlegają kontroli. Praktyka taka stoi w sprzeczności z art. 66 § 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r.

o postępowaniu w sprawach nieletnich¹⁰ (dalej u.p.n.), który dopuszcza możliwość cenzury korespondencji wyłącznie w przypadku powzięcia przez administrację placówki uzasadnionego podejrzenia, iż zawiera ona treści godzące w porządek prawny, bezpieczeństwo zakładu, placówki lub schroniska, w zasady moralności publicznej bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub resocjalizacji nieletniego.

W wyniku analizy dokumentacji wewnętrznej wizytowanych jednostek dla nieletnich, w jednym z ośrodków przedstawiciele Rzecznika pozytywnie ocenili regulamin, który m.in. nie przewidywał ograniczania **kontaktów z osobami bliskimi** (MOW w Szczecinie). Wątpliwości wizytujących wzbudził natomiast zapis jednego z regulaminów, w którym określono, że wychowanek uzyskuje możliwość odwiedzenia przez osoby bliskie spoza rodziny, dopiero po otrzymaniu oceny dobrej z zachowania. Tymczasem jedyne powody w zakresie ograniczania lub zakazania kontaktów nieletniego z osobami z poza placówki, zostały enumeratywnie określone w art. 66 § 4 u.p.n. i dotyczą przypadków, gdy kontakt ten stwarzałby zagrożenie dla porządku prawnego, bezpieczeństwa zakładu, placówki bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub proces resocjalizacji nieletniego. Tym samym unormowanie to uniemożliwia ograniczanie tego prawa w zależności od posiadanej przez nieletniego oceny z zachowania.

Przedstawiciele Rzecznika każdorazowo weryfikowali również **dostępność adresów instytucji stojących na straży praw nieletnich**, takich jak: Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Obywatelskich, Helsińska Fundacja Praw Człowieka czy też sąd rodzinny. W kilku placówkach koniecznym było wystosowanie zalecenia umieszczenia danych adresowych tego typu instytucji w ogólnodostępnym miejscu (MOW w Szczecinie, MOW w Kielcach, MOW w Podzamczu, PID w Rzeszowie).

5. Izby wytrzeźwień oraz jednostki organizacyjne Policji

W czwartym kwartale 2010 r. dokonano wizytacji czterech placówek, w których umieszcza się osoby nietrzeźwe, z wyłączeniem jednostek Policji¹¹ (dalej IW) oraz trzech pomieszczeń dla osób zatrzymanych przy jednostkach organizacyjnych Policji¹² (dalej PdOZ). W raporcie niniejszym przedstawione zostaną również wnioski z wizytacji Izby

¹⁰ Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 z późn. zm.

¹¹ Izba Wytrzeźwień w Chełmie (15.10.2010), Ośrodek Profilaktyki Uzależnień od Alkoholu oraz Pobytu Nietrzeźwych (Izba Wytrzeźwień) w Jaworznie (19.11.2010), Izba Wytrzeźwień w Szczecinie (26.11.2010), Izba Wytrzeźwień w Rzeszowie (09.12.2010).

¹² Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Chełmie (12.10.2010), Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Jaworznie (16.11.2010), Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Kielcach (15.12.2010).

Wytrzeźwień w Gliwicach, która została przeprowadzona w trzecim kwartale. Ustalenia dokonane w trakcie wizytacji Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Kielcach zostaną przedstawione w kolejnym sprawozdaniu kwartalnym.

Podczas wizytacji izb wytrzeźwień zarekomendowano odstąpienie od praktyki **przymusowego przebierania osób doprowadzonych w odzież zastępczą**, w sytuacji, gdy nie wyrażają na to zgody, a stan sanitarno-higieniczny tych osób nie uzasadnia takiego działania (IW Chełm, IW Szczecin, IW Rzeszów, IW Gliwice). Ponadto, po przeanalizowaniu zapisu w losowo wybranym raporcie w Izbie Wytrzeźwień w Chełmie, w którym znalazły się informacje dotyczące używania siły fizycznej w celu rozebrania pacjenta, przedstawiciele RPO zapoznali się z nagraniem z monitoringu przyjęcia tej osoby. Odtworzony obraz potwierdził praktykę przymusowego rozbierania osób doprowadzonych. Co więcej, zaniepokojenie pracowników Biura RPO wzbudził dość agresywny sposób wprowadzenia przez funkcjonariuszy Policji zatrzymanego do Izby oraz doprowadzenie go przez personel Izby do sali. Pacjent podczas przyjęcia został rzucony na podłogę, rozebrany, a następnie szarpany, wręcz ciągnięty do sali, w której został umieszczony bez ubrania. Zaobserwowane na monitoringu zachowanie, w ocenie przedstawicieli RPO, **świadczyło o poniżającym traktowaniu**. Obraz ten skłonił również do przypuszczenia, że niektórzy pracownicy Izby prezentują wrogi stosunek do pacjentów. W Izbie tej zastrzeżenia wizytujących wzbudził również zamontowany w przedsionku pomieszczenia natryskowego kran z gumowym węzłem prysznicowym oraz zakratowany natrysk z włącznikiem wody. Taka konstrukcja może być wykorzystywana do przymusowego mycia pacjenta, które uznaje się za poniżające traktowanie. Z informacji uzyskanych od pracownika Izby wynika, że personel czasami stosuje wąż do obmycia nóg osobom w stanie nietrzeźwości. Przedstawiciele Rzecznika zalecili dokonanie natychmiastowego demontażu wskazanych powyżej instalacji. W odpowiedzi Prezydent Miasta Chełm poinformował pracowników Biura RPO, iż po ujawnieniu przypadku poniżającego traktowania, Dyrektor Izby ukarał dyscyplinarnie karą upomnienia z wpisem do akt dwóch podwładnych, którzy dopuścili się przekroczenia swoich uprawnień w stosunku do osoby doprowadzonej. Kierownictwo Izby zostało zobowiązane do dołożenia wszelkich starań, aby tego typu przypadki nie miały miejsca ponownie. Ponadto, zdemontowano gumowy wąż prysznicowy oraz rozpoczęto prace mające na celu usunięcie kraty w pomieszczeniu natryskowym. Natomiast Kierownik Izby Wytrzeźwień w Gliwicach wskazał, iż pracownicy placówki zostali pouczeni, aby nie stosować przymusu rozbierania pacjentów.

Mając na uwadze poszanowanie **prawa do intymności** zarekomendowano zamianę miejsca montażu kamer w sanitariatach dla kobiet i mężczyzn, w taki sposób, by części intymne osób załatwiających potrzeby fizjologiczne nie były widoczne na obrazie transmitowanym przez kamery (IW w Szczecinie). Natomiast w Izbie Wytrzeźwień w Rzeszowie zalecono, aby zostały wyeliminowane przypadki udzielania świadczeń zdrowotnych w obecności osób innych aniżeli niezbędny personel medyczny. Analiza losowo wybranego zapisu z monitoringu, dokonana podczas wizytacji, potwierdziła przypadek obecności w ambulatorium funkcjonariuszy Policji w czasie trwania badania medycznego osoby doprowadzonej. Ponadto, samo pomieszczenie, w którym udzielane są świadczenia medyczne w tej placówce nie zapewnia poszanowania intymności i godności osobistej badanych. Ambulatorium jest przestronnym pomieszczeniem oddzielonym za pomocą szyb z trzech stron: od pokoju przyjęć oraz przeciwległych korytarzy, na których odpowiednio znajdują się sale dla pacjentów i pokoje administracji. Szyby od strony korytarzy zasłonięte są żaluzjami. Tego typu osłonięcie wnętrza ambulatorium konieczne jest również od strony pokoju przyjęć. W obecnym stanie, pacjent w trakcie udzielania świadczeń medycznych jest widoczny dla wszystkich osób wchodzących w tym czasie do Izby i znajdujących się w pokoju przyjęć lub dyżurce. Usytuowanie ambulatorium w centralnej części placówki powoduje również, iż pracownicy przechodzą przez nie „na skróty” przemieszczając się pomiędzy korytarzami a dyżurką i pokojem przyjęć. Ponadto, w ambulatorium znajduje się termos z napojem oraz naczynia jednorazowe przeznaczone dla osób umieszczonych w Izbie, po które każdorazowo pracownicy Izby wchodzi i pobierają dla pacjentów.

Dokonując analizy dokumentacji, w jednej z placówek zalecono dokumentowanie w kartach pobytu pacjentów przypadków **stosowania środków przymusu bezpośredniego** (IW w Chełmie). Ustalono, że w raportach znajdują się informacje świadczące o używaniu środków przymusu bezpośredniego, jednakże nie są one odnotowywane w kartach pobytu tych pacjentów, których dotyczył zapis. Natomiast zgodnie z § 27 pkt 3 ust. 5 lit. b rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. *w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego*¹³, karta ewidencyjna powinna zawierać część dotyczącą pobytu w izbie lub placówce obejmującą informację o zastosowanych środkach przymusu bezpośredniego wraz z podaniem przyczyny, czasu przytrzymania lub unieruchomienia i osoby podejmującej decyzję o zastosowaniu

¹³ Dz. U. z 2004 r. Nr 20, poz. 192, z późn. zm.

środka. W odpowiedzi na zalecenia wizytujących Prezydent Miasta Chełm poinformował, iż wszyscy pracownicy Izby Wytrzeźwień, a w szczególności kierownicy zmian oraz personel medyczny, zostali pouczeni przez Dyrektora Izby o bezwzględny obowiązek rzetelnego wypełniania dokumentacji w przypadku użycia środków przymusu bezpośredniego. Kartę z przyjęcia uzupełniono o odpowiedni formularz przeznaczony do opisanego typu zdarzenia.

W Izbie Wytrzeźwień w Gliwicach informacje o stosowaniu środków przymusu bezpośredniego odnotowuje się prawidłowo zarówno w księdze raportów, jak i dołączonym do karty pobytu protokole. Ponadto, w dodatkowej karcie obserwacji zapisywane jest co 15 minut zachowanie pacjenta. Wizytujący dokonali oglądu zapisu z monitoringu jednego przypadku zastosowania środków przymusu bezpośredniego w postaci unieruchomienia, w celu weryfikacji m. in. czy faktycznie przeprowadzana jest kontrola osoby unieruchomionej. W karcie obserwacji unieruchomionego pacjenta odnotowano, iż kontrole stanu fizycznego osoby odbywały się co 15 minut. Niemniej jednak, obraz z monitoringu nie potwierdził faktu dokonywania kontroli, zgodnie z § 11 ust. 1c wskazanego powyżej rozporządzenia. W związku z tym zarekomendowano rzetelne przeprowadzanie kontroli stanu zdrowia pacjenta, wobec którego zastosowano przymus bezpośredni w postaci unieruchomienia, nie rzadziej niż co 15 minut. W odpowiedzi Kierownik Izby poinformował, iż pracownicy zostali pouczeni, aby sumiennie przeprowadzać kontrole stanu zdrowia pacjentów, w oznaczonym zgodnie z przepisami czasie.

Ponadto, w jednej z wizytowanych izb wytrzeźwień zalecono **prowadzenie dokumentacji lekarskiej** w sposób prawidłowy. W ocenie eksperta zewnętrznego Biura RPO, z przejranych 35 ewidencyjnych kartach pobytu wynika, iż badania wstępne wpisywane są stereotypowo. W wielu przypadkach przy wypisie brakowało adnotacji lekarza, podpisu i pieczętki lekarskiej, nie podano czasu pobytu, ani stanu zdrowia pacjenta przy przyjęciu. We wszystkich kartach był dołączony wydruk badania alkometrem (badanie przy przyjmowaniu do Izby). Stwierdzono, że raporty lekarskie to luźne, nieponumerowane karty. W danych identyfikacyjnych wielokrotnie brakowało numeru PESEL, nie podawana była godzina badania, w opisie stanu zdrowia powtarzało się krótkie określenie „*wydolny krążeniowo-oddechowo*”, zaś w zaleceniach najczęstszym był „*zakaz picia alkoholu*”, rzadko umieszczano adnotację o konieczności leczenia; wielokrotnie brakowało podpisu i pieczętki lekarskiej (IW w Chełmie). Ekspert medyczny zalecił również uporządkowanie apteczki, wymianę przeterminowanych leków oraz uzupełnienie sprzętu reanimacyjnego w defibrylator. Wyposażenie apteczki w leki z ważnym terminem przydatności zalecono również w Izbie Wytrzeźwień w Gliwicach. Zgodnie z informacją uzyskaną od Kierownika

Izby, zalecenie to zostało wykonane. Z kolei, Prezydent Miasta Chełm odnosząc się do zaleceń wizytujących wskazał, iż w Izbie Wytrzeźwień w Chełmie wyznaczono lekarza odpowiedzialnego za stan i skompletowanie apteczki w gabinecie lekarskim oraz podkreślił, że uzupełnienie sprzętu reanimacyjnego w defibrylator będzie możliwe dopiero przy zaplanowaniu odpowiedniego budżetu na kolejny rok. Ponadto, zobligowano personel medyczny do prowadzenia zapisów rzetelnie i czytelnie.

Pracownicy Biura RPO zalecili również wyposażenie pomieszczeń wizytowanych izb w **urządzenia dla osób niepełnosprawnych ruchowo** (IW w Jaworznie, IW w Rzeszowie, IW w Chełmie). Kierownictwo Izby Wytrzeźwień w Chełmie zaplanowało remont pomieszczeń w okresie wiosennym 2011 r. oraz ich dostosowanie dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

Nie we wszystkich wizytowanych, w analizowanym okresie sprawozdawczym, izbach wytrzeźwień zadania określone we wskazanym powyżej rozporządzeniu są realizowane w pełni. Izba Wytrzeźwień w Rzeszowie oraz Izba Wytrzeźwień w Chełmie nie zatrudnia psychologa. Zgodnie z zapisami zawartymi w aktach wewnętrznych tych placówek, przeprowadzanie rozmów motywacyjnych z osobami opuszczającymi izbę w zakresie szkodliwości spożywania alkoholu oraz informowanie o sposobach i możliwościach podjęcia leczenia należy do zadań lekarza, felczera bądź kierownika zmiany. Jednakże w ocenie przedstawicieli Rzecznika, szereg czynności związanych ze zwolnieniem pacjenta z izby powoduje, że zadania te mogą być pomijane lub realizowane przez wyznaczone w regulaminach osoby nierzetelnie, tzn. w pośpiechu. W związku z powyższym zalecano podjęcie współpracy z psychologiem lub terapeutą, dysponującym pełną wiedzą w obszarze leczenia uzależnień. Praca tej osoby skupiałaby się wyłącznie na przeprowadzaniu rozmów profilaktycznych i motywacyjnych z pacjentami.

Przedstawiciele Rzecznika zarekomendowali przeprowadzenie generalnego remontu pomieszczeń izb (IW w Chełmie, IW w Jaworznie). Zarówno stan zewnętrzny, jak i wewnętrzny wskazywał na duże wyeksploatowanie obu budynków. W Izbie Wytrzeźwień w Gliwicach zalecono dokonanie renowacji ścian przy wejściu do jej pomieszczeń. Kierownik Izby wskazał, iż uwzględniono tę rekomendację w planie remontowym na rok 2011. Z kolei Kierownik Izby Wytrzeźwień w Chełmie poinformował przedstawicieli Rzecznika, iż zaplanowano generalny remont pomieszczeń dla osób doprowadzonych w pierwszej połowie 2011 r.

W obu wizytowanych, w czwartym kwartale 2010 r., pomieszczeniach dla osób zatrzymanych jednostek organizacyjnych Policji z powodu złych **warunków bytowych**

zalecono pilne przeprowadzenie niezbędnych remontów (PdOZ w Chełmie oraz PdOZ w Jaworznie). W PdOZ w Chełmie pokoje dwuosobowe wyposażono w dwie prycze jednoosobowe, stół i dwa taborety przytwierdzone do podłogi, bez ostrych krawędzi. Pomieszczenia były w bardzo złym stanie technicznym. Jeden z sanitariatów został wyłączony z użytkowania z uwagi na trwające prace remontowe, w drugim z powodu złego stanu nie funkcjonowały dwa stanowiska prysznicowe. W odpowiedzi Komendant Miejski Policji w Chełmie wyjaśnił, iż zakończono prace remontowe węzła sanitarnego, natomiast kolejne renowacje zostaną przeprowadzone po uzyskaniu niezbędnych środków finansowych. W PdOZ w Jaworznie zalecono wyposażenie pokoi dla osób zatrzymanych w taborety i ławy bez ostrych krawędzi, a także odmalowanie ścian w tych pomieszczeniach oraz przeprowadzenie remontu pokoju sanitarnego. Za konieczne uznano również zapewnienie odpowiedniego oświetlenia do czytania i pisania w pokojach, w których przebywają osoby zatrzymane. Oświetlenie sztuczne tych pomieszczeń stanowiła jedna żarówka, usytuowana nad drzwiami i zabezpieczona metalową siatką. W ocenie przedstawicieli Rzecznika, takie oświetlenie nie jest wystarczające do czytania i pisania. W odpowiedzi na przedstawione zalecenia Komendant Wojewódzki Policji w Katowicach poinformował, iż z dniem 1 grudnia 2010 r. PdOZ w Jaworznie został zlikwidowany, w związku z otwarciem w Komendzie Miejskiej Policji w Katowicach „Regionalnego” pomieszczenia przeznaczonego dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Utworzenie takiego pomieszczenia stało się możliwe po przeprowadzeniu całkowitej przebudowy PdOZ oraz adaptacji pomieszczeń odzyskanych po zlikwidowanym KMP w Katowicach i areszcie w celu wydalenia. W wyniku tego przedsięwzięcia PdOZ w Katowicach uzyskał zdolność przyjęcia jednorazowo 56 osób.

W celu zapewnienia poszanowania **prawa do intymności** osób przebywających w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych polecono usunięcie kamery z pomieszczenia toalety, którego obraz przekazywany był do pokoju dyżurnego. Zdaniem wizytujących takie usytuowanie kamery narusza prawo do prywatności zatrzymanych (PdOZ w Chełmie).

W oparciu o dokonaną **analizę dokumentacji** postulowano dokładne dokumentowanie czasu kontroli osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Policji (PdOZ w Chełmie). Książka przebiegu służby prowadzona jest w sposób czytelny, jednakże podczas wizytacji przedstawiciele RPO zdołali ustalić, iż niektóre zapisy w niej zawarte nie znajdują potwierdzenia w rzeczywistości. Wnioski te wyciągnięto na podstawie oglądu nagrania z monitoringu, którego celem było sprawdzenie częstotliwości kontroli zachowania osób umieszczonych w PdOZ. Zgodnie z przepisami zarządzenia nr 1061 Komendanta Głównego

Policji z dnia 2 września 2009r. w sprawie *metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniach przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celach wytrzeźwienia*, wobec takich osób kontrola winna być przeprowadzana nie rzadziej niż co 30 minut, a w stosunku do osoby wymagającej szczególnego nadzoru – nie rzadziej niż co 15 minut. Zapisy zawarte w książce przebiegu służby wykazały, że kontrole miały miejsce. Jednakże nagranie z monitoringu tego nie potwierdziło, bowiem obraz z kamer zarejestrował, że funkcjonariusz pełniący dyżur wykonywał kontrolę osadzonych rzadziej, niż nakazują przepisy oraz w innych godzinach aniżeli wskazują to zapisy w książce przebiegu służby. W odpowiedzi Komendant Miejski Policji w Chełmie poinformował przedstawicieli Rzecznika, iż funkcjonariusze Policji pełniący służbę w PdOZ zostali zobowiązani do dokładnego dokumentowania czasu kontroli osób zatrzymanych oraz odnotowywania faktów kontroli niezwłocznie, zgodnie z nagraniami monitoringu wewnętrznego.

Ponadto, rekomendowano, aby lekarze przeprowadzający badania osób zatrzymanych, wpisywali w książkach wizyty lekarskich godzinę badania oraz dane osobowe pacjentów (PdOZ w Chełmie). Zgodnie z udzielonymi przez Komendanta Miejskiego Policji w Chełmie wyjaśnieniami, funkcjonariusze Policji zostali zobligowani do nadzoru nad prawidłowym prowadzeniem książki wizyt lekarskich oraz do żądania dokonywania odpowiednich adnotacji od lekarza przeprowadzającego badanie lub udzielającego pomocy osobom zatrzymanym.

6. Domy pomocy społecznej

W czwartym kwartale 2010 r. wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji objęły jeden dom pomocy społecznej¹⁴.

Wizytujący bardzo dobrze ocenili **warunki bytowe**. W placówce przeprowadzono generalny remont, pokoje zostały wyposażone w spełniające standard meble oraz były utrzymane w należyтым porządku. Łazienki były czyste i dobrze wyposażone. Pensjonariusze, których nie stać było na zakup odzieży, obuwia czy lekarstw mieli te potrzeby zabezpieczone przez Dom.

Zgodnie z deklaracją kierownictwa oraz personelu Domu, w placówce od 2006 r. nie stosuje się **środków przymusu bezpośredniego**, a w przypadkach agresji czy autoagresji mieszkańców jest wzywane pogotowie ratunkowe. Wizytujących poinformowano, że w związku ze znaczną poprawą warunków bytowych spadł poziom agresji wśród mieszkańców. Niemniej jednak personel przyznał, że sporadycznie zdarzają się iniekcje bez zgody

¹⁴ Dom Pomocy Społecznej przy ul. Dworcowej 7 w Bytomiu (13-15.10.2010).

pensjonariusza oraz chwilowe przytrzymanie, które nie są traktowane jako środki przymusu bezpośredniego. Dlatego też nie stosuje się wobec nich rygorów przewidzianych w przepisach o ochronie zdrowia psychicznego. Przedstawiciele Rzecznika podkreślili, że pracownicy Domu mają prawo do stosowania wszystkich czterech środków przymusu bezpośredniego (tj. przytrzymania, przymusowego podania leków, unieruchomienia oraz izolacji), pod warunkiem, że środki te są stosowane po zaistnieniu wystarczających w świetle prawa przesłanek, przez wyszkolony personel, a ich użycie jest właściwie dokumentowane.

Część personelu wizytowanej placówki przyznała, iż nie jest w ogóle szkolona w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego. Natomiast osoby, które brały udział w szkoleniach nie były pewne, czy obejmowały one tę tematykę. Okazana wizytującym procedura zastosowania środków przymusu bezpośredniego wobec mieszkańca domu pomocy społecznej dla dorosłych z dnia 16 sierpnia 2010 r. zawierała pewne istotne nieścisłości, dotyczące m. in. przesłanek zastosowania izolacji i unieruchomienia, a także długości trwania przymusu bezpośredniego. Wizytujący zarekomendowali dostosowanie wspomnianego dokumentu do przepisów powszechnie obowiązującego prawa oraz przeprowadzenie szkoleń ze szczególnym uwzględnieniem przesłanek, sposobu i dokumentowania stosowania środków przymusu bezpośredniego.

Ponadto, pewne wątpliwości wzbudziło oznakowanie drzwi imionami i nazwiskami pensjonariuszy. Wskazano, iż może to stanowić naruszenie przepisów o **ochronie danych osobowych**. Umieszczenie danych mieszkańców (imion, nazwisk) jest możliwe tylko w przypadku wyrażenia przez nich zgody.

Zalecano również uporządkowanie sprawy dokumentowania wszystkich **skarg i wniosków** (pisemnych i ustnych), składanych przez mieszkańców. Według deklaracji kierownictwa wizytowanej placówki, książka skarg i wniosków jest pusta, ponieważ pisemnych skarg nikt nie zgłasza. Problemy sygnalizowane ustanie, nie są protokołowane, gdyż w opinii kierownictwa, nie ma takiej potrzeby, z uwagi na to, że nie mają one charakteru skarg. Zdaniem przedstawicieli RPO sytuacja taka budzi wątpliwości, dlatego też polecono odnotowywanie tego typu przypadków w książce skarg i wniosków.

7. Szpitale psychiatryczne

W niniejszym rozdziale zostaną przedstawione ustalenia dokonane w wyniku wizytacji szpitala¹⁵, która odbyła się w trzecim kwartale 2010 r.

W trakcie wizytacji placówki nie stwierdzono przypadków **poniżającego bądź nieludzkiego traktowania** pacjentów.

Warunki bytowe panujące w wizytowanej placówce oceniono jako dobre, w szczególności na oddziale psychiatrii sądowej o wzmożonym zabezpieczeniu, który wyremontowano w 2010 roku.

W toku badania dokumentacji dotyczącej **zlecania, stosowania i nadzorowania przymusu bezpośredniego**, nie stwierdzono przypadków nadużyć czy nieprawidłowości. Zaobserwowano natomiast, że pomieszczenie używane do izolacji pacjentów na jednym z oddziałów (9B) nie spełnia wymogów zawartych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 23 sierpnia 1995 r. w *sprawie sposobu stosowania przymusu bezpośredniego*¹⁶. Zgodnie z § 8 rozporządzenia, pomieszczenie przeznaczone do izolacji powinno zabezpieczać przed uszkodzeniem ciała osoby, a zarazem odpowiadać pod względem warunków bytowych i sanitarnych innym pomieszczeniom szpitala psychiatrycznego lub domu pomocy społecznej. Tymczasem izolatka w wizytowanym oddziale nie posiadała odpowiednich zabezpieczeń, a łóżko nie było przytwierdzone do podłogi. W innym z oddziałów (3D) wizytujący zostali poinformowani przez personel szpitala, iż zdarza się, że środek przymusu bezpośredniego w postaci unieruchomienia jest stosowany na łóżku postawionym w stołówce i zasłoniętym parawanem. W związku z powyższym, wizytujący zalecili zbadanie, czy warunki unieruchomienia na tym oddziale zapewniają bezpieczeństwo pacjentowi, wobec którego zastosowano unieruchomienie oraz dostosowanie izolacji w oddziale 9B do wymogów rozporządzenia w sprawie sposobu stosowania środków przymusu bezpośredniego.

8. Podsumowanie

Wizytacje przeprowadzone w czwartym kwartale 2010 r. nie potwierdziły, iż mamy do czynienia z najsurowszą formą złego traktowania osób pozbawionych wolności jaką są tortury. Niemniej jednak w wizytowanych placówkach stwierdzono różnego rodzaju poniżające oraz niedozwolone formy traktowania osób pozbawionych wolności.

¹⁵ Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki w Gorzowie Wielkopolskim (23.09.2010).

¹⁶ Dz. U. z 1995 r. Nr 103, poz. 514.

Najczęściej były to przypadki agresji bądź poniżania słownego w jednostkach penitencjarnych oraz izbach wytrzeźwień. Niepokój wizytujących wzbudził zwłaszcza szczegółowo opisany przypadek poniżającego traktowania pacjentów w Izbie Wytrzeźwień w Chełmie. W placówkach dla nieletnich przedstawiciele Rzecznika wciąż spotykają się ze stosowaniem nieregulaminowych kar, w tym odpowiedzialności zbiorowej.

Ponadto, liczne rekomendacje Krajowego Mechanizmu Prewencji wskazywały na konieczność przeprowadzenia zarówno generalnych, jak i doraźnych prac remontowych (jednostki penitencjarne, izby wytrzeźwień, pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia jednostek organizacyjnych Policji).

Niemniej jednak bardzo pozytywnie należy ocenić fakt, iż szereg rekomendacji KMP, w wyjątkiem tych, które wymagają odpowiednich nakładów finansowych, zostało uwzględnionych przez poszczególne placówki niezwłocznie w następstwie wizytacji.

Część 3

Wybór spraw indywidualnych

RPO-627982-II/09

Na wniosek Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Rzecznik zbadał akta Prokuratora Rejonowego L. dotyczące umorzonego postępowania w sprawie niedopełnienia na terytorium Irlandii obowiązku z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracodawcę Pana Janusza M. prowadzącego firmę w Irlandii, tj. o czyn z art. 220 § 1 k.k. oraz w sprawie groźby pozbawienia życia, tj. o czyn z art. 190 § 1 k.k. Powyższą decyzję utrzymał w mocy Sąd Rejonowy w L. Zdaniem Rzecznika, analiza akt przedmiotowej sprawy wskazuje, iż decyzja o umorzeniu dochodzenia była przedwczesna i nie wykonano szeregu wskazanych czynności dowodowych, których wykonanie mogłoby zadośćuczynić wymogom, o których mowa w art. 297 k.p.k. W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Prokuratora Apelacyjnego z prośbą o rozważenie podjęcia umorzonego postępowania. W odpowiedzi Prokurator Okręgowy w L. poinformował, że w ramach nadzoru służbowego dokonano zbadania akt tego dochodzenia. W jego efekcie stwierdzono, że decyzja o umorzeniu była zdecydowanie przedwczesna.

Prokurator Okręgowy podzielił zdanie Rzecznika, że nie wykonano wszystkich czynności procesowych niezbędnych do ustalenia w jakim charakterze Pan Janusz M. świadczył pracę na terenie Irlandii, co ma znaczenie z punktu widzenia znamion przestępstwa z art. 220 k.k. Nie wykonano także czynności, zmierzających do pełnego odtworzenia przebiegu wypadku, któremu uległ Pan Janusz M. w Irlandii, pomijając również ocenę tego zdarzenia w kontekście art. 160 k.k. Nie rozstrzygnięto także kwestii kierowania gróźb wobec syna Pana Janusza M.

W tej sytuacji przychyłając się do wniosku Rzecznika, Prokurator Okręgowy w L. polecił podjąć umorzone postępowanie i go uzupełnić, m.in. poprzez skierowanie w ramach międzynarodowej pomocy prawnej do Irlandii wniosku o przesłuchanie pracodawców Pana Janusza M., uzyskanie informacji odpowiednich urzędów w Irlandii w zakresie zgłoszenia faktu jego zatrudnienia i odprowadzania z tego tytułu należnych świadczeń oraz ustalenie i przesłuchanie świadków wypadku, któremu uległ, a także dołączenie dokumentacji lekarskiej. Dopiero uzupełnienie postępowania przygotowawczego we wskazanym zakresie pozwoli na dokonanie prawidłowej oceny prawno-karnej w tej sprawie.

RPO-656737-III/10

Do Rzecznika zwrócił się ze skargą Pan Stanisław D. zamieszkały w Cz., podnosząc, że pomimo wysłania dwukrotnie listów poleconych do spółki z o.o. „T.” zajmującej się kompleksową obsługą archiwizacyjną, o wydanie zaświadczenia o zatrudnieniu w latach 1969 – 1971 w zakładzie w B., nie otrzymał ze spółki żadnej odpowiedzi.

W związku z powyższym, Rzecznik wystąpił do spółki „T.” o spowodowanie zbadania tej sprawy i poinformowanie o jej stanie faktycznym.

Prezes Spółki poinformował Rzecznika, że stosowne pismo zostało do zainteresowanego wysłane listem zwykłym i najprawdopodobniej nie dotarło do adresata.

Ponieważ Pan Stanisław D. wystąpił do spółki o potwierdzenie innego okresu zatrudnienia niż uprzednio wskazywał, przez spółkę zostało wystawione nowe zaświadczenie i wysłane do zainteresowanego listem poleconym.

Wnioskodawca przysłał podziękowania za szybką interwencję Rzecznika, dzięki której otrzymał potrzebne zaświadczenie o zatrudnieniu.

RPO-654337-III/10

Do Rzecznika zwróciła się z prośbą o pomoc Pani Gabriela S. zamieszkała w USA, kwestionując postępowanie organu rentowego w sprawie dotyczącej ustalenia wysokości otrzymywanej emerytury.

Rzecznik skierował pismo do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. i otrzymał informację, iż organ rentowy przesłał pismo zgodnie z właściwością do Wydziału Realizacji Umów Międzynarodowych I Oddziału ZUS w W. W odpowiedzi wysłanej przez ww. oddział ZUS wynika, że świadczenie emerytalne zostało przyznane Pani Gabrieli S. od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego. Na podstawie przedstawionych dokumentów wnioskodawczyni udowodniła staż w wymiarze 20 lat, 2 miesiące i 7 dni okresów składkowych oraz 2 lata, 3 miesiące i 19 dni okresów nieskładkowych. Podstawa wymiaru świadczenia została ustalona zgodnie z przedłożoną dokumentacją, tj. wpisami w legitymacji i angażami z 20 lat kalendarzowych i wynosi 95,32%. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych przejął wypłatę świadczenia zainteresowanej z oddziału ZUS w R. z błędną podstawą wymiaru świadczenia, co skutkowało zaniżoną wysokością emerytury.

Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych ZUS jednocześnie poinformował, że po dokonaniu korekty podstawy wymiaru emerytury wyda decyzję i wypłaci

wyrównanie Pani Gabrieli S. wraz należnymi odsetkami w najbliższym terminie płatności.

RPO-651950-VII/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Adam R. osadzony w Areszcie Śledczym w E. Wnioskodawca skarżył się na nieudzielenie zezwolenia na opuszczenie aresztu śledczego pod konwojem funkcjonariuszy Służby Więziennej w celu uczestnictwa w pogrzebie ojca.

W toku czynności wyjaśniających ustalono, iż z uwagi na realizowane w danym dniu zaplanowane wcześniej konwoje i tym samym brak w jednostce pojazdu służbowego mogącego przewieźć wnioskodawcę we wskazanym w prośbie terminie została ona rozpatrzona negatywnie.

Zgodnie z ustaleniami, Administracja Aresztu Śledczego w E. nie poczyniła żadnych starań aby pozyskać pojazd służbowy z innej jednostki podlegającej Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w G. W związku z powyższym skargę uznano za zasadną.

RPO-513919-VII/05

Do Rzecznika zwrócił się Pan Wojciech Z., odbywający karę pozbawienia wolności, który żalił się na brak koniecznego leczenia w związku ze stwierdzonym nosicielstwem wirusa HCV.

Przeprowadzone czynności wykazały, że w badanym okresie osadzony przebywał m. in. w Zakładzie Karnym w Ż. Jak ustalono, służba zdrowia Zakładu Karnego w Ż. przeoczyła informację zawartą w karcie wypisowej ze szpitala o tym, że osadzony jest nosicielem wirusa HCV. Spowodowało to zaniechanie diagnostyki i niepodejmowanie leczenia w tym zakresie przez okres trzech miesięcy od przybycia osadzonego do jednostki. Rzecznik uznał, że naruszyło to przysługujące osadzonemu prawo do opieki medycznej.

RPO-631934-VII/09

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Sebastiana W., przebywającego w Zakładzie Karnym w P. Wnioskodawca twierdził, że podczas przetransportowania z Zakładu Karnego w C. do Zakładu Karnego w Z. zaginął jego depozyt zastrzeżony. Skazany podjął działania w celu wyjaśnienia sprawy, niemniej jednak okazały się one nieskuteczne. Dyrektor Zakładu Karnego w C. udzielił skarżącemu jedynie informacji, że przedmiotowy depozyt został wydany dowódcy grupy konwojowej i nie podjął dalszych działań, mających na celu wyjaśnienie sprawy.

O zbadanie sprawy Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w L. Poproszono również o wskazanie rozwiązania, które rekompensowałyby straty poniesione przez skarżącego, gdyby zgromadzony w sprawie materiał dał podstawę do uznania, iż depozyt skazanego zaginął.

Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające wykazało nieprawidłowości podczas realizacji transportu przez administrację Zakładu Karnego w C., skutkiem których było zaginięcie depozytu wnioskodawcy.

Mając na uwadze powyższe ustalenia skargę skazanego uznano za zasadną.

Funkcjonariusz odpowiedzialny za zaginięcie depozytu zobowiązał się do pokrycia strat poniesionych przez wnioskodawcę, a skazany odstąpił od roszczeń wobec administracji Zakładu Karnego w C.

RPO-642154-VII/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Łukasz B., przebywający w Zakładzie Karnym w K., podnosząc m.in. sprawę umieszczenia go w celi mieszkalnej zamkniętej całą dobę. Po przeanalizowaniu materiału źródłowego stwierdzono, że istniały rzeczywiste przesłanki pozostawiania skazanego w takiej celi. Sytuacja ta była spowodowana sposobem jego funkcjonowania w warunkach izolacji penitencjarnej, zagrożeniem dla jego bezpieczeństwa ze strony innych skazanych oraz utworzeniem w ramach oddziału celi dla osadzonych zatrudnionych w ramach prac termo-modernizacyjnych jednostki, co wpłynęło w sposób istotny na realne możliwości doboru skazanych do poszczególnych cel mieszkalnych.

Analizując sposób postępowania administracji wobec jego osoby stwierdzono jednak uchybienie dotyczące zakresu oraz sposobu udzielania wyjaśnień przez jednego z funkcjonariuszy, polegające na zastosowaniu przez niego w trakcie rozmowy pewnych uproszczeń. Skazanemu, jako podmiotowi postępowania wykonawczego należą się ze strony administracji penitencjarnej wyjaśnienia polegające na rzeczywistym stanie faktycznym.

Mając powyższe na uwadze we wskazanym powyżej zakresie stwierdzono naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela.

RPO-507394-VII/05

Pan Wiktor K., przebywający w Zakładzie Karnym w H., podniósł zarzut braku reakcji administracji penitencjarnej na niezgodność działania z prawem stwierdzoną przez Rzecznika.

Wskazane przez wnioskodawcę fakty znalazły potwierdzenie w toku podjętych czynności.

W roku ubiegłym wnioskodawca podniósł sprawę zabrania mu wyrobów tytoniowych oraz przekazania ich do depozytu w Zakładzie Karnym w H. W toku jej rozpoznawania, Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w L. stwierdził brak podstawy prawnej w przepisach powszechnie obowiązujących (art. 110a k.k.w.) dla zakazu posiadania wyrobów tytoniowych przez osoby niepalące. Dyrektor Zakładu Karnego w H. poinformował o podjęciu kroków zmierzających do zmiany porządku wewnętrznego.

Kolejny wniosek Pana Wiktora K., który wpłynął do Rzecznika, dotyczył braku reakcji administracji penitencjarnej na niezgodność działania z prawem stwierdzoną przez Rzecznika.

Z nadesłanych materiałów źródłowych wynika, że w Zakładzie Karnym w H. „podejmowano działania zmierzające do zmiany porządku wewnętrznego”, które jednak nie osiągnęły zamierzonego skutku w postaci jego nowelizacji w zaskarżonym aspekcie. Wskazano jedynie, iż „w związku ze stwierdzoną jednoznacznie niezgodnością przepisów dotyczących prawa posiadania wyrobów tytoniowych z przepisami ogólnie obowiązującymi, niezwłocznie zaprzestano ich egzekwowania”.

Jednoznacznie zatem stwierdzono, iż kwestionowane przez wnioskodawcę zarządzenie Dyrektora Zakładu Karnego w H. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego nie zostało uchylone w sposób zgodny z obowiązującym systemem stanowiącym aktów prawa wewnętrznego.

RPO-645854-VII/10

Do Rzecznika zwrócił się Pan Krzysztof Z. odbywający karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w D. Żalił się on, że porządek wewnętrzny jednostki nie dopuszcza posiadania w celi przez skazanych zakwalifikowanych do odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego sprzętu komputerowego oraz sprzętu audiowizualnego innego niż odbiornik TV i radiowy.

Po zapoznaniu się z treścią kwestionowanego przepisu, który brzmiał: *„Tymczasowo aresztowani i skazani zakwalifikowani do zakładu typu zamkniętego mogą za zgodą Dyrektora posiadać w celi: a) 1 odbiornik telewizyjny kineskopowy o przekątnej ekranu do 14 cali lub odbiornik LCD o przekątnej do 17 cali, bez pilota; b) 1 odbiornik radiowy bez pilota”*, Rzecznik stanął na stanowisku, że jest on niezgodny z art. 110a § 2 kodeksu karnego wykonawczego.

Przepis art. 110a § 2 k.k.w. przewiduje, że dyrektor zakładu może zezwolić skazanemu na posiadanie w celi sprzętu audiowizualnego, komputerowego oraz innych przedmiotów, jeżeli posiadanie tych przedmiotów nie narusza zasad porządku i bezpieczeństwa obowiązujących w zakładzie karnym. Tym samym wskazany przepis stwarza skazanemu możliwość uzyskania pozytywnej decyzji w sprawie, po indywidualnym rozpatrzeniu konkretnego przypadku. O wyrażenie zgody przez dyrektora może ubiegać się każdy skazany, niezależnie od typu zakładu karnego w jakim odbywa karę. Wprowadzenie przepisami porządku wewnętrznego generalnych ograniczeń co do rodzaju sprzętu, jaki skazany może posiadać w celi, pozbawia go możliwości ubiegania się o indywidualne rozstrzygnięcie złożonego wniosku.

Pogląd Rzecznika w tej sprawie podzielił Centralny Zarząd Służby Więziennej i zwrócił się do Dyrektora Zakładu Karnego w D. o dokonanie stosownych zmian w zapisach porządku wewnętrznego jednostki.

RPO-583061-VII/08

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Pana Norberta B., przebywającego w Zakładzie Karnym w S. Wnioskodawca żalił się, że po przetransportowaniu do ww. jednostki penitencjarnej został umieszczony w celi, w której nie zapewniono mu osobnego miejsca do spania.

O wyjaśnienie sprawy Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Zakładu Karnego w S., prosząc również o informację, czy w omawianym przypadku postąpiono zgodnie z dyspozycją art. 110 § 2 k.k.w., który stanowi, iż powierzchnia celi mieszkalnej, przypadającej na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m².

W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalono, iż skazanemu w dniu przyjęcia do Zakładu Karnego wydano łóżko rozkładane tzw. polowe wraz z kompletem materacy i pościel. Umieszczono go w celi mieszkalnej, w której nie zachowano 3

m² przypadających na jednego osadzonego i nie wydano decyzji o której mowa w art. 110 § 2b k.k.w. Taki stan rzeczy trwał jedną noc, niemniej jednak obecność skazanego w przeludnionej celi bez wydania właściwej decyzji naruszała ustawową normę powierzchniową przeznaczoną na jednego osadzonego.

Zgodnie z art. 110 k.k.w. dyrektor zakładu karnego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 14 dni, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na osadzonego wynosi poniżej 3 m², nie mniej jednak niż 2 m², jeżeli zachodzi konieczność natychmiastowego umieszczenia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym nie posiadającym wolnych miejsc w celach mieszkalnych skazanego, który zalicza się przynajmniej do jednej z grup wymienionych w art. 110 § 2b pkt 1-7. Umieszczenie skazanego w ww. warunkach wymaga wydania decyzji a jest to konieczne, gdyż w art. 110 § 2i k.k.w. wprowadzona została norma gwarancyjna zakazująca umieszczania skazanego w celi mieszkalnej poniżej 3 m², jeżeli od poprzedniego takiego umieszczenia nie upłynęło 180 dni. Należy nadmienić, iż taką decyzję powinien otrzymać nie tylko wnioskodawca, ale również pozostali osadzeni przebywający razem ze skazanym Panem Norbertem B.

Ponadto ustalono, iż w Zakładzie Karnym w S. nie wypracowano procedur dotyczących wydawania decyzji, o których mowa w dni wolne od pracy administracji, jak również w godzinach popołudniowych i wieczornych.

Mając na uwadze powyższe ustalenia oraz obowiązujący stan prawny stwierdzić należy, iż zarzut osadzonego w zakresie umieszczenia go w warunkach niezapewniających kodeksowej normy powierzchni mieszkalnej w okresie wskazanym w skardze należy uznać za uzasadniony.

Po stwierdzeniu ww. nieprawidłowości Dyrektor Zakładu Karnego w S. polecił wydanie decyzji, że skazani przebywali w celi mieszkalnej, której powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego wynosiła poniżej 3 m², nie mniej jednak niż 2 m² i podjął działania mających na celu usunięcie dysfunkcji.

RPO-645271-VII/10

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pani Agnieszki B., przedmiotem której było m.in. bezprawne umieszczenie jej w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych w Komendzie Policji w W.

Rzecznik zwrócił się o zbadanie sprawy do Komendanta Policji w W., a następnie, w związku z licznymi wątpliwościami, do Komendanta Głównego Policji.

W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalono, iż skarżąca zatrzymana jako poszukiwana listem gończym w celu doprowadzenia do najbliższego aresztu śledczego lub zakładu karnego przebywała w Pomieszczeniu dla Osób Zatrzymanych przez 7 dni.

Zgodnie z art. 223 b. § 1 i 2 k.k.w. w wydzielonym pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych, może być umieszczona osoba tymczasowo aresztowana, ale jedynie po wniesieniu aktu oskarżenia i w sytuacji, w której konwojowanie tej osoby z innej miejscowości, łączyłoby się z nadmiernymi trudnościami lub kosztami. Ponadto, zarządzenie o umieszczeniu osoby tymczasowo aresztowanej w wydzielonym pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych wydaje prezes sądu rozpoznającego sprawę za zgodą

sądu, w dyspozycji którego tymczasowo aresztowany pozostaje (art. 223b § 3 k.k.w.). W omawianym przypadku takie przesłanki nie wystąpiły, z tego też względu skarżąca nie mogła zostać umieszczona w PdOZ na podstawie art. 223b. § 1 k.k.w.

Jedyną podstawą prawną umożliwiającą umieszczenie Pani Agnieszki B. w PdOZ byłby art. 223d. § 2 k.k.w., tzw. przeszkoda uniemożliwiająca doprowadzenie lub przyjęcie tymczasowo aresztowanego lub skazanego do aresztu lub zakładu karnego. W toku postępowania wyjaśniającego nie udało się ustalić, czy rzeczywiście nastąpiła taka przeszkoda. Jednakże pobyt skarżącej w tych pomieszczeniach powinien trwać do czasu ustania tej przeszkody, po czym powinna zostać doprowadzona do jednostki penitencjarnej.

Zdaniem Komendy Głównej Policji do zaistniałej sytuacji doszło w wyniku niewłaściwej interpretacji regulacji prawnych, dotyczących możliwości umieszczania osób tymczasowo resztowanych w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych.

Ponadto Pani Agnieszka B. przebywała w PdOZ, w którym nie ma wydzielonych pomieszczeń, przeznaczonych dla tymczasowo aresztowanych i skazanych. Jednostka ta bowiem nie znajduje się w wykazie, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie wykazu wydzielonych pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych w których mogą być odrębnie umieszczeni tymczasowo aresztowani i skazani oraz warunków, którym pomieszczenia te muszą odpowiadać.

Zatem należy stwierdzić, że w trakcie pobytu w PdOZ skarżąca, mająca status osoby tymczasowo aresztowanej, nie mogła korzystać z przysługujących jej praw określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania. Między innymi nie zostało zrealizowane jej uprawnienie do odbywania spaceru, ponieważ PdOZ, w którym skarżąca była umieszczona, nie posiada pola spacerowego.

Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające dowiodło również błędnej interpretacji przepisów zarządzenia nr 360 Komendy Głównej Policji z dnia 26 marca 2009 r. ze zm. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń. Jednostka organizacyjna Policji, której funkcjonariusze dokonali zatrzymania skarżącej, sądziła, że zakres ich działania ogranicza się do czynności procesowych, a doprowadzenie skarżącej do jednostki penitencjarnej miałby być w gestii policjantów Komendy Policji w W. Tymczasem zgodnie z § 34 ust. 3 ww. zarządzenia obowiązek doprowadzenia skarżącej do aresztu śledczego spoczywał na policjantach, którzy dokonali zatrzymania. Natomiast doprowadzenie tymczasowo aresztowanej z PdOZ do aresztu śledczego przez policjantów Komendy Policji, gdzie umieszczona była skarżąca, mogłoby nastąpić wyłącznie po dokonaniu wcześniejszych ustaleń, czy komórka ta będzie w stanie zadanie to wykonać.

Biorąc pod uwagę poczynione ustalenia oraz obowiązujące przepisy, skargę Pani Agnieszki B. w zakresie umieszczenia jej w Pomieszczeniu dla Osób Zatrzymanych bez podstaw prawnych oraz pozbawienie możliwości korzystania z przysługujących jej praw, wynikających z posiadanego statusu, należy uznać za zasadną.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Zastępca Dyrektora Biura Kontroli Komendy Głównej Policji poinformował Rzecznika, iż omawiana sprawa będzie

przedmiotem wystąpienia do Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji oraz komendantów wojewódzkich Policji.

RPO-651435-VII/10

Do Rzecznika zwrócił się ze skargą Pan Jerzy N. obywatel Polski zamieszkujący na stałe w Niemczech, który na drodze międzynarodowej E – 28 jadąc samochodem z córką został zatrzymany przez Policję drogową do kontroli. Po sprawdzeniu dokumentów przez policjanta i obwieszczeniu wysokości mandatu, wspomniany policjant zadał mu pytanie „co było w 1977 r.” Z pisma wnioskodawcy wynikało, że odbywał on wówczas karę pozbawienia wolności w wymiarze 8 lat. Od zakończenia odbywania kary minęło już 28 lat.

Pan Jerzy N. zwracając się z prośbą do Rzecznika wskazał, że prawo polskie wyraźnie precyzuje zatarcie karalności po 10 latach od opuszczenia więzienia, zaś policjant tą informację przekazał w obecności jego małoletniej córki.

Rzecznik zwrócił się w tej sprawie do Komendanta Wojewódzkiego Policji w G., prosząc go o zbadanie sprawy.

Z uwagi na to, że policjant w toku kontroli drogowej, po sprawdzeniu danych osobowych Pana Jerzego N. zwrócił się do niego z pytaniem „co tam było w 1977 roku” skargę Komendant Wojewódzki Policji uznał za zasadną. Wobec funkcjonariusza winnego uchybienia przeprowadzono czynności, o których mowa w rozdziale 10 Ustawy o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku pt. „Odpowiedzialność dyscyplinarna i karna policjantów”, a o sposobie załatwienia sprawy poinformował Komendant Wojewódzki Policji skarżącego.

Ponadto z ustaleń Komendanta Wojewódzkiego Policji wynika, że dane osobowe z Krajowego Systemu Informacyjnego Policji usuwane są automatycznie. KSIP nie zawierał i nie zawiera notowania dotyczącego pobytu Pana Jerzego N. w 1977 r. w Areszcie Śledczym w G. Wobec powyższego zarzut, że Policja gromadzi dane o karalności po ustaniu zatarcia nie znalazł potwierdzenia.

Dane o karalności wspomniany policjant posiadał z innego źródła. Policja w ramach „Aplikacji KSIP www” posiada również dostęp do zbiorów administrowanych przez inne organy. W wyniku lustracji tych właśnie zbiorów, dokonanej przez Biuro Wywiadu Kryminalnego Komendy Głównej Policji ustalono, że w zbiorze administrowanym przez Centralny Zarząd Służby Więziennej widnieje zapis dotyczący pobytu Pana Jerzego N. w latach 1977 – 1982 w zakładzie karnym. Najprawdopodobniej tą właśnie informację odczytał policjant, który podjął interwencję.

O poczynionych ustaleniach Komendant Wojewódzki Policji w G. poinformował Komendę Główną Policji.

RPO-654756-VII/10

Do Biura Rzecznika wpłynęła skarga Pana Rafała S. W piśmie tym osadzony podniósł zarzut, iż Administracja Aresztu Śledczego w P. nie dołożyła należytej staranności i pomimo zaleceń przebywania na dolnym łóżku, umieściła go na górnym.

Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w P.

Jak ustalono, lekarz wydał osadzonemu zalecenie przebywania na dolnym łóżku z powodu bólów kręgosłupa. Z wyjaśnień Administracji Aresztu Śledczego w P. wynika, iż

osadzony Rafał S. nie poinformował o niniejszym fakcie przełożonych w związku z czym został umieszczony na górnym łóżku piętrowym. Informację tę przekazał wychowawcy dopiero później. Z poczynionych ustaleń wynika, iż Administracja jednostki penitencjarnej zamieniła mu celę na większą, umieszczając na dolnym łóżku.

Niemniej jednak należy zauważyć, iż Administracja jednostki penitencjarnej nie dopilnowała realizacji zalecenia lekarskiego dotyczącego zajmowania przez osadzonego dolnego łóżka.

Biorąc powyższe pod uwagę, skargę uznano za zasadną.

RPO-643562-XVIII/10

Sprawa podjęta z wniosku interesanta. W jednej z gmin Burmistrz zainicjował proces budowy kanalizacji. Do nowo budowanej kanalizacji miała być również podłączona nieruchomość interesantki. W trakcie trwania postępowania w sprawie wydania pozwolenia na budowę przed Starostą, Burmistrz zmienił plan kanalizacji, odcinając od niej nieruchomość interesantki. W wystąpieniu skierowanym do Burmistrza Rzecznik wskazał, że interesantka nie wyrażała sprzeciwu wobec budowy kanalizacji i chciała, by jej nieruchomość została uwzględniona przy budowie kanalizacji – podniesione przez nią uwagi odnoszą się do samego przebiegu kanalizacji, a nie do kwestionowania jej budowy. Po interwencji Burmistrz zobowiązał się do uwzględnienia nieruchomości interesantki przy budowie kanalizacji.

RPO-652044-XVIII/10

Sprawa podjęta z inicjatywy Rzecznika na podstawie informacji prasowej opublikowanej w dzienniku Gazeta Wyborcza K. z dnia 20 lipca 2010 r. pt. „Ścigana przez komornika. Zgadza się nazwisko i PESEL”.

Jak wynikało z relacji prasowej w ww. artykule, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Z. prowadzi postępowanie egzekucyjne wobec niewłaściwej osoby tj. przeciwko pani Marzenie W.

Rzecznik zwrócił się do Prezesa Sądu Rejonowego w Z. o zbadanie sprawy oraz udzielenie informacji o sposobie jej zakończenia.

W odpowiedzi Prezes Sądu Rejonowego w Z. zobowiązał Komornika do wskazania czy wierzyciel w sposób jednoznaczny określił osobę dłużnika w sprawie oraz do wskazania czy czynności egzekucyjne nadal będą kontynuowane przeciwko Pani Marzenie W. (osobie opisanej w artykule prasowym). Komornik wykonując zobowiązanie wskazał, że skierował zapytanie do Centralnego Biura Adresowego i Biura Ewidencji Ludności celem zweryfikowania osoby dłużnika na podstawie numeru dowodu osobistego. Dalsze czynności egzekucyjne zamierza podjąć po uzyskaniu odpowiedzi z ww. biura. Prezes Sądu Rejonowego w Z. zobowiązał Komornika do poinformowania o tych czynnościach.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Z. poinformował, iż w toku czynności egzekucyjnych ustalił prawidłowy numer PESEL dłużniczki i obecnie postępowanie egzekucyjne nie jest i nie będzie prowadzone przeciwko Pani Marzenie W., przeciwko której pierwotnie podjęto czynności.

RPO-627978-XX/09

Wskazując problem dotyczący dostosowania peronów tramwajowych do zakupionego taboru niskopodłogowego umożliwiającego wykorzystanie ramp dla wjazdu i zjazdu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich w mieście W. do Rzecznika zwrócił się Pan Bartłomiej K.

Analiza prawna przedstawionej sprawy nie wykazała naruszeń prawa, niemniej jednak na wniosek Rzecznika, mając na względzie zasady współżycia społecznego, Wojewoda Dolnośląski wyraził zgodę na odstępstwo w zakresie zmniejszenia odległości osi toru tramwajowego od krawędzi peronu do nowych przystanków. Nie jest to w praktyce optymalne rozwiązanie dla istniejących przystanków, ale przynajmniej zwiększa poziom dostępności taboru komunikacji tramwajowej dla osób niepełnosprawnych.

RPO-639630-XX/10

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Michała C., który zarzucił, iż Gmina W. w nieuzasadniony sposób przewleka postępowanie eksmisyjne wobec lokatorów w istotny sposób wykraczających przeciwko porządkowi domowemu. Mimo, że Gmina W. uzyskała przeciwko uciążliwym lokatorom wyrok eksmisyjny bez prawa do lokalu socjalnego zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności już w styczniu 2008 r., do dnia zgłoszenia sprawy do Rzecznika nie zostały podjęte przez Gminę jakiegokolwiek czynności. Z pism organu administracyjnego, jakie zostały przedłożone wraz ze skargą przez Interesanta wynika, że w dniu 4 marca 2009 r. lokatorzy byli zapewniani, iż zakończona już została procedura dotycząca możliwości wydzielienia pomieszczeń tymczasowych. W piśmie z dnia 2 czerwca 2009 r. znalazły się podobne zapewnienia, jednak już w piśmie z dnia 25 sierpnia 2009 r. stwierdzono, że *brak jest możliwości zadeklarowania konkretnego terminu wyeksmitowania uciążliwych lokatorów z przedmiotowego lokalu*. Interesant zarzucił również, iż lokatorzy objęci wyrokiem eksmisyjnym używają w mieszkaniu butli gazowej, przez co stwarzają zagrożenie dla innych mieszkańców kamienicy.

W odpowiedzi na kilkukrotne wystąpienia Rzecznika Gmina W. podjęła czynności zmierzające do przymusowego wykwaterowania osób objętych orzeczeniem eksmisyjnym do pomieszczenia tymczasowego i skierowała sprawę do komornika sądowego. Przeprowadzona przez pracowników gminy wizja lokalna potwierdziła zarzut używania przez lokatorów bez zezwolenia butli z gazem, której dalsze użytkowanie mogło stanowić zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców kamienicy. Osoby te zostały pouczone o zakazie jej używania i pisemnie wezwane do jego przestrzegania. Została wydana również decyzja w sprawie wymeldowania z urzędu kilku osób objętych wyrokiem eksmisyjnym, które opuściły lokal bez dopełnienia obowiązku wymeldowania się ze stałego miejsca pobytu. W dniu 15 października 2010 r. odbyła się eksmisja uciążliwych lokatorów z udziałem Komornika Sądowego.

RPO-649150-XX/10

Zarzuty przekroczenia uprawnień przez policję, polegające na ujęciu i doprowadzeniu do jednostki Policji nieletniego (10-letni chłopiec) oraz rozpytanie go bez udziału opiekunów, w skardze do Rzecznika przedstawiła Pani Beata F. W toku badania

sprawy Rzecznik zażądał akt postępowania toczącego się przed sądem rodzinnym, których analiza potwierdziła zgłoszone przez Skarżącą zarzuty.

W związku z powyższym Rzecznik wystąpił do Komendanta Miejskiego Policji z wnioskiem o podjęcie odpowiednich środków prawnych.

W wyniku przeprowadzonego postępowania skargowego, potwierdzono zarzut rozpytania małoletniego bez udziału rodziców bądź opiekunów. Drugi zarzut tj. ujęcie i doprowadzenie nieletniego do jednostki Policji, Komendant nie uznał za potwierdzony z uwagi na fakt, że personalia sprawcy zatrzymanego na gorącym uczynku funkcjonariusze ustalić mieli na podstawie danych ustnych przekazanych przez samego małoletniego. Nadto tłumaczono, że wygląd chłopca mógł wskazywać, iż w chwili zdarzenia miał on więcej niż 10 lat.

W stosunku do funkcjonariuszy, którzy przekroczyli swoje uprawnienia wyciągnięte zostały konsekwencje służbowe.

RPO-649767-XX/10

Do Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich we Wrocławiu wpłynęła skarga Pana Janusza T., który zarzucił funkcjonariuszom Komendy Powiatowej Policji w S. brak odpowiednich działań służbowych wobec zgłaszanego przez Zainteresowanego faktu zaginięcia matki.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika, Komendant Powiatowej Policji w S. oraz Zastępca Naczelnika Wydziału Kontroli Komendy Wojewódzkiej Policji w W. poinformowali, że zarzuty postawione policjantom były przedmiotem przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego. Wykazało ono, że funkcjonariusze służby dyżurnej nie przyjęli przy pierwszym zgłoszeniu pisemnego zawiadomienia o zaginięciu matki Zainteresowanego. Brak wpisu do elektronicznej książki służby dyżurnej i niepowiadomienie we właściwym czasie Komendanta jednostki o zaistniałym zdarzeniu, stanowiły naruszenie dyscypliny służbowej. Wobec trzech funkcjonariuszy zastosowano środki dyscyplinarne wynikające z ustawy o Policji. Postępowanie pod kątem art. 231 § 1 *Kodeksu karnego* przeprowadził też Prokurator Rejonowy, które zakończyło się wydaniem postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa.

RPO-651456-XX/10

W związku ze skargą skazanego, Rzecznik wystąpił do Dyrektora ZK o udzielenie informacji na temat realizacji praw skazanych w lecie 2010 r., w okresie upałów do zaspokajania zwiększonego zapotrzebowania na napoje chłodzące. W odpowiedzi Dyrektor ZK poinformował Rzecznika, że żywienie osadzonych w podległej mu jednostce odbywa się ściśle w/g obowiązujących przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 września 2003 r. w *sprawie określenia wartości dziennej normy żywienia oraz rodzaju diet (...)*, a także zarządzenia Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 9 października 2003 r. w *sprawie realizacji uprawnień osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych do żywienia*. Nadto poinformowano Rzecznika, iż w czasie upałów, gdy temperatura przekraczała 28°C na oddziałach mieszkalnych znajdowały się termosy z kawą lub herbatą. Dyrektor ZK przedłożył również zalecenia

Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 12 lipca 2010 r. dotyczące zalecanych działań ochronnych w czasie upałów, m.in. w zakresie zapewnienia osadzonym wystarczającej ilości płynów chłodzących, a także możliwości korzystania na placach spacerowych z wody do chłodzenia, a także polewanie wodą w miarę potrzeb i możliwości dachów obiektów penitencjarnych, wietrzenia cel mieszkalnych. Rzecznik stwierdził, iż są to informacje ogólnikowe polegające na powołaniu obowiązujących przepisów i nie odzwierciedlające sposobu realizacji tych zapisów w praktyce ZK. Ze skargi osadzonego wynikało natomiast, że prawo do zabezpieczenia w dodatkowe napoje nie było zaspokojone, a na spacerownikach nie było dostępu do wody mimo, iż spacer odbywały się w pełnym słońcu. Osadzony sytuację tę odniósł do lat ubiegłych, kiedy to potrzeby osadzonych w tym zakresie były zabezpieczone. Rzecznik uznał, iż informacje udzielone przez Dyrektora ZK, nie pozwoliły na uznanie zarzutów osadzonego za nieuzasadnione informując o tym Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej.